Antipolitika

anarhistički časopis sa balkana

decembar/prosinac 2016 / broj 1

ANTIMILITARIZAM

Antipolitika

Mi nemamo klasike ili osnivače čije portrete držimo na zidovima, onima napravljenim od cigle ili mentalnim, sve je jedno. Rušimo zidove, a od idolopoklonstva bežimo kao od kuge.
Bakunjin i drugovi nisu osnovali anarhistički pokret, niti su njegove principe sintetisali u čistoj intelektualnoj kontemplaciji. Naprotiv, anarhistički pokret je izrastao iz krila Međunarodnog udruženja radnika (poznatog i kao Prva Internacionala) koje su činili proleteri koji sebe na početku nisu ni nazivali anarhistima. Bakunjin u Prvu internacionalu nije ušao kao anarhista, on je to postao pod uticajem prakse i vizije koje su ovi proleteri već praktikovali i razvijali.
Ovi ljudi su početkom druge polovine 19. veka imali snažnu viziju mogućnosti novog sveta zasnovanog na solidarnosti i uzajamnoj pomoći. U toj viziji Internacionala je bila revolucionarna organizacija, ali i zametak budućeg društva u ljušturi starog sveta, ona je istovremeno bila organizovana i zamišljena kao globalna mreža koja je trebalo da organizuje i koordiniše celokupni društveni i komunalni život, svojevrsna anti-država.
Ovo nam ukazuje na to da je anarhistička misao nastala kao odraz prakse. Ali, da bi naš pokret disao punim plućima i istinski živeo, neophodno je da se praksa i analiza neprekidno ogledaju jedna u drugoj, večito promenljive, u stalnom pokretu.
Oni čija vizija nije premašivala ideju o "socijalističkim" partijama koje osvajaju državnu vlast, ovaj pokret nisu razumeli: on je za njih bio "apolitičan", zbog svoje nezaiteresovanosti za učestvovanje u parlamentarnoj politici. A zapravo radi se o nečem sasvim drugačijem.
Kao što odbijamo legitimitet države, kao institucije koja nasiljem osigurava postojanje eksploatatorskog sistema, tako odbijamo i "politiku" kao izdvojenu sferu života, kojom se bave specijalisti. Mi smo zainteresovani za život, a da bismo živeli slobodno i disali punim plućima, sfera političkog mora biti razmontirana, jednako kao i država/kapital/patrijarhat.
Antipolitika je život bez zidova i ograda, ona je naše srce i novi svet koji u njemu nosimo.

Ljudi koji pričaju o revoluciji i klasnoj borbi, a da pri tom ne govore eksplicitno o svakodnevnom životu, bez razumevanja subverzivnog potencijala ljubavi i onoga što je pozitivno u odbacivanu svih ograničenja, takvi ljudi nose leševe u ustima.

Raoul Vaneigem

Borite se da održite taj osećaj za organizovanost i nemojte dozvoliti da bude uništen od strane onih koji misle da je anarhizam doktrina koja nema ničeg zajedničkog sa stvarnim životom. Anarhizam je suprotnost sektaštvu i dogmi. Usavršava se u akciji.

Nestor Mahno
(obraćao se B. Durrutiju i F. Ascasu)

Anarhisti nikome ništa ne obećavaju.

Maria Nikiforova

Serem se na sve revolucionarne avangarde ovog sveta.

Subcomandante Marcos

Uvod u prvi broj

Militarizacija svakodnevnog života

Živimo u militariziranom svijetu. Za državu i kapital nikad nije pitanje da li je to potrebno, već je samo pitanje razine. Koliko militarizacije? Balkan je uvijek bio snažno militariziran, čak su i razdoblja "mira" bila obilježena stalnim prisustvom vojske u svakodnevnom životu. Govoreći s teritorija koji se jedno vrijeme zvao Jugoslavija, a sada ima neka druga imena, posve je jasno da mitologija i opća militarizacija uvijek priprema društvo za nove ratove, a nikad ne služi tome da očuva "mir", u šta nas uvijek uvjeravaju oni na pozicijama moći.

Povijest posljednih ratova nas uči mnoge stvari: pokazuje, još jednom, pravo lice države i kapitala, koje postaje lice zvijeri, čim sve maske padnu i otvoreno se upuste u rat. U vrijeme rata, nema potrebe za sofisticiranim marketinškim trikovima, širenje straha i razaranja je posve dovoljno. Rat ima svoju logiku, koja je već duboko ukorijenjena u društvu jer je godinama pripremano za novi pokolj. Dovoljno je reći: "novi neprijatelj je tu i oni su prava prijetnja tvom životu, tradiciji i, iznad svega, nacionalnim interesima"! Koliko puta smo to već čuli?

Novi "neprijatelj" je uvijek tu, bilo da je riječ o nacijama i etničkim grupama ili migrantima, koji su postali nova "velika prijetnja". Ali ne staje sve tu. Neprijatelj ne dolazi uvijek sa strane, izvana, nije uvijek "okupator", jer to nije dovoljna prijetnja za opravdati militarizaciju kojoj je cilj "zaštita" društva iznutra. Unutrašnji neprijatelj su svi uključeni u socijalne pokrete i borbe, koji sudjeluju u protestima ili drugim oblicima svakodevnog otpora u ovom ratu niskog inteziteta koji država i kapital vode protiv svih nas.

Kamere na svakom uglu pažljivo nadgledaju svakodnevne aktivnosti, tražeći neposlušne i sve ostale koji ne pristaju na okvire i kaveze koje je država stvorila za nas. Nadzirući rutinu uče kako na nove načine nametnuti kontrolu, baš kao u nekom perverznom laboratorijskom

Content

Militarizacija svakodnevnog života	3
Anarhistička solidarnost i antiratne aktivnosti u Hrvatskoj u devedesetima	6
Emma Goldman: Pripremljenost, put ka sveopćem pokolju	16
clandestina: marsov barkod: 12 ilustrovanih crtica i post scriptum o kapitalističkom ratu	21
Xupoluto Tagma/Bosonogi bataljon: Grčki militarizam u eri SYRIZA	39
Intervju sa Igorom Sekeom: Antimilitarizam u Srbiji devedesetih godina	52
Preko zidova nacionalizma i rata	59

antipolitika.noblogs.org

Kontakt:
antipolitika@riseup.net

Svaki broj časopisa biti će objavljen na engleskom i hrvatskom/srpskom jeziku.

SLIKA NA NASLOVNICI: Mobilizirani vojnik Vladimir Živković dezertirao je s vukovarskog fronta i parkirao oklopno vozilo ispred Skupštine Jugoslavije u Beogradu u znak protesta protiv rata. (rujan 1991. godine)

SLIKA NA ZADNJOJ STRANICI: Plamen pobune tijekom socijalnih nemira u veljači 2014. godine u Sarajevu.

eksperimentu. Ljudske životinje u velikom društvenom eksperimentu.

Putem kamera nadgledaju, ali i stvaraju atmosferu u kojoj svatko postaje sam svoj policajac. Uz stalno prisustvo policije i drugih paravojnih jedinica na ulicama, pokazuju svoju moć i stvaraju situaciju u kojoj su naoružane jedinice uvijek tu i spremne na intervenciju. Naravno, razina ove prakse razlikuje se od mjesta do mjesta, ali opći trend je da policija postaje sve više militarizirana, dok istovremeno vojska sve više uvježbava policijske poslove. Pripremaju se za eskalaciju unutrašnjih i vanjskih sukoba koje stvaraju njihovi gospodari.

Postoje mnogi primjeri ovakve prakse. Od kad je krenula takozvana "migrantska kriza", vojska je raspoređena na granice, što se događa samo u vrijeme rata. Kontrola granica je unutrašnje pitanje države s kojim se bavi policija. Međutim, država je užurbano krenula mijenjati ulogu koju ima vojska i koristiti je za unutrašnju kontrolu, što je samo korak do vojnog puča. Sve ovo je iskorišteno kao dobar razlog za daljnju militarizaciju pa je tako (barem u Hrvatskoj) dovedena u pitanje suspenzija obaveznog služenja vojnog roka. Tako da sad država opet razmatra povećanje svoje vojne sile na način da u svoju ratnu mašineriju uključi velik dio društva, pretvarajući ih u vojnike. Ovaj proces nije samo pitanje toga da uče ljude kako koristiti oružje, već puno više od toga, jer se velik dio vojne obuke sastoji od učenja vojnika da slušaju naređenja, rade što im se kaže bez suvišnih pitanja i da nikad ne dovode u pitanje one "iznad" sebe. Ovo ne stvara samo vojnike, već i građane, poslušne "zupčanike" unutar kapitalističke mašine, u vrijeme rata ili mira.

Ne treba zaboraviti ni žilet-žicu postavljenu na granice, kao jasan znak (praktičan i simboličan) militarizirane normalnosti podignute na višu razinu, jer su postavljene prepreke postale prihvaćene kao svakodnevna pojava, i unatoč svim prosvjedima one su tu da ostanu kao još jedan korak u prihvaćanju ograničenja naše slobode kretanja. Sve nas obučavaju u prihvaćanju ove nove normalnosti i sad kad je tu, više je nitko ne dovodi u pitanje. To je ono što vojna obuka radi, čak i kad nisi dio vojske.

Tijekom posljednje dvije godine (2014. i 2015.), Beograd i Zagreb su imali, nakon gotovo dvadeset godina, velike vojne parade. Jedna je obilježavala oslobođenje Beograda od nacističke okupacije 1944. godine, a druga pobjedu Hrvatske u posljednjem ratu 1995. godine. Oba događaja, bez obzira na obilježavanje posve različitih događaja, imala su isti politički cilj: pokazati trenutnu snagu države i njene vojne mašinerije, kojom su se razmetali pred svojim saveznicima, uz opće poticanje nacionalističke euforije i ponosa "našom vojskom" i "našom državom". Oba događaja su bila bazirana na ideji da vojne parade okupljaju ljude u jedinstvu, jačaju položaj države i jasno poručuju svojim podanicima i svojim neprijateljima da su spremni na sve opcije. Ako bi ih nazvali drugim imenom (ili pravim imenom, da budemo precizniji), ti događaji nisu bili parade, već otvorena prijetnja.

Na postjugoslavenskom području, koje je navodno stremilo određenoj razini demilitarizacije, ovakvi događaji su jasan pokazatelj da država i kapital ne mogu preživjeti bez svojih sistema za uništavanje, ili kako ih oni vole zvati, bez "obrambenih" sistema.

Vojna prisutnost na ulicama i stvaranje situacije nesigurnosti nije rezervirano samo za aktivnu vojsku. To je pokazao "protest" malog dijela demobiliziranih ratnih veterana u Zagrebu, koji su godinu i pol kampirali u centru grada, blokirali povremeno jednu od glavnih prometnica u gradu, prijetili eksplozijama i stvarali situaciju sličnu onoj kada se stvaralo ratno ozračje 1990. i 1991. godine. U tome razdoblju "protest" nije imao niti jedan stvaran zahtjev, osim općih parola o "zaštiti digniteta ratnih veterana i Domovinskog rata". Ali zahtjevi nisu bili svrha tog protesta, već upravo stvaranje situacije koja je uvijek na rubu sukoba i koja stvara osjećaj nesigurnosti, što će politiku "čvrste ruke" učiniti prihvatljivom. Ne treba posebno naglašavati da su pojednostavljene verzije povijesti, neznanje i parole najbolje gorivo za nacionalizam i patriotizam.

Naravno, ono što se događa na Balkanu nije izoliran slučaj. Visoko militarizirirana situacija u ostatku Evrope, vojna prisutnost na javnim mjestima, aerodromima, željezničkim i autobusnim stanicama, i slično, samo su dio iste strategije koja nam jasno govori kakvu budućnost nam država i kapital predviđaju i pripremaju. Sistem koji nas iskorištava, štiti svoje postojanje i održava se zdravim kroz militarizam i ratove, da parafraziramo staru izjavu.

Zato smatramo da se moramo baviti problemom militarizma i svim njegovim aspektima, u pokušaju da stvorimo anarhističku/antiautoritarnu analizu i da organiziramo antimilitarističku borbu koja će biti sastavni dio borbe protiv države i kapitala koji su ovisni o sirovoj sili svojih naslinih institucija.

Anarhistička solidarnost i antiratne aktivnosti u Hrvatskoj u devedesetima

Za početak, par važnih napomena: ovo što pišem je moj osobni stav i sjećanje, što zapravo samo znači da sam u vrijeme događaja o kojima govorim živio u Hrvatskoj. Sve što pišem je moj stav, a ukoliko je riječ o citatu ili drugom izvoru, to ću posebno napomenuti.

Također, važno je napomenuti da ovo nije povijesni tekst. Objektivna povijest, kako nam to obično prezentiraju, ne postoji. Ovo je samo osobni pregled aktivnosti i događaja koji su organizirani protiv rata, nacionalizma i militarizma kako bi se pokazala i prakticirala solidarnost sa svima koji su patili zbog rata i njegovih posljedica.

Osim toga, ovo nije analiza rata (ili ratova) u bivšoj Jugoslaviji, niti pokušaj da se otkrije zašto je do njih uopće došlo. To zapravo nikad i nije bilo pitanje - kao i svi drugi ratovi u prošlosti, i ovaj rat se vodio zbog moći, bogaćenja i kontrole nad ljudima i teritorijem, bez obzira na koju stranu u ratu gledali.

Tekst je prvo pisan na engleskom i bez ideje da ikad bude preveden. Činilo se da su ovo stvari o kojima se ponešto zna kod nas, koje su na neki način samorazumljive. Kroz par javnih razgovora na ovu temu pokazalo se da to ipak nije tako, percepcija vremena rata i onoga što se događalo je ipak bliža onome što *mainstream* servira kao "jedinu istinu" (sa svake strane svoju). Zbog toga ovaj tekst "prepisujem" na naš jezik i ostavljam pojašnjenja konteksta, baš kao da su namjenjene nekome tko nije živio ovdje. S jedne strane zato jer će ovo čitati i generacije koje tada nisu živjele, a s druge strane zato što je sjećanje varljivo i često smo skloni zaboraviti mnoge detalje, cijelu atmosferu, zapravo cijeli kontekst nekog vremena.

Zbog boljeg razumijevanja konteksta u kojem se sve ovo o čemu pišem zbiva, važno je napomenuti da u godinama i desetljećima prije rata u Jugoslaviji nije bilo anarhističkog pokreta, već svega nekoliko osoba, dok su se prve grupe počele pojavljivati krajem osamdesetih i početkom devedesetih. Tako da je vrijeme priprema za rat(ove) bilo ujedno i novi početak (nakon gotovo 60 godina) organiziranog otpora koji ima anarhistički predznak.

Ipak, antimilitaristički otpor je postojao. Već godinama je bio prisutan, od sredine sedamdesetih, a osamdesete su bile razdoblje intezivnijih antimilitarističkih kampanja, koje su bile usmjerene protiv militarizacije društva i protivile su se obaveznom služenju vojnog roka. U to vrijeme su svi muškarci stariji od 18 godina bili obavezni odslužiti 12 mjeseci vojnog roka. Pojmovi poput "prigovora savjesti" bili su novi, barem u najširoj javnosti i medijima. Organizirane su demonstracije, ljudi su završavali u zatvoru zbog odbijanja vojne službe, novine su zabranjivanje/napadane zbog davanja podrške uhapšenima... Po prvi put je uloga vojske javno i na vrlo širokoj osnovi stavljena u pitanje. Što je najvažnije, kritika je dolazila iz antimilitarističke i pacifističke pozicije, a ne iz nacionalističke, što je bio slučaj par godina nakon ovih događaja. Tako je "antiratni" otpor JNA, odnosno tada već JA, početkom devedestih bio usmjeravan nacionalistički "antiratni" pokret koji je s jedne strane bio protiv jedne vojske, ali je istovremeno podržavao stvaranje novih nacionalnih vojski/armija.

Naravno, taj nacionalistički "antiratni" otpor JNA u Hrvatskoj bio je čisti "performans" izmanipuliran od strane novih političkih elita, čime se stvarala atmosfera u kojoj je jedna vojska neprijateljska dok je druga "naša". Ništa nije dalje od istine, jer vojska je uvijek državna i nikad "naša". Sve to je započelo kao pokušaj majki da izvuku svoje sinove iz JNA u vrijeme kada se država polako raspadala. Okupile su se u inicijativi Bedem ljubavi, kada je oružje već opasno zveckalo i tijekom proljeća 1991. godine su počele izvlačiti svoju djecu iz vojske kroz ovaj autentičan društveni pokret pokrenut odozdo, od strane roditelja (uglavnom majki) i iz nužde. (Da je u početku bila riječ o pokretu koji je bio autentičan društveni pokret rekli su mi oni/e koji su tada bili uključeni u sve to i slične aktivnosti.) Međutim, ubrzo je vlast prepoznala potencijal koji taj pokret ima i kako bi ih iskoristili za svoje političke ciljeve, ponuđena im je "pomoć" u vidu prijevoza, a pomogli su im organizirati i demonstracije u Briselu. U to vrijeme su podijelenje i stotine nacionalnih zastava, čime taj pokret postaje nacionalno obojen (da ne kažem nacionalistički). Time je taj pokret, iako u startu posve iskren i autentičan, izgubio svaki potencijal da se naziva antiratnim ili antimilitarističkim.

Z.A.P. O. antiratni protest 19. lipanj, 1991. godine

Anarhističke i druge antiratne inicijative

U isto vrijeme, krajem proljeća 1991. godine, u Zagrebu je osnovana nova anarhistička grupa pod imenom Zagrebačka anarho-pacifistička organizacija (ZAPO), koja je organizirala prve antiratne i antimilitarističke demonstracije pred saborom u Zagrebu. To je bio posve drugačiji pristup, koji nije uključivao državne zastave (naravno!) i s jasnom porukom protiv ratne politike koja je u to vrijeme bila jasna i glasna na svim stranama. Demonstracije su organizirane u lipnju 1991. godine, svega par tjedana prije početka rata u Sloveniji i samo dva mjeseca prije početka (otvorenog) rata u Hrvatskoj (naravno, već tada su se događali manji oružani sukobi i rat niskog inteziteta, no tu to vrijeme još nitko to nije nazivao ratom).

ZAPO su organizirali uglavnom mladi pripadnici subkultura iz Zagreba, od kojih su mnogi napustili zemlju u prvim mjesecima rata kako bi izbjegli mobilizaciju i vojnu službu, tako da je brzo nakon svog nastanka grupa svedena na svega par osoba. Ipak, to nije značilo kraj aktivnosti, već usporavanje i fokusiranje na neposredne potrebe, poput pomoći onima koji su pokušavali izbjeći mobilizaciju, na dijeljenje letaka na ulicama, te postavljanje antiratnih, antikapitalističkih i antinacionalističkih plakata. Sve to je na neki način bilo malo i simbolično, zato što je rat bio u punom jeku, veći dio zemlje je bio pod granatiranjem ili vrlo blizu linije fronte (koja je bila nejasna jer se JNA zadržala u mnogim gradovima do kraja 1991. godine), vojska je bila svugdje na ulicama, a *mainstream* mediji su pokrivali gotovo isključivo ratne teme. Atmosfera rata je bila potpuna i snažna, sveprisutna, postala je nova normalnost, kao da ništa osim rata ne postoji. Barem se tako činilo.

Ne želim pretjerano ulaziti u objašnjavanje opće atmosfere tog vremena, jer bi to uzelo previše prostora, no važno je spomenuti kakvo je to vrijeme bilo zbog boljeg shvaćanja konteksta i uvjeta pod kojima su se sve aktivnosti odvijale. Osim toga, intezitet rata nije svugdje i u svako vrijeme bio jednak, ali ta posljednja četiri mjeseca 1991. godine su bila brutala i teška u većem dijelu zemlje. Ako ni zbog čega, onda zato što je bila riječ o posve novoj situaciji punoj stresa, straha, smrti i snažne nacionalističke propagande. Nakon nekog vremena, čak i najgori uvjeti su postajali normalizirani, ljudi se na sve priviknu: "Što drugo napraviti? Moraš nekako živjeti." Rat je postao

Zagreb, rujan 1991. godine, naoružani vojnik čeka tramvaj

nova stvarnost.

Početkom srpnja 1991. godine u Zagrebu je osnovana Antiratna kampanja Hrvatske, neformalna mreža različitih grupa i osoba, koja je okupljala širok raspon ljudi i grupa, anarhističkih, feminističkih, antinuklearnih i ekoloških aktivista/kinja, pacifiste/kinje, grupe za ljudska prava i druge. Mreža je stvorena u pokušaju da se povežu i ojačaju različita nastojanja usmjerena protiv normalizacije ratne logike. Iako je bilo posve jasno da živimo u ratnom stanju, bilo je važno osnovati nešto što će pomoći očuvati ideju mira, antinacionalizma i antimilitarizma živom i prisutom u javnom diskursu, kako ratna normalnost ne bi preuzela sve sfere društvenog života. To je bila simbolička razina, no nije sve ostalo na tome. Mnoge grupe i pojedinci/ke su radili na direktnoj pomoći, zaštiti i solidarnosti s ljudima koji su bili direktno pogođeni ratom, bez obzira na to čije žrtve su bili ili o kome je bila riječ. Ključno je bilo ne zauzimati stranu, rat pogađa sve, na svim "stranama" i nikad se ne vodi u naše ime, uvijek je usmjeren protiv nas, kao klasičan državni i kapitalistički biznis. Govoreći o konkretnom radu u Hrvatskoj, to je bilo ključno, jer biti drugačiji, biti "ne-hrvat", za mnoge je tada značilo stradati zbog krivog imena.

Jedan od primjera akcija solidarnosti koje su se provodile bila je pomoć ljudima koje su deložirali iz njihovih domova zato jer su bili "krivog" porijekla. Scenarij je uglavnom bio isti: pojavi se par muškaraca u kamuflažnim uniformama s papirom u ruci i kažu da im je stan dodjeljen na korištenje te da se se osobe zatečene u prostoru moraju iseliti. Ako deložacija ne bi uspjela na taj način, vratili bi se s policijom i još naoružane pomoći. U kasnijim godinama su dolazili i s "papirom" o dodjeljenom stanu, te na osnovu toga izbacivali stanare, uglavnom žene i djecu, ali i cijele obitelji. Jedini način da se ovo pokuša zaustaviti bilo je privlačenje pažnje javnosti i pokušaj da se fizički zaustave deložacije (ako se za njih uopće saznalo). U većini slučajeva to nije uspjevalo zaustaviti deložaciju, a nije nedostajalo ni razbijenih glava. Na stotine ljudi je izbačeno iz njihovih stanova ili su im oduzeti dok privremeno nisu bili u njima. Unatoč ovom nasilnom oduzimanju domova, akcije solidarnosti su se nastavile, a nekoliko ljudi je uspjelo sačuvati svoje domove. S druge strane, upravo zbog akcija solidarnosti ovi su slučajevi postali i javno poznati.

Početkom 1992. godine, ZAPO je također postao dio mreže Antiratne kampanje, što je zapravo značilo da se našao na listi članica. Sve grupe unutar mreže djelovale su potpuno autonomno i organizirale svoje aktivnosti neovisno jedna o drugoj, a do koordinacije aktivnosti je dolazilo kad god je za tim bilo potrebe i/ili volje.

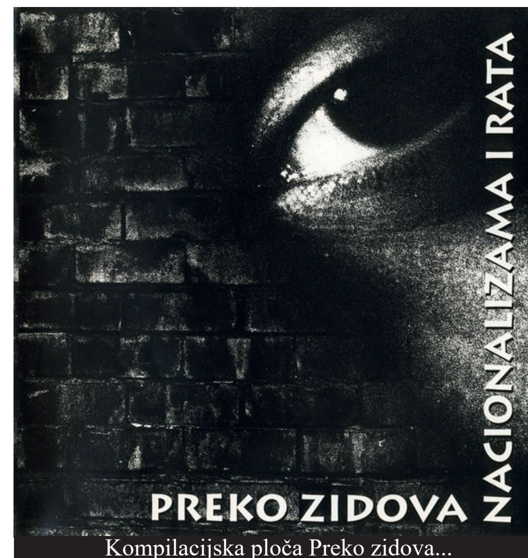
Od samo početka rata, jedan od glavnih poteza onih na vlasti, bila je informacijska blokada, što je značilo da nikakve vijesti s "druge strane" ne dolaze. U praksi, to je značilo da se ne objavljuju vijesti o tome što se događa u Srbiji, Krajini i kasnije Bosni i Hercegovini, kad se rat i popis "neprijatelja" proširio. Informacijska blokada je bila dio projekta demonizacije druge strane, što se postizalo neprikazivanjem i neproblematiziranjem činjenice da rat uzrokuje patnju na svim stranama sukoba, ali i to, što je možda najvažnije, da na svim stranama postoji otpor ratu. Primjerice, u Hrvatskoj nije bilo nikakvih vijesti u *mainstream* medijima o antiratnim demonstracijama ili velikmom broju dezertera u Srbiji. Tako podatak o 85% onih koji se u Beogradu nisu odazvali pozivu na mobilizaciju u Hrvatskoj nikad nije objavljen. Neću dalje ulaziti u detalje o antiratnim aktivnostima drugdje, o tome će bolje i informiranije pisati netko tko je upućeniji od mene i tko je sam sudjelovao u tome.

Neke od primjera tog otpora moguće je pronaći u knjigama kao što je ona Bojana Bilića *Borile smo se za vazduh - (Post)jugoslovenski antiratni aktivizam i njegovo nasleđe* (Jesenski i Turk, Zagreb, 2015), gdje govori o antiratnim demonstracijama protiv opsade Sarajeva održanim u Beogradu tijekom lipnja 1992. godine i tome kako su neki od sudionika/ica tih demonstracija kasnije preko Igmana i kroz tunel ušli u Sarajevo kako bi i direktno rekli ljudima u gradu da i "s druge strane" ima puno onih koji se protive ratnom razaranju.

Informacijska blokada nije bila bazirana samo na izostanku infomacija u medijima, već je bila proširena i kroz nepostojanje telefonskih linija, interneta (tada zapravo još uvijek nije niti postojao, barem ne u obliku u kojem ga danas poznajemo), a ni pošta nije putovala direktno.

Kao odgovor na informacijsku blokadu i propagandu *mainstream* medija, nastalo je nekoliko ključnih inicijativa koje su omogućile komunikaciju. Tijekom 1993. godine, ZAPO je sudjelovao u zajedničkom projektu anarhističkih grupa i pojedinaca s područja bivše Jugoslavije na objavljivanju i distribuciji novina pod nazivom *Preko zidova nacionalizma i rata*. Novine su tiskane u Italiji (uz financijsku pomoć talijanskih anarhističkih grupa) u veljači 1994. godine u više tisuća primjeraka i distribuirane su po svim novonastalim državama. U Hrvatskoj su distribuirane na ulicama, među vojnicima na odsluženju vojnog roka i drugim javnim mjestima. Iako par tisuća novina nisu mogle puno toga promjeniti, ovaj projekt je predstavljao udarac lokalnim cenzorima i nacionalistima, ali i snažan izraz solidarnosti među ljudima koji žive na obje strane fronta i koji ne podržavaju rat i političke moćnike na bilo kojoj strani. Objavljeni tekstovi bili su izraz političkih stavova ljudi iz Srbije i Hrvatske, a bavili se se ratom, nacionalizmom i ekonomijom, no što je najvažnije, bili su plod zajedničkog nastojanja ljudi sa "zaraćenih" strana. U vrijeme kada su novine nastale, sama riječ "solidarnost" je smatrana "prljavim ostatkom komunizma", a na akcije solidarnosti se gledalo kao na čin izdaje. Pretpostavljam da je i bila riječ o izdaji, no nema ničeg lošeg ako izdaš one na vlasti ili državu i njene institucije. Pa ipak, bez obzira što kao anarhisti mislimo o tome i izdaju države i vlasti vidimo kao nuždu, a ne problem, za veći dio društva to nije bilo tako. Tijekom rata, veći dio društva u Hrvatskoj je sebe doživljavao kao žrtve rata koji započet s "druge strane" i solidarnost koja dolazi s te strane ili prema toj strani nije bila opcija za većinu. Naravno, anarhisti/kinje su uvijek govorili o svim žrtvama rata, bez obzira o kome je bila riječ. To je većini društva bilo neprihvatljivo.

Ideja oko *Preko zidova nacionalizma i rata* bila je da se objavljuje povremeno, ovisno o inicijativi različitih grupa i mogućnosti da se pojedini broj financira, no nažalost, samo jedan broj je objavljen kao novine. Drugi broj je objavljen kao poseban dodatak ZAPO-vom fanzinu *Comunitas* 1995. godine. Odlučeno je da se objavi na taj način isključivo zbog toga jer nije bilo druge mogućnosti u tom trenutku, a bilo bi posve besmisleno da prikupljeni tekstovi propadnu. Naravno, učinak tog broja nije bio poput prvog.

Kompilacijska ploča Preko zidova...

PREKO ZIDOVA NACIONALIZMA I RATA

PREZENTACIJA

Ipak, to nije bio kraj ideje oko *Preko zidova nacionalizma i rata*: anarhistički punk bendovi i d.i.y. (uradi sam/a) izdavačke kuće nastavile su s projektom tako što su pod istim imenom organizirali zajedničke turneje bendova iz Hrvatske i Srbije. Obje turneje su održane u Sloveniji (jedina država bivše Jugoslavije za koju nije trebala viza ili je bilo lako doći do vize). Prvu turneju su 1997. godine organizirali bendovi Bad Justice (Požega) i Totalni promašaj (Kraljevo). Već 1998. godine, turneju pod istim imenom organiziraju Radikalna promjena (Zagreb) i Unutrašnji bunt (Sombor). Obje turneje su bile politički događaji s jasnom porukom, a ne samo još jedna muzička turneja. Osim toga, pod nazivom *Preko zidova nacionalizma i rata* objavljene su dvije singlice, jedna kao zajednička bendova Bad Justice i Totalni promašaj i druga kao kompilacijska ploča bendova s područja bivše Jugoslavije u izdanju izdavačke etikete Humanita Nova.

To nije bio usamljen projekt ove vrste s d.i.y. scene. Nešto ranije, preciznije, početkom 1994. godine, par ljudi iz Pule se preko Mađarske zaputilo u Srbiju (to je tada bio jedini način za doći do Srbije jer nije bilo direktnih veza) kako bi napravili intervjue s ljudima s *underground* (i ne baš vrlo *underground*) scene, što su na kraju objavili u fanzinu *Distorzija*, uz koji je dolazila i kompilacija na kazeti pod nazivom *No Border Compilation*. Iako se čini da je ovdje bila

Plakati “Arkzin čisti Hrvatsku”, par tisuća poljepljeno u Zagrebu i drugdje tokom 1995/1996

riječ o malom činu povezivanja (sub)kultura, zapravo je bila riječ o političkom činu, koji je s jedne strane razbijao komunikacijsku blokadu, a s druge strane je dodatno povezao postojeće muzičke scene.

Tijekom 1992. godine, u sklopu Antiratne kampanje, pokrenut je važan projekt pod imenom ZaMir, prvi BBS (Bulletin Board System), što iz današnje perspektive možemo nazvati jednostavnom verzijom interneta (možda bi se to moglo i bolje definirati, no ostavimo to na ovome, ako ni zbog čega, onda zbog mog nepoznavanja tehnologije). Nekoliko doniranih računala spojenih putem modema i klasičnih telefonskih linija, postali su serveri i sredstvo komunikacije. To je bio naš uvod u svijet elektroničke pošte i komunikacije. Međutim, to nije bilo samo sredstvo povezivanja onih koji su aktivno radili na otporu ratu i nacionalizmu, već i mnogim razdvojenim prijateljima/icama i obiteljima. ZaMir se pokazao kao sjajan projekt kojeg je iniciralo i održavalo par internacionalnih i lokalnih aktivista s tehničkim znanjem, a važnost projekta se puno puta pokazala u godinama koje su dolazile.

U ovom nabrajanju aktivnosti, važno je spomenuti *Arkzin*, novine Antiratne kampanje Hrvatske, čiji prvi broj je objavljen 1991. godine kao fanzin. Već godinu dana kasnije, *Arkzin* izrasta u novine, no sa posve neuobičajenim sadržajem jer je objavljivao ono što se nije smatralo dominantnim vrijednostima u Hrvatskoj. Iako *Arkzin* nije bio anarhistička novina, bio je otvoren za anarhističke stavove i izrazito antirežimski nastrojen pa smo pronašli zajednički interes za suradnju. Važnost *Arkzina* je bila i u tome da je okupljao mnoge novinare/ke koji nisu mogli objavljivati svoje kritičke tekstove u drugim medijima ili su zbog različitih razloga izbačeni iz svojih redakcija. No, nisu klasični novinarski izvještaji bili ono što je ove novine činilo drugačijim, već činjenica da se političkom pristupalo na drugačiji način, teme su dublje promišljanje, a i sam medijski rad je bio politički, a ne tek informativan. Ono što možemo nazvati “vrhuncem” distribucije *Arkzina* je razdoblje u kojem je tiskan u 10.000 primjeraka svaka dva tjedna.

Tijekom 1994. godine, ZAPO mijenja ime i od Zagrebačke anarho-pacifističke organizacije postaje Zagrebački anarhistički pokret, skraćeno ZAP. Do ove promjene dolazi zato što grupa nije bila pacifistička, već antiratna i antimilitaristička. Do promjene imena je došlo nakon diskusija unutar grupe kada je zaključeno da grupa nikad i nije bila pacifistička, već je taj naziv nespretno izabran kako bi se izrazio antiratni stav. Zanimljivo je da se unutar Anitratne kampanje o ovome nije posebno diskutiralo, već je ova promjena prihvaćena bez prigovora. Možda za raspravom unutar mreže nije bilo potrebe jer su sve grupe djelovale posve autonomno.

Negdje u to vrijeme, ZAP pokreće dva nova projekta, newslettere *Nećemo i nedamo* i njegovu englesku verziju *Zaginflatch* (Zagreb Information Potlach). Tijekom sljedećih 7-8 godina ta dva newslettera predstavljaju važan izvor informacija, a objavljivani su svakih par mjeseci, ovisno o financijama i drugim resursima. Naklada pojedinog broja je bila od nekoliko stotina do nekoliko tisuća. Osnovna ideja je bila slična onoj oko *Preko zidova nacionalizma i rata*, ali na više informativan način, tako da je tu bila riječ uglavnom o kraćim osvrtima na situaciju, vijestima, najavama i slično. Distribucija je bila vrlo široka, pokrivala je cijelu regiju, ali i svijet, tako da je *Zaginflatch* tijekom devedesetih pa sve do prvih godina 2000-ih dospio u gotovo sve dijelove svijeta u tisućama kopija.

Zaginflatch se pokazao posebno važnim u vrijeme kada je NATO bombardirao Srbiju 1999. godine. Tu je pomogla i povezanost putem ZaMir-a. S obzirom na to da je Srbija već godinama bila pod sankcijama i sada pod direktnim udarima NATO bombi, većina komunikacije je bila prekinuta, strani novinari su morali napustiti zemlju, a jedina naša komunikacija s tamošnjim anarhistima i anarhistkinjama bila je *ex-yu-a-lista* (hostana na ZaMir-u), informativna i diskusijska e-mail lista za anarhiste/kinje s područja bivše Jugoslavije. Ljudi su slali na listu vijesti, priče, tekstove i analize, a ekipa iz ZAP-a (uz pomoć nekoliko drugih prijatelja/ica) bi svakodnevno sve prevodila na engleski i svaki dan tijekom bombardiranja objavili bi novi broj *Zaginflatcha*. Za nas je to bilo važno iz više razloga. Bila je to direktna solidarnost, a nakon prvih rekacija iz Srbije, koje su se uglavnom odnosile na to da im takva publikacija i angažman pomažu u razbijanju izloacije, bilo je jasno da moramo nastaviti s dnevnim objavljivanjem, što se i dogodilo, tako da je *Zaginflatch* objavljivan na dnevnoj bazi dva mjeseca. Pitanje izolacije je bilo dvostruko: s jedne strane je to bila izolacija kojoj je većina društva bila izložena zbog sankcija. Ona druga vrsta izolacije je bila društvena. Točno smo znali što znači biti protiv rata, militarizma i nacionalizma u situaciji rata. Ono što se u Hrvatskoj događalo u prvoj polovici devedesetih, sada je bila realnost naših prijatelja.

Međutim, iz pozicije Hrvatske, ova vrsta solidarnosti je imala dodatnu važnost. Atmosfera u zemlji je bila gotovo euforična tijekom bombardiranja. Mnogi su slavili činjenicu da je Srbija “konačno kažnjena” za sve ratove u bivšoj Jugoslaviji, što je bio neki opći stav o bombardiranju. Opet je na površinu izašla logika rata (već su bile prošle četiri godine od rata u Hrvatskoj) i demonizacija “druge strane”, ali i ideja da su “svi oni isti”. Tako da je i solidarnost opet viđena kao čin izdaje.

Kako god bilo, Zaginflatch je objavljivan više ili manje redovito tijekom svih 75 dana bombardiranja, distribuiran je u tisućama kopija po cijelom svijetu i prevođen je na mnoge jezike. Za mnoge prijevode i širinu distribucije, saznali smo tek godinama kasnije.

Cijelo to vrijeme, ljudi koji su komunicirali putem *ex-yu-a-liste* uglavnom nisu poznavali jedni druge osobno, barem ne oni koji su živjeli u zemljama koje su bile u međusobnom ratu, već su poznanstva bila ostvarena samo kroz e-mail listu. Ubrzo nakon osnivanja liste, došlo je do prvih inicijativa da se organiziraju sastanci što većeg broja ljudi, kako bi se ostvarila i bolja suradnja. Osnovna ideja je bila povezati ljude iz Hrvatske i Srbije jer se tu odvijala i najživlja komunikacija. Nakon dva manja sastanka u Mađarskoj (izbor mjesta sastanka se nametnuo položajem i činjenicom da je to bila jedina zemlja u koju su svi mogli ući bez vize) 1997. i 1998. godine, na kojima se pojavio mali broj ljudi (zbog nedostatka novca i organizacijskih problema), napokon je u svibnju 2000. godine održan prvi veći sastanak na kojem je sudjelovalo preko 100 ljudi. Ovaj put sastanak je organiziran u eko-selu Zelenkovac u Bosni i Hercegovini. Za većinu ljudi je ovo bio prvi osobni susret, iako su već godinama surađivali i komunicirali. Iako sam sastanak nije rezultirao mnogim konkretnim prijedlozima i projetkima, predstavljao je važno mjesto susreta i sam po sebi je predstavljao snažnu politički izjavu. Uostalom, uzajamna solidarnost i lokalni projekti koji su se događali nastavljeni su, što je najvažnije od svega.

Skočimo još jednom u prošlost i rane godine rata u Hrvatskoj, točnije u ljeto 1993. godine, kada je par lokalnih antiratnih aktivista/kinja i njihovih internacionalnih prijatelja došlo u Pakrac, tada podijeljen u dva dijela, a linija razgraničenja prolazila je kroz sam centar grada. Ti ljudi su početkom srpnja 1993. godine osnovali Volonterski projekt Pakrac. Važno je naglasiti da ovaj projekt nije bio anarhistički, ali su mnogi anarhisti i anarhistkinje sudjelovali u njemu. Prije svega, bila je riječ o mirovnom i solidarnom projektu unutar zajednice. Iza projekta je stajala Antiratna kampanja, a prvi volonteri/ke su počeli dolaziti u Pakrac već tijekom ljeta 1993. godine. Od tada pa sve do jeseni 1997. godine, kada projekt službeno prestaje i postojati, oko 400 volontera/ki je prošlo kroz Pakrac, od kojih neki samo kratkoročno (tri tjedna), a drugi dugoročno (od par mjeseci do par godina). Posebna važnost ovog projekta bila je u tome da se gomila utopijski nastrojenih mladih (i ne tako mladih) pojavila u gradu u kojem

Volonteri čiste razrušenu kuću u Pakracu, 1993. godina

su društvene veze bile uništene, ekonomija razorena, kuće spaljene, minirane ili pogođene, a oni su odlučili raditi na stvaranju novih društvenih veza, izgradnji mira, obnovi kuća i, ukratko rečeno, na svim vrstama solidarnih projekata u zajednici koje je bilo moguće ostvariti s lokalnim stanovništvom. Ovdje treba napomenuti da je rat još uvijek trajao, a "mir" (zapravo primirje) su kontrolirale UN-ove "mirovne" snage, no život je bio daleko od "normalnog". Na tisuće mina i neeksplodiranih granata i municije je još uvijek bilo posvuda u gradu i oko njega. Također, linija fronte je još uvijek prolazila kroz grad, samo što nije bila više toliko aktivna kao na početku.

Jedan od glavnih "poslova" za većinu volontera/ki (uglavnom međunarodnih) bilo je čišćenje i priprema razrušenih kuća za obnovu. To se odvijalo u suradnji s lokalnim stanovništvom i vlasnicima kuća. Uobičajeni radni dan se sastojao od toga da grupe od 5 do 10 ljudi uklanjaju staru i spaljenu žbuku sa zidova, izbacuju smeće i spaljene stvari (na tone) iz kuća, čiste cigle, skupljaju osobne stvari (fotografije i igračke su uvijek bile grubi podsjetnik na ljude koji su tamo živjeli). I onda pauza: kava, rakija, hrana i razgovor s ljudima čija kuća se priprema za obnovu.

Fizički rad nije bio jedina važna stvar. Izrazito važna je bila interakcija s ljudima, mogućnost da pričaju o svojim problemima, strahovima i iskustvima. Vjerujem da je to možda i najvažnije. Imali su priliku razgovarati o stvarima o kojima inače ne bi mogli pričati sa svojim susjedima, dok su istovremeno bili "izloženi" ljudima koji dolaze iz posve drugačijih sredina i stvarnosti. Iz mjesta gdje rat nije jedina stvarnost. Ne treba zaboraviti ni osjećaj međunarodne solidarnosti i komunikacije koji je puno dalje od pitanja rata, nacionalizma i svakodnevne bijede s kojom je većina ljudi u to vrijeme bila suočena.

Bila bi potreba cijela knjiga da se iznese potpunija analiza i raspravi važnost ove inicijative pa ću se ovdje zaustaviti samo na kratkom opisu.

Vratimo se malo na osobno odbijanje sudjelovanja u ratu i pitanje prigovarača savjesti. Onih koji su odbijali sudjelovati u ratu bilo je puno, ali u to vrijeme je malo tko javno izlazio sa svojim prigovorom, a bilo kakve javne rasprave o tome pitanju nije bilo. Ne samo zbog pitanja prigovora savjesti, političkog, etičkog ili vjerskog, već se nije govorilo niti o dezerterima. Jednostavno, to je bila nepostojeća tema u "javnosti" (ili kako god da nazovemo taj javni prostor komunikacije). Pa ipak, bilo je puno onih koji su pokušavali izbjeći mobilizaciju ili služenje vojnog roka (nešto nakon početka rata, jer vojnog roka na početku nije bilo neko vrijeme). Situacija u Hrvatskoj je bila specifična, društveni pritisak je bio jak, baš kao i državna propaganda, a opća atmosfera je bila da je zemlja "napadnuta i da svatko mora dati svoj doprinos ratnim nastojanjima". Dodajmo tome patrijarhalnu kulturu, nešto mitologije o "muškarcima ratnicima" i to više-manje daje ideju kako se gledalo na (ne)sudjelovanje u ratu. "Prigovarač savjesti" je bio isto što i "dezerter". (Ne vidim da je problem biti dezerter, jer ako ne želiš sudjelovati u ratu koji organiziraju država i kapitalisti, u tome nema ničeg lošeg, ovdje samo naglašavam radikalni militarizam društva s početka devedesetih). Čak i da je postojao zakonski način za izražavanje prigovora savjesti, to ne bi bilo presudno, jer je društveni pritisak bio jači od svakog zakona.

Samo da pojasnim na što konkretno mislim ovdje, navesti ću konkretan primjer koji sasvim dobro opisuje opću situaciju i atmosferu u društvu. Tijekom 1993. godine, Aniratna kampanja je organizirala javnu diskusiju pod nazivom "Razvaljivanje Bosne" na kojoj je rečeno kako se vodi agresivna politka prema BiH te kako svi imaju pravo odbiti sudjelovati u ratu. Zapravo, nije tu bilo toliko riječi o dezertiranju, koliko o običnom pozivu na prigovor savjesti, tako da bi se i ta vrsta poruke mogla nazvati umjerenom. Na to je reagirao Drago Krpina, tada visokopozicionirani HDZ-ov kadar, koji je rekao jednom od aktivista: "Vas, gospodine, treba mobilizirati, poslati na frontu, i prvog momenta kad okrenete leđa – pucati vam u potiljak!" Takva prijetnja, izrečena javno, sasvim dobro opisuje kontekst, pogotovo zbog činjenice da je netko iz vlasti, i to vrlo blizak vrhu vlasti, otvoreno govorio u javnosti o tome na koji način se obračunavaju s političkim neistomišljenicima i neprijateljima. Bez imalo straha, srama ili čak želje da se sakrije. Naravno, ta prijetnja, kao i mnoge druge, ne treba spominjati, nije ni najmanje zanimala držau i njene službe. Na kraju, bila je upućena u ime države.

Dodatno, uvijek je bio jak pritisak na sve ljude uključene u antiratne i antinacionalističke aktivnosti. Od javnih prijetnji do tajnog nadzora, od napada kroz *mainstream* medije do "diskretnih" prijetnji putem susjeda, obitelji te onih otvorenih i direktnih. Država uvijek tako funkcionira, samo što u ekstremnim vremenima češće primjenjuje ekstremne mjere. Ljudi, sredstva i metode uvijek su isti.

Umjesto zaključka

Ovo je samo kratak osobni osvrt i prisjećanje na neke od važnih trenutaka antimilitarističkih, antiratnih i antinacionalističkih aktivnosti tijekom devedesetih, kako bi stvorili osnovnu ideju o nekim grupama i inicijativama koje su u to vrijeme bile aktivne. Također, važno je reći da sam se fokusirao na one koje su uključivale anarhiste/kinje. Tu moram napomenuti da je širina ovih nastojanja bila puno veća. Primjerice, nisam spomenuo feminističke i ženske grupe koje su radile sa ženama žrtvama rata, sa silovanim ženama, izbjeglicama... A to je samo još jedno od poglavlja ove priče koju treba ispričati (vidi prijedloge za čitanje na kraju teksta). Također, nisam spomenuo ni druge važne aspekte ove borbe, poput prvih pokušaja skvotiranja u Zagrebu i Splitu 1994. godine, dok je rat još uvijek trajao, kao niti ogromnu d.i.y. punk/hc scenu (koja je u to vrijeme bila prilično politički aktivna) i mrežu od preko 150 različitih fanzina (samo u Hrvatskoj, jer ukupan broj je na području koje je nekad obuhvaćala Jugoslavija bio puno veći) objavljivanih tijekom devedesetih. To je stvorilo medijski prostor izvan logike *mainstream* medija, ali i puno više od toga. ZAP je organizirao i seriju akcija i demonstracija protiv NATO-a početkom 2000-ih, što je bila direktna posljedica aktivnosti opisanih u ovom tekstu. Ipak, sve to bi uzelo previše prostora i vremena da se spomene na jednom mjestu. Puno je povijesti otpora.

No, kao što sam već napisao na početku, ovo nije trebao biti povijesni tekst.

Tekst ne mogu završiti sa zaključkom, već se nekoliko ključnih pitanja: što smo naučili tijekom svih ratnih godina? Što je s tim iskustvom danas? Da li je sve stvarno gotovo?

Teško je dati konačne odgovore na ova pitanja. Jasno je da ništa nije završilo, nacionalizam je još uvijek tu, samo što je ponekad malo tiši, a postaje glasniji kad god vlast treba novu diverziju, nešto što će odvratiti pažnju, stvoriti spektakl i podići razinu adrenalina kod mase koja bi se mogla pobuniti. Rat je stalna tema. Rane i strahovi su još uvijek svježi u ljudskim glavama, čak i dvadeset godina kasnije, rat za mnoge još uvijek nije završio. Za mnoge, uključujući sve moćnike, rat je sveta stvar, nešto "dobro za pamćenje" - dani "ponosa i slave".

Uostalom, to je važan temelj za sve nacionaliste u svijetu. Sve države, bez obzira kako male ili velike bile, slave svoja ratna nastojanja, pobjede i poraze, kao nešto sveto.

Nema ničeg dobrog ili svetog u ratu. Postoje samo bijeda i razaranje. To je glavna lekcija koju su neki od nas naučili. *Rat je zdravlje države*. Ništa nije točnije od ove jednostavne rečenice, koja nas stalno podsjeća na to da su jedini razlozi za rat još više moći i bogatstva.

S druge strane, jedna od važnih stvari koje smo naučili je važnost solidarnosti. Bez obzira na situaciju ili kakve direktne učinke pojedina akcija ima, solidarnost je dugoročno jedino što ostavlja trag.

Prijedlozi za čitanje:

Vesna Janković (ur): *Neispričana povijest - Antiratna kampanja 1991.-2011.*, Antiratna kampanja, Zagreb 2011.

Bojan Bilić: *Borile smo se za vazduh*, Jesenski i Turk, Zagreb 2015.

Bojan Bilić i Vesna Janković (ur): *Opiranje zlu*, Jesenski i Turk, Zagreb 2015.

Pakrac

NIKAD VIŠE VOJNICI.
Nikad više u rat za državu i bogate.

Svet je naša otadžbina

O vladari, o neljudi!
Takve moći ko vam dade,
Da tiranske vaše ćudi
Narodima međe grade?
Je l' božanska ta vlast vaša?
Ko je dade vama svima,
Da stvorite vašim besom
Otadžbine narodima?

Čujte, grmi iz nizina:
Svet je naša otadžbina!

Sluge boga i oltara,
Što za novac samo znate,
Je l' vam vaš bog pravo dao
Da narode zavađate?
Je li Hristos, taj vaš idol,
Takav nauk dao svima?
Zar narode da delite,
Da delite s tiranima?

Čujte, grmi iz nizina:
Svet je naša otadžbina!

O, ubice, đenerali,
Prolivena krv vas kune,
Miliona što su pali
Za tiranske sjajne krune.
Ko vam pruži, ko vam dade
Takvu silu, takvu volju,
Za državu – otadžbinu
Da s narodi ljuto kolju?

Čujte, grmi iz nizina:
Svet je naša otadžbina!

O, narodi svekoliki,
Što vas ropski lanci tište,
Hajd na noge, u redove, –
To sloboda sveta ište.
Mi ne znamo za te međe,
Nit država za nas ima;
Neka bratstvo širi ljubav
Među svima narodima;

Nek zagrmi do milina:
Svet je naša otadžbina!

Kosta Abrašević
(1879—1898)

Pripremljenost, put ka sveopćem pokolju

Emma Goldman

Još od samog početka požara koji je zavladao Europom, gotovo cijeli ljudski rod je upao u smrtonosni zagrljaj ratne anestezije, otupljenosti na bol.

Prevladan je od strane ludog kolektivnog bijesa uzrokovanog krvlju natopljenim kloroformom, koji mu je poremetio vid i paralizirao srce. Zaista, sa izuzetkom nekih divljih plemena, koja ne znaju ništa o kršćanstvu ili o ljubavi prema bližnjemu i koja također ne znaju ništa o bojnim brodovima, podmornicama, tvornicama municije i ratnim kreditima, ostatak ljudske rase se trenutno nalazi pod tom užasnom narkozom. Čini se da je ljudski um svjestan svega osim jedne stvari — ubojite špekulacije. Naša cijela civilizacija, naša cjelokupna kultura je koncentrirana u ludoj potražnji za što savršenijim oruđima za pokolj.

Municije, municije! O, Gospode, ti koji vladaš na nebu i na zemlji, ti Bože ljubavi, milostivosti i pravde, daj nam dovoljno municije kako bi uništili svoje neprijatelje. Takve molitve se svakodnevno upućuju u smjeru kršćanskog raja. Baš kao što se stoka, prestravljena kada se suoči sa vatrom, baca u plamen, tako su svi stanovnici Europe jedni preko drugih popadali u pobjesnjeli požar zahuktalog rata, a Amerika, dovedena na sam rub od strane beskrupuloznih političara, brbljavih demagoga i vojnih službenika, priprema se na isti užasan čin.

Potrebno je da muškarci i žene, koji još uvijek nisu podlegli ovom ratnom ludilu, podignu svoj glas protesta, kako bi usmjerili pažnju ljudi na zločin i užas koji će se svaki čas provesti nad njima.

Amerika je u svojoj biti lonac u kojem se stapaju kulture. Niti jedna nacionalna grupa koja je čini nije u poziciji hvaliti se superiornijom rasnom čistoćom, posebnom povijesnom ulogom ili višim stupnjem kulture. Ipak, borbeni šovinisti i ratni špekulanti pune atmosferu sentimentalnim sloganima licemjernog nacionalizma: „Amerika Amerikancima!". Ovakvi pokliči su uhvatili dobro tlo diljem zemlje. Kako bi održali Ameriku, vojna pripremljenost mora biti trenutačno postignuta. Milijarde dolara dobivene iz znoja i krvi radnika se troše na bojne brodove i podmornice za vojsku i mornaricu, a sve to kako bi zaštitili svoju dragocjenu Ameriku. Najironičnije u svom tom zanosu jest to što Amerika, koju će štititi ta ogromna vojna sila, nije Amerika svojih građana, nego Amerika privilegirane klase, klase koja pljačka i iskorištava mase i kontrolira njihove živote od rođenja pa sve do groba. Ništa manje patetična nije činjenica da tako malo ljudi razumije kako vojna pripremljenost nikada ne vodi prema miru, već je ona put prema sveopćem pokolju. Koristeći lukave metode koje su već iskoristili proračunati diplomati i vojno vodstvo u Njemačkoj, kako bi upregnuli mase u pruski militarizam, američki političari kao Roosevelt, Garrison, Daniel i Wilson trude se pomaknuti i samo nebo kako bi Amerikancima ulili militarističke porive. Ako uspiju, to će otjerati Ameriku u oluju krvi i suza koja trenutno uništava zemlje Europe.

Pred četrdeset godina, Njemačka je izmislila slogan: „Njemačka prije svega. Njemačka Nijemcima. Mi želimo mir i stoga se moramo pripremiti na rat. Jedino dobro naoružana i temeljito pripremljena nacija može održati mir, može zaslužiti poštovanje, može biti sigurna u svoj nacionalni integritet." Njemačka se nastavila pripremati, tjerajući druge nacije da poduzmu iste korake. Ovaj strašan rat u Europi je samo kulminirajući užitak sedmoglavog čudovišta, vojne pripremljenosti. Otkako je rat počeo, kilometri papira i oceani tinte su potrošeni kako bi se dokazao barbarizam, okrutnost i represija pruskog militarizma. Konzervativci i radikali podjednako daju podršku Saveznicima iz niti jednog drugog razloga, već kako bi pomogli slom militarizma. Kažu kako u njegovom prisustvu ne može biti mira ili napretka u Europi. Ali, iako Amerika zarađuje na proizvodnji municije i ratnim kreditima koje dodjeljuje saveznicima kako bi pobijedili Pruse, isti militaristički pozivi se sada čuju i u Americi. Ako se oni provedu u nacionalnu akciju, izgradio bi se američki militarizam koji bi bio puno gori nego što bi to pruski ili njemački ikada mogli postati i to zato jer nigdje drugdje u svijetu nije kapitalizam toliko ogrezao u pohlepi i nigdje drugdje nije država toliko spremna kleknuti pred kapitalom.

Kao kuga, podivljali duh hara zemljom, okužuje najbistrije glave i najnepokolebljivija srca smrtonosnim virusom militarizma. National Security League (Savez nacionalne sigurnosti), sa topom kao simbolom zaštite na amblemu i Naval League (pomorski savez), kojim upravljaju žene, osnovali su podružnice diljem zemlje. Žene koje se hvale time da predstavljaju nježniji spol, koje kroz bol i opasnost od smrti donose život na ovaj svijet, a ipak su spremne svoju djecu žrtvovati u ratu.

Društva Amerikanaca, koja u svom članstvu imaju poznate liberale, sada oni koji su do jučer odbacivali patriotske brbljarije, daju si za pravo obmanjivati ljude i pomagati izgradnju istih destruktivnih institucija u Americi čije uništenje neposredno ili posredno pomažu u Njemačkoj — militarizam, ubojica mladih ljudi, silovatelj žena, uništavač onog najboljeg u ljudima, razarač života. Čak i Woodrow Wilson, koji je ne tako davno upotrijebio frazu „Nacija previše ponosna za borbu", koji je na počecima rata naručivao molitve za mir, koji je u svojim istupanjima govorio o nužnosti čekanja i promatranja situacije, čak se i on svrstao u ratnu liniju. Sada se priključio svojim cijenjenim kolegama među ratoborne domoljube i ponavlja njihove pozive na vojnu pripremljenost i njihov zov „Amerika Amerikancima". Razlika između Wilsona i Roosevelta je sljedeća: Roosevelt, rođeni nasilnik, koristi toljagu; Wilson, povjesničar, sveučilišni profesor, nosi uglađenu masku, ali ispod nje on, kao i Roosevelt, ima samo jedan cilj, služiti višim interesima, pomoći onima koji se nevjerojatno bogate na opskrbi vojske. Woodrow Wilson se potpuno odao u svom govoru pred Daughters of the American Revolution (Kćeri američke revolucije). Tada je izjavio: „Radije bih bio vojno poražen nego protjeran". Ustati protiv ljudi kao što su Bethlehem, du Pont, Baldwin, Remington, Winchester i ostali koji spadaju u elitu proizvođača naoružanja znači političko progonstvo i smrt. Wilson to zna i zbog toga je izdao svoje početne pozicije. Zaboravio je svoje priče o previše ponosnoj naciji da bi se borila i sada podjednako

glasno kao i svaki drugi jeftini političari zavija o vojnoj pripremljenosti i nacionalnom ponosu. To su smiješne tvrdnje koje i žene iz pomorskog saveza pokušavaju utuviti u glavu svakog djeteta: „Zavjetujem se da ću učiniti sve što je u mojoj moći kako bi proširila interese svoje zemlje, podržala njene institucije i održala čast njezinog imena i njezine zastave. Budući da sve što imam dugujem svojoj zemlji, posvećujem se cijelim srcem, umom i tijelom da ću joj služiti i obećajem da ću raditi za njezin napredak i sigurnost u mirnodobskim vremenima i da se neću stidjeti niti jedne žrtve ako će se od mene zahtijevati djelovanje u njezinu obranu, za slobodu, mir i sreću naših ljudi."

Podržati institucije naše zemlje — to je to — institucije koje štite i održavaju šačicu ljudi dok pljačkaju i osiromašuju mase, institucije koje sišu krv iz starosjedioca, kao i iz doseljenika, i pretvaraju je u bogatstvo i moć, institucije koje useljeniku oduzmu svaki identitet koji je donio sa sobom, a u zamjenu mu daju jeftini amerikanizam, čija slava se sastoji od prosječnosti i arogancije. I sami zagovarači parole „Amerika Amerikancima" su još odavno izdali osnovne principe pravog amerikanizma. Onog amerikanizma koji je na umu imao Jefferson kada je izjavio kako je najbolja vlast ona koja najmanje vlada, one Amerike za koju je radio David Thoreau kada se zalagao za to da je najbolja vlast ona koja uopće ne vlada, ili drugih stvarno velikih Amerikanaca koji su željeli od ove zemlje napraviti raj za izbjeglice, koji su se nadali da će joj svi ti razbaštinjeni i protjerani ljudi koji su dolazili na njene obale dati karakter, značenje i kvalitetu. To nije Amerika političara i špekulanata municijom. Ta Amerika je snažno ocrtana u ideji jednog mladog New Yorškog kipara. Jaka, okrutna ruka sa dugim, mršavim, nemilosrdnim prstima gnječi srce imigranta i cijedi krv iz njega kako bi iscjedila i dolare.

Nema sumnje u to da Woodrow Wilson ima razloga braniti institucije. Ali, kakav je to ideal koji se prikazuje mlađim generacijama? Kako to vojno uvježbani i trenirani ljudi brane slobodu, mir i sreću? Evo što general major O'Ryan ima za reći o dobro uvježbanoj generaciji: „Vojnik mora biti toliko istreniran da postane automat, mora biti toliko istreniran da se u njemu ubije sva inicijativa, mora biti toliko istreniran da se pretvori u stroj. Vojnik mora biti uglavljen u vojni oklop, mora se uklopiti, njegovi nadređeni mu moraju moći naređivati." Ovo nije izjavio pruski general, niti njemački primitivac, niti Treitsche ili Bernhardi, nego američki general major. I u pravu je. Ne možete voditi rat ako upravljate sebi ravnima. Ne možete provesti militarizam među slobodnim ljudima. Morate imati robove, automate, strojeve, poslušna disciplinirana bića koja će se kretati, djelovati, pucati i ubijati kako im narede njihovi nadređeni. To i samo to je pripremljenost.

U novinama je objavljeno kako je među govornicima koji su govorili u korist Navy League bio i Samuel Gompers. Ako je to istina, onda ona ukazuje kako se radi o najvećoj gadosti koju su radnički vođe mogli napraviti svojim kolegama.

Pripremljenost nije usmjerena samo prema vanjskom neprijatelju, ona je mnogo više usmjerena prema unutarnjim neprijateljima. To se tiče onih elemenata radništva koji su shvatili kako se ne trebaju ničemu nadati od institucija. To se tiče onog probuđenog dijela radnih ljudi koji su naučili kako je klasni rat pozadina svakog međunacionalnog rata i da ako je rat uopće opravdan, onda je to jedino rat protiv ekonomske ovisnosti i političkog ropstva, dva glavna pitanja vezana uz klasnu borbu.

Militarizam je uz odobrenje i podršku države već počeo igrati svoju krvavu ulogu u svakom ekonomskom sukobu. Gdje su bili protesti službenog Washingtona kada su „naši muškarci, žene i djeca" ginuli u Ludlowu? Gdje je bio taj jasni odlučni ton protesta koji danas uredno šalju u notama njemačkoj vladi? Ili postoji razlika između ubijanja „naših muškaraca, žena i djece" u Ludlowu ili na dalekim morima? Da, zaista, muškarci, žene i djeca u Ludlowu su bili radnici, pripadali su razbaštinjenom sloju stanovnika Zemlje, bili su stranci kojima je trebalo pokazati okus slavnog amerikanizma, dok su putnici broda Lusitania predstavljali bogataše i viši sloj — tu leži osnovna razlika.

Pripremljenost će dakle samo ojačati moć privilegirane manjine i pomoći im da potlače, porobe i slome radništvo. S. Gompers to mora znati i ako se priključi pozivima na vojno jačanje, onda ga se mora osuditi kao izdajicu radničkih interesa.

Baš kao što je to slučaj sa svim ostalim institucijama u našim konfuznim životima, koje su navodno stvorene za dobrobit ljudi, a proizvode suprotan efekt, tako će biti i sa pripremljenošću. Amerika se navodno priprema za mir, dok će u stvarnosti to biti uzrok rata. Tako je uvijek bilo, kroz cjelokupnu krvavu povijest, a i nastaviti će se sve dok se nacije ne odbiju međusobno boriti i dok se stanovnici svijeta ne prestanu pripremati na međusobni pokolj. Pripremljenost je kao sjeme otrovne biljke kada se posadi u tlo — donijeti će otrovne plodove. Masovno uništenje u Europi je plod te otrovne biljke. Imperativno je da američki radnici to shvate prije nego što ih domoljubni huškači odvedu u ludilo koje je zauvijek začarano spektrom opasnosti i invazije. Oni moraju znati da pripremati se na mir znači prizivati rat, znači pustiti zvijeri smrti da haraju poljima i morima.

Široke mase u Europi nije u rovove i na bojišta odvukla njihova unutrašnja čežnja za ratovanjem. Uzrok se mora tražiti u oštroj konkurenciji za što boljom vojnom opremom, za što učinkovitijim vojskama, za većim ratnim brodovima, za jačim topovima. Ne možete izgraditi stajaću vojsku i onda je baciti natrag u kutiju kao da se radi o limenim vojnicima. Vojske naoružane do zuba, sa visoko razvijenim oruđima za ubijanje i koje podržavaju njihovi vojni interesi, imaju svoje vlastite dinamične funkcije. Tek moramo proučiti prirodu militarizma kako bi shvatili istinitost ove povezanosti.

Militarizam uništava najjače i najproduktivnije elemente svake nacije. Militarizam guta najveći dio nacionalnog prihoda. U usporedbi sa iznosima koji se troše na militarizam u mirno doba, gotovo ništa se ne troši na obrazovanje, umjetnost, književnost i znanost. U ratnim vremenima sve ostalo se svodi na ništicu. Život stagnira, sva nastojanja su ograničena, znoj i krv radnih masa se koriste kako bi se nahranilo nezasitno čudovište — militarizam. Pod takvim okolnostima on mora postati

arogantniji, agresivniji, više napuhan vlastitom važnošću. Ako nema drugog razloga, onda zbog suviška energije militarizam mora djelovati da bi preživio. Zbog toga će tražiti neprijatelja ili će ga stvoriti na umjetan način. U ovoj civiliziranoj metodi i svrsi, militarizam održava država, štite ga zakoni, ojačavaju ga škola i obitelj, a glorificira ga javno mišljenje. Drugim riječima, funkcija militarizma je ubijanje. On ne može živjeti nego kroz ubijanje.

Ali najdominantniji faktor vojne pripremljenosti i onaj koji neizbježno vodi u rat je stvaranje grupnih interesa, koji svjesno i namjerno rade za povećanje oružane sile, čija namjena dobija smisao produbljivanjem ratne histerije. Te grupne interese prigrljuju svi oni koji su povezani sa proizvodnjom i prodajom municije i vojne opreme, a iz toga imaju osobni dobitak i korist. Na primjer, obitelj Krupp, koja posjeduje najveću tvornicu topovske municije na svijetu: njen zloban utjecaj u Njemačkoj i zapravo u mnogim drugim zemljama se produljuje na novinarstvo, školstvo, crkvu, državu... Nedugo prije početka rata, Carl Liebknecht, jedan hrabar čovjek u Njemačkoj, je u Reichstagu upozorio kako obitelj Krupp zapošljava neke od visokih vojnih dužnosnika i to ne samo u Njemačkoj nego i u Francuskoj i drugim državama. Njihovi emisari su radili na raznim stranama i sistematski inicirali nacionalne mržnje i antagonizme. Ista istraga je iznijela na vidjelo postojanje međunarodnog industrijskog udruženja koje se bavi dobavljanjem ratnih sredstava i koje niti najmanje ne mari za patriotizam ili za ljubav ljudi, već koristi oboje kako bi se potaknuo rat i zaradilo milijunske profite od te užasne pogodbe. Nije sasvim isključeno da će nas povijesno istraživanje rata koji se trenutno vodi dovesti do umiješanosti ovog međunarodnog udruženja smrti.

Ali, da li je uvijek neophodno da svaka generacija baulja kroz oceane krvi i visoke planine ljudskih žrtava, a da sljedeća generacija iz toga ne nauči barem jedno zrnce istine? Zar mi danas ne možemo ništa naučiti iz razloga koji su doveli do rata u Evropi, zar ne možemo naučiti do čega je dovela pripremljenost, temeljita i efikasna pripremljenost na rat od strane Njemačke i drugih zemalja? Prije svega, zar ne možemo shvatiti kako će pripremljenost Amerike dovesti do istog rezultata, do istog barbarizma, do istog besmislenog žrtvovanja ljudskih života? Hoće li će Amerika slijediti njihov primjer, hoće li će se predati Američkim verzijama porodice Krupp, američkim vojnim huškačima? Gotovo se čini da je to tako, kada čovjek čuje huškački ton kojim se koriste novinari. Krv i gromovite tirade grubijana Roosevelta, sentimentalno blebetanje našeg fakultetski obrazovanog predsjednika. Razlog više za one koji u sebi još uvijek nose iskru slobodarstva i humanosti da podignu glas protiv ovog velikog zločina, protiv gnjusobe koja se sada sprema nametnuti i nad ljudima Amerike. Nije dovoljno zadržati neutralnost. Neutralnost koja lije krokodilske suze na jedno oko, a drugo usmjerava prema profitima koji izlaze iz opskrbljivanja vojske i vojnih zajmova nije neutralnost. To je hipokritski pokrivač kojim se prikrivaju zločini ove zemlje. Nije dovoljno niti priključiti se buržoaskim pacifistima, koji priželjkuju mir među nacijama, dok istovremeno pomažu plamsanje rata među klasama, rata koji u realnosti leži kao uzrok svih ostalih ratova. Moramo se koncentrirati na klasni rat i povezano sa njime na rat protiv lažnih vrijednosti, protiv zlih institucija, protiv svih društvenih zala. Oni koji cijene hitnu potrebu za suradnjom u velikim borbama koje slijede, moraju se suprotstaviti vojnoj pripremljenosti koju nameću država i kapitalizam, a za uništenje masa. Oni moraju organizirati pripremljenost masa da zbace oboje, kapitalizam i državu. Radnicima treba industrijska i ekonomska pripremljenost. Samo to može dovesti do revolucije odozdo koja se suprotstavlja uništenju koje se provodi odozgo. Samo to vodi do pravog internacionalizma među radnicima koji se bore protiv carstva, kraljevstva, diplomacije, birokracije i vojnih struktura. Samo tako će ljudi moći svoju djecu izvesti van iz siromašnih četvrti i okrutnih radionica. Samo tako će moći novim generacijama uliti ideal bratstva, odgojiti ih uz igru, pjesmu i ljepotu, stvoriti muškarce i žene, a ne strojeve. Samo tako će žene moći postati prave majke ljudskog roda, koje će svijetu darivati kreativne osobe, a ne vojnike spremne na razaranje. Samo tako ćemo doći do ekonomske i društvene slobode i riješiti se svih ratova, zločina i svih nepravdi.

[Prvi put objavljeno u Mother Earth, Vol. X, no. 10, December 1915, kasnije i kao brošura]

marsov barkod: 12 ilustrovanih crtica i *post scriptum* o kapitalističkom ratu

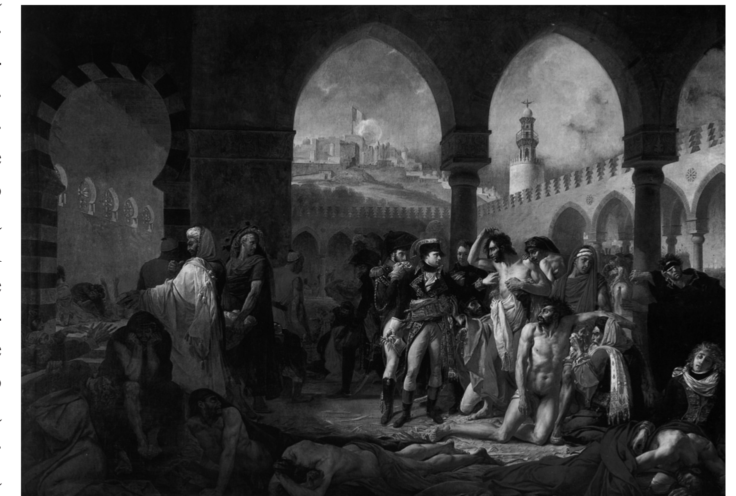
clandestina, novembar 2015.

1. rat kao spektakl unutar buržoaskog subjekta

Bojno polje je postalo masovni spektakl decenijama pre otkrića fotografije. Sa Napoleonovim ratovima, granica između činjenja smrtonosnog nasilja i njegovog posmatranja je postala maglovita. Napoleon je shvatio da je u ratu propagandni uspeh važniji od pobede u pravom vojnom sukobu. Napoleonove operacije su morale da se slave kao pobedonosne, čak i ako nisu mogle da budu dobijene na tehničkom vojnom nivou. Morale su da budu opisane do detalja, a ti veličanstveni narativi o vođenju bitaka su morali da se razglase što je više moguće. On je bio prvi vođa koji je „izveštavanje iz rata uživo" učinio presudnim za formiranje subjekta Zapadnog građanina „u mirnom svetu", u onoj meri u kojoj ono to još uvek jeste.

Ratne vojne operacije su odavno postale predmet masovne industrije i obični posmatrači, poput slikara ili pisaca, ih ne mogu predstaviti u potpunosti. Sada kada su armije na raspolaganju imale tehnologije masovnog uništenja bila je neophodna čitava paleta izveštaja, komentara i opisa, kao i znanje o fazama taktičkih i praktičnih priprema, kako bi javnost gladna vesti dobila prikaz „čitave bitke" u Novinama.

Tokom 19. veka je sam rat počeo da se prilagođava zahtevima daljinski kontrolisane mašte svojih potrošača. Sada je svako mogao da ima mišljenje o tome kako bi bilo najbolje izvesti operaciju, kako bi trebalo tumačiti njenu

SLIKA 1. *Bonaparte visitant les pestiférés de Jaffa* (Bonaparta obilazi zaražene kugom u Jafi, Antoan-Žan Gro (Antoine-Jean Gros), ulje na platnu, 1804, Luvr) je propagandna slika koja idealizuje Napoleonovu katastrofalnu Egipatsku ekspediciju. Ona prikazuje njegovu (navodnu?) posetu bolesnim vojnicima u martu 1799, u pokušaju da zaustavi zlonamerne glasine kako je naredio da žrtve kuge budu trovanjem „ubijene iz samilosti". Izbijanje bubonske kuge je usledilo za nasilnim „pustošenjem Jafe" od strane francuske vojske. Ova romantičarska uljana slika, sa nekoliko neoklasičnih elemenata, je bila izložena u mesecima između Napoleonovog proglašenja za cara i njegovog krunisanja. Ona prikazuje cara kao od boga poslatog iscelitelja koji nudi tradicionalni „kraljevski dodir", dok poput čudotvorca polaže ruku na pazuh jednog bolesnika.

taktiku, kako bi bitku trebalo proceniti ili ponoviti uz izbegavanje ranijih neuspeha. Rat se ubrzo udobno smestio u svakodnevni život potrošača u buržoaskim Državama.

Kao prirodni zakon globalne ravnoteže moći, pravi rat će uskoro čak početi da deluje banalno.

Ovaj osećaj odvojenosti „mira kod kuće“ od „rata u tuđini“ (ili „rata negde drugde“) je izražen u najbinarnijim suprotstavljenostima značenja u spektakularnim industrijama 20. veka. Oprečni žanrovi „vesti“ i „zabave“ su simbolični za ovu dijalektiku – njihovo stapanje u današnju „infozabavu“ (infotainment) izvodi njihovu komplementarnost do njenog logičnog zaključka.

2. „prava stvar“

Od vremena Napoleona, Rat i Spektakl su rasli ruku pod ruku. Zajedno seju seme savremenog života.

Krajem 19. veka film je još uvek bio drugorazredna atrakcija, zajedno sa bezglavim telom, bradatom ženom i putujućim cirkusom. Njegov status se promenio sa Špansko-američkim ratom na Kubi. Vitagraph je predstavio nešto što je zvao „dokumentom sa bojnog polja“. To je zapravo bio kratak film snimljen u studiju, nazvan *Tearing Down the Spanish Flag* (1898), u kojem snage SAD zauzimaju zgradu vlade u Havani i ponosno podižu američku zastavu.

SLIKA 2. L.M. Burud (Burrud), kamerman prisutan u nekoliko Viljinih vojnih kampanja, pozira za fotografiju za javnost koja ga prikazuje kako „snima u akciji“. Njegova dva meksička „telohranitelja“ su prikazani polugoli kako bi se uklopili u američki stereotip o „Indijancu“.

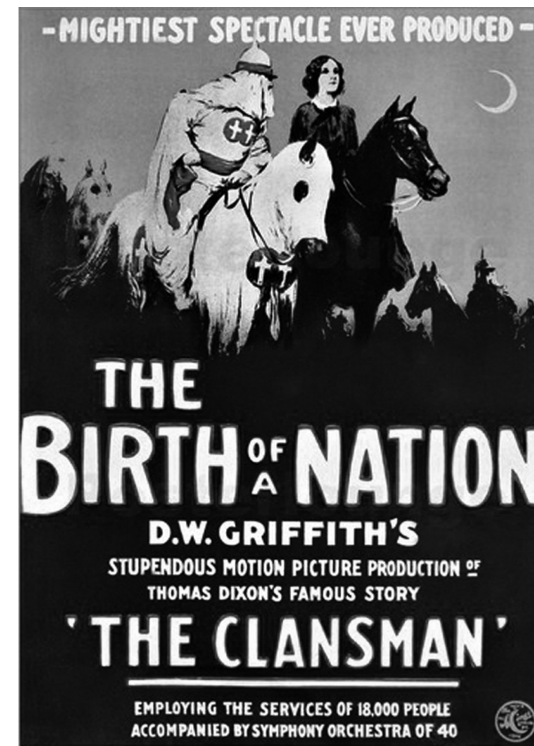
Za ovim uspehom je usledilo još takvih „dokumentaraca“, sa čitavim pomorskim bitkama koje su se odigravale u kadama. Broj gledalaca se dramatično povećao, kao i zahtev za više „ratnih dokumentaraca“. Kada su 1910. u Meksiku izbili revolucija i rat, nekoliko kompanija iz SAD je kontaktiralo obe zaraćene strane pitajući ih za „ekskluzivne snimke“. Prema urbanoj legendi koja je kružila Sjedinjenim Državama, potvrđujući postojanje ugovora između Panča Vilje i Grifitove Mutual Company, Vilja je vodio bitke u skladu sa instrukcijama filmskog reditelja. Ne postoje izvori koji potvrđuju da se njegov ugovor bilo kako razlikovao od ugovora njegovog protivnika, generala Viktorijana Huerte, ali pretvaranje revolucionara Vilje u karikaturu je bilo od suštinske važnosti za američki kapitalizam: „Napravićemo od tebe zvezdu, ali samo na način koji služi našim interesima.“

U svakom slučaju, gledaocima su scene snimane uživo na bojnim poljima uskoro postale previše dosadne. Filmska industrija je postavila sebi jednostavno pitanje: *Zašto snimati stvarnost kada je zapravo možemo konstruisati?* Gledaoci bi i dalje morali da veruju kako gledaju „pravu stvar“. I zaista, ove polufiktivne, fabrikovane filmske novosti (newsreel) iz Meksika postale su najpopularniji filmovi svog vremena.

3. rekonstruisanje prošlosti, građenje budućnosti

Filmski reditelj D.V. Grifit (D.W. Griffith) je 1915. pomerio ovu ideju da fikcija može „pomoći u stvaranju stvarnosti“ korak dalje. Zapravo je uspeo da fiktivno „dokumentuje“ prošlost na način koji će direktno uticati na budućnost.

Njegovo *Rađanje nacije* priča priču o prvom Kju Kluks Klanu kroz panoramske scene bitaka Američkog građanskog rata. Film je snimljen i prikazivan u vreme surovog klasnog rata – protiv crnaca, imigranata, radnika, proleterskih žena i dece. Došlo je do široko rasprostranjenih protesta i nemira Afroamerikanaca protiv prikazivanja *Rađanja nacije* u Bostonu, Filadelfiji i drugim većim gradovima, dok su se

SLIKA 3. „*Rađanje nacije* – najmoćniji spektakl ikada napravljen“: ponekad reklamne poruke naprosto govore istinu.

hiljade belih Bostonaca sjatile da pogledaju film.

Rađanje nacije ne samo da je opravdavalo masovna ubistva koja je prvi Kju Kluks Klan (1865-1874) počinio, već je svesno doprineo osnivanju drugog Kju Kluks Klana tokom 1920-ih. Upečatljivi prizori krstova koji gore i armija vitezova u šiljatim kapuljačama nikada nisu postojali u prošlosti, ali su osmišljeni kao efikasno oruđe rasizma kod kuće i ekspanzionističkih ratova u tuđini.

U ovom slučaju, onda, filmski narativ nije samo zamaskirao fikciju kao „objektivnu istorijsku dokumentaciju“, već je pomogao da se zamišljena budućnost pretvori u postojeću stvarnost.

Grifitov ogroman propagandni talenat su cenili britanski Ratni kabinet i francuska vlada, kada je SAD morao da ubedi svoje stanovništvo da pokaže entuzijazam za ulazak u Prvi svetski rat. Njegov *Hearts of the World* (1918), snimljen u Evropi i Los Anđelesu i montiran zajedno sa snimcima iz arhive filmskih novosti, zamenio je ratne filmove čiji su statični snimci mrtvih tela u blatnjavim rovovima do tada već postali zamorni, histeričnom brutalnošću (neprijatelja), vojnim heroizmom (saveznika) i akcijom od koje zastaje dah.

4. udaljenost kao pospešivač ubistva

U svojoj knjizi *Men Against Fire*, objavljenoj 1947, visoko odlikovani američki general S.L.A. Maršal (S.L.A. Marshall) više-manje tvrdi da tokom ljudske istorije najveći deo vojnika nije pokušavao da ubije u borbi, čak ni kako bi spasao sopstveni život. Do tog zaključka je došao na osnovu sopstvenog istraživanja borbene efikasnosti pešadije u Drugom svetskom ratu, kao i pisanih izvora iz Napoleonovih ratova i Američkog građanskog rata. Naveo je da je u Drugom svetskom ratu manje od četvrtine trupa SAD-a zapravo pucalo na neprijatelja sa namerom da ubije, čak i kada su se nalazile pod direktnom pretnjom. „Procena od 25 odsto“, čitamo u njegovom šestom poglavlju, „važi čak i za dobro obučene i iskusne trupe [...] Ovi ljudi [75% trupa] mogu se suočiti sa opasnošću, ali se neće boriti.“

Mada su drugi vojni istoričari žestoko kritikovali Maršalovu teoriju o „stopi paljbe“ kao uvredljivu za pešadijske jedinice iz Drugog svetskog rata, Armija Sjedinjenih Država je nastavila da koristi njegove usluge operacionog analitičara do kraja njegovog života, radi poboljšanja stope

SLIKA 4. U epohi dronova, *haute couture* je konačno više pitanje estetike nego praktičnosti.

smrti...

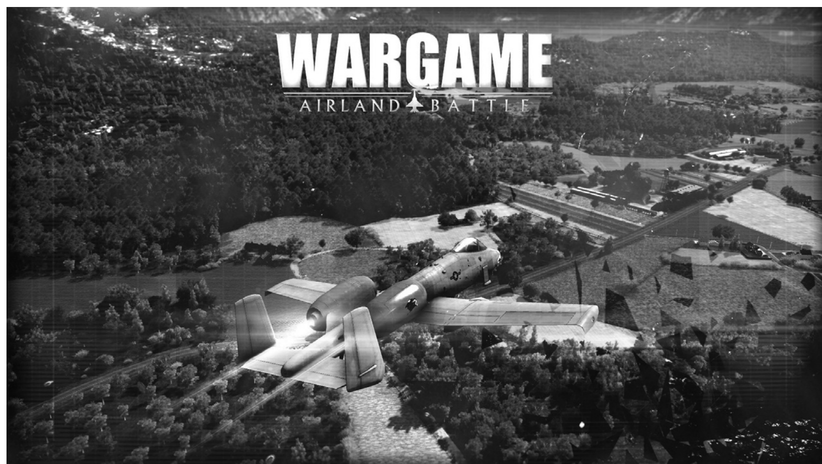
Poručnik Dejv Grosman (Dave Grossman) u svojoj knjizi iz 1996. godine, *On Killing: The Psychological Cost of Learning to Kill in War and Society*, koristi nalaze iz Korejskog rata 1950–51, u kojem 55% vojnika nije bilo voljno da puca u borbi kako bi ubilo, i iz Vijetnamskog rata, do kada je taj broj pao na 5%. Prema Grosmanu, ovo ne znači da je 95% vojnika koji *jesu* pucali tokom borbi u Vijetnamskom ratu ciljalo u nekoga određenog, pošto je za svaki pogodak bilo ispaljeno 52.000 pucnjeva, što ukazuje da je većina pucnjave bila čisto „poziranje".

Zapravo, magični činilac koji je povećao ubistvenu efikasnost vojnih operacija bila je udaljenost. Stopa smrti u borbi od napada artiljerije i aviona je nemerljivo veća nego među pešadincima sa puškama. Udaljenost smanjuje realnost smrti pretvarajući je u šeme, grafikone i simbole.

Emotivna udaljenost će naoružanom pojedincu dozvoliti da mnogo lakše ubije sa bliske udaljenosti. Neprijatelj je dehumanizovan u očima vojnika (vojnim treningom i propagandom, uz pomoć konzumiranja droge), zbog čega se prema neprijatelju ophodi kao prema običnoj stvari ili kao prema inferiornom obliku života (a naša kultura definitivno podučava da je gašenje inferiornih oblika života savršeno opravdano). U operaciji Pustinjska oluja „noćni vizir" je učinio da vođenje rata pruža osećaj igranja video igre na Nintendu.

Sa tehnologijom dronova ova udaljenost između oružja i cilja modernog ratovanja je sada višestruko uvećana, pritom uključujući udaljenost između rukovaoca oružjem i oružja: dron može biti udaljen nekoliko hiljada milja od osobe koja ga kontroliše. Rukovalac drona se ne nalazi ni na kakvom „bojnom polju", nema reciprociteta u direktnoj neprijateljskoj pretnji ili nasilju koje rukovalac nanosi.

S obzirom da samo Armija Sjedinjenih Država poseduje preko 6.000 dronova različitih vrsta, a da taj broj raste dok čitate ovaj tekst, oni čine važan deo vojnih operacija širom sveta i predstavljaju simbol današnjeg ratovanja. Do sada su dronovi lovci-ubice korišćeni u Avganistanu, ali i u Somaliji, Jemenu i Pakistanu. Armija Sjedinjenih Država i njeni teoretičari opravdavaju ratovanje dronovima kao „humanitarno" i „ratovanje bez rizika". To verovatno znači „bez rizika za rukovaoce dronovima". Pitanje koje se sve više nameće srednjoj klasi u mirnim regionima Zapada je, rečima Gregoara Šamajua (Grégoire Chamayou) (u njegovoj *Drone Theory*): „Koje će biti posledice postajanja podanicima države dronova za stanovništvo same države?"

SLIKA 5. Toliko živahnije nego „prava stvar".

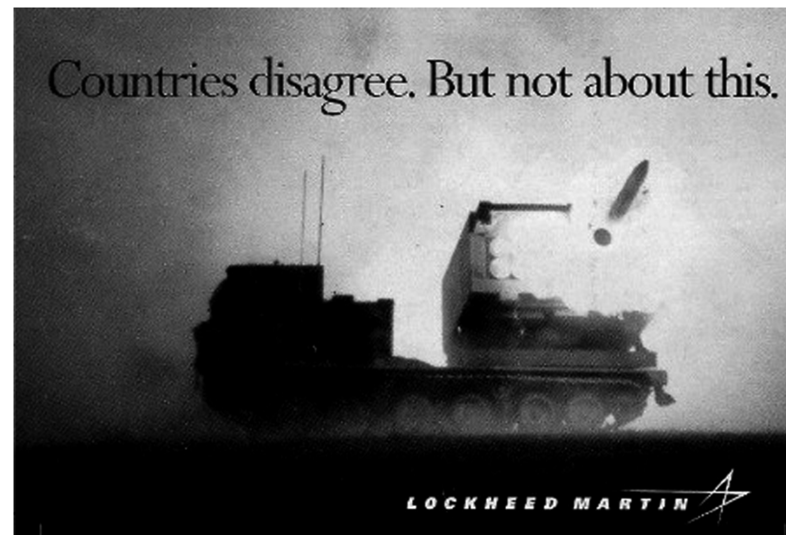
U svetu neprestanog ratovanja postalo je nemoguće razlikovati zaraćene strane. „Neprijatelji", „zone sukoba", „potencijalne pretnje", pa prema tome i „mete", neprestano se izmišljaju iznova. Tako da „primenjeni" odgovor na ovo pitanje ne leži u nekoj udaljenoj budućnosti.

5. ratne igre i bitke na ekranu

Iz kokpita F-16 koji leti na 5.000 metara visine ne možeš videti, niti namirisati, niti te može poprskati krv „kolateralne štete". Čulna realnost rata je uklonjena, očišćena sa „produktivne" aktivnosti ratnika, kao i iz jezika NATO izveštaja o navodnim „greškama".

Massimo De Angelis i Silvia Federici
"The War in Yugoslavia. On whom the Bombs are Falling?"
http://www.midnightnotes.org/pamphlet_yugo.html

Video igre za virtualnu vojnu obuku poput „Full Spectrum Warror", koje dizajniraju timovi univerzitetskih naučnika, programera industrije video igara i vojnih savetnika, pretvaraju rat u lakomislenu trivijalnost. Njihova funkcija je da konstruišu novo psihosocijalno stanje u kojem neprekidna pripremljenost za rat postaje prihvaćeni deo svakodnevnog ponašanja normalnog pojedinca.

SLIKA 6. Trgovina oružjem garantuje globalnu harmoniju.

Tehnika je jednostavna. Tipičan sadržaj čitavih univerzuma rata u MMO (Massively Multiplayer Online) igrama povezuje trivijalnost ratne forme sa „prirodnom ekspanzivnošću" kapitalizma i vrednostima agresije u cilju preživljavanja i rasne nejednakosti. Militarizacija i ubilačka ekspanzija, minijaturizovane i pretvorene u bezopasno, obujmljujuće svakodnevno iskustvo ispunjeno akcijom postaju komodifikovana zabava – zabava koja decu vodi kroz proces učenja da se prema životu (potencijalno, u lošem psihosocjalnom trenutku, i prema sopstvenom životu...) odnose kao prema nečemu što je vredno samo nipodaštavanja i prezira.

Granica između stvarnosti i reprezantacije u ratu, kao i između pedagoških prizora koji promovišu ubistvo i opisno-informativnih prizora ubistva, je postala maglovita. Samo njeno postojanje je dovedeno u pitanje (ovog puta ne samo u bivšoj postmodernoj teoriji). Slučaj ruskog vojnika koji je na Instagram postavio *selfije* sa nepoznatog mesta tokom vojnog sukoba oko kontrole nad Istočnom Ukrajinom u julu 2014, čime je otkrio sopstvenu lokaciju, možda je malo smešan. Ipak, slučaj ISIL-ovog dobrovoljca koji je na twiter nalog postavio fotografiju svog sedmogodišnjeg sina koji drži glavu ISIL-ove žrtve, svakako nije.

6. privatne trupe, privatno oružje

Prema knjizi Pitera Singera (Peter Singer), *Corporate Warriors: The Rise of Privatized Military Industry* (2003), usluge privatnih preduzimača (PMF – private military firms; privatne vojne firme) su tokom 1990-ih korišćene u preko 50 zemalja, na svim kontinentima osim na Antarktiku i bilo je 50 pripadnika vojske na jednog preduzimača. Do 2004. odnos je bio deset prema jedan. Broj preduzimača je dostigao vrhunac u Iraku, gde je 2006. procenjeno da barem 100.000 njih radi direktno za Ministarstvo odbrane Sjedinjenih Država.

Neki zvaničnici UN-a ukazuju na „teškoće pri razdvajanju privatnih od javnih trupa", što znači da zakonski postupci protiv ne-državnih preduzimača poput PMF-ova ne moraju nužno da terete državu koja ih unajmljuje za obezbeđenje i borbu. Trenutno ne postoji pravni okvir koji se primenjuje na ove firme. Korisni propratni efekat PMF-ova za Amerikance je relativno smanjenje pritiska organizovanog kriminala kod kuće, pošto se mnogo ubilačkih aktivnosti sada „izvozi". Takođe, važno praktično znanje oko ubijanja koje su okupacione snage stekle u Iraku se donosi kući i deli sa policijom Sjedinjenih Država.

Ratna industrija je jedan od najmoćnijih i najdinamičnijih sektora globalne ekonomije. Prema izveštajima Stokholmskog međunarodnog instituta za mirovna istraživanja (SIPRI), tokom prethodnih pet godina, godina takozvane „globalne krize", globalna trgovina oružjem se povećala za 16%, sa Sjedinjenim Državama koje su ostale najveća izvoznička sila: njihov deo od 31% tržišta je zabeležio porast od 23% između 2010. i 2014. godine, u poređenju sa prethodnim petogodišnjim periodom. Rusija, koja drži 27% globalnog izvoza oružja, je doživela porast od 37% u svom delu.

Procenjeno je da svake godine svetska potrošnja na vojsku ukupno iznosi preko 1,5 triliona dolara. Najveći deo ovog biznisa predstavlja prodaja streljačkog naoružanja zemljama „u razvoju“.

Prema Rojtersovom izveštaju, u Sjedinjenim Državama je 2007. bilo 90 pištolja na 100 ljudi. *Washington Post* je 5. oktobra 2015. objavio kako „u Sjedinjenim Državama sada ima više pištolja nego ljudi“.

U ovom trenutku približno jedan komad vatrenog oružja dolazi na svakih sedam ljudi na planeti.

7. novac je domovina rata

Prosvetiteljski mit prema kojem je moderni sistem robne proizvodnje proistekao iz „civilizatorskog procesa“ (Norbert Elias) kao proizvod mirne trgovine i razvoja, buržoaske industrije, naučničke radoznalosti, pronalazaka koji su poboljšali životni standard i smelih otkrića, nasuprot okrutnoj kulturi takozvanog Srednjeg veka se pokazao kao izdržljiv. Kao nosilac svih ovih divnih stvari imenovan je moderni „autonomni subjekt“, koji se navodno oslobodio feudalno-zemljoradničkih veza u korist „slobode pojedinca“. Kakva je onda šteta što oblik proizvodnje koji je iznikao iz ovog mnoštva čistih vrlina i progresa odlikuju masovno siromaštvo, globalna pauperizacija, svetski ratovi, krize i uništenja.

Robert Kurz, The „Big Bang“ of Modernity

Da li je moderni rat rođen iz uslova koje je nametnulo kapitalističko tržište ili je upotreba topova, inovativnog vatrenog oružja i ranih modernih privatnih armija zapravo intenzivirala apstraktne tržišne odnose i nametnula ekspanziju kapitalizma? Na ovo pitanje je teško odgovoriti. U svakom slučaju, ako rat i tržište danas nisu jedno te isto, PMF-ovi i globalna trgovina oružjem su tek dve od mnogobrojnih veza koje postoje među njima. Ljudi koji prave našu odeću, naše igračke, ambalažu, građevinski materijal, koji šalju našu poštu i popravljaju naše računare, rade u fabrikama koje su izgrađene i organizovane po uzoru na vojni model. Uslovi klasičnog ropstva u Africi, Kini, Jugoistočnoj Aziji, Latinskoj Americi, kao i automatizovana radna mesta poput *amazon.com*, služe se uvidima i formalnim principima vojske. Ovo izgleda kao metaforična veza između menadžmenta velikih kompanija i principa vojne organizacije, pa ipak ona se pruža daleko preko granica metafore.

Počevši od prvih engleskih, a potom i francuskih i nizozemskih kolonijalnih kompanija u 16. veku, kojima su Kralj i Država kod kuće izdali dozvolu da imaju sopstvene armije u inostranstvu, ekspanzija tržišta u cilju „razvoja i preduzetništva“ je uvek bila povezana sa vojnim operacijama i kolonijalnom pljačkom.

SLIKA 7. U *Slomljenom uhu* (1937), šestoj svesci *Tintinovih avantura* belgijskog stripadžije Hergea, Bazil Bazarov (Bazarof) je trgovac oružjem koji snabdeva obe strane u konfliktu, nakon što je pomogao da do njega dođe. Lik je direktna aluzija na Bazila Zaharova.

Takođe, u smislu „sadržaja“ proizvodnje, osnovni stub „teškog“ dela hemijske industrije u Zapadnoj Evropi i Sjedinjenim Državama tokom 19. veka bila je modernizacija rata. Razvijanje smrtonosnih gasova, oružja i municije takođe je doprinelo napredovanju masovnog agrobiznisa i tehnologije proizvodnje energije, koje su zauzvrat uspele da odrede globalne cene i stave pod svoju kontrolu veliki deo proizvodnje, kvaliteta i distribucije goriva i osnovnih prehrambenih namirnica, kao i da stvore desetine hiljada robnih proizvoda za široku potrošnju.

Velike kompanije koje proizvode parfeme, sapune i lekove su uvek nudile da svoje inovacije stave u službu oružja masovnog uništenja. Ono što je tokom velikog dela 20. veka činilo vojno-industrijsko-medijski kompleks jeste mreža preduzimača koji obezbeđuju vojno osoblje, oružje, bezbednosne usluge, informacije i individualne proizvode za široko tržište. Ona ima sopstvene zakonske mere zaštite i poslovne standarde i dovoljno je moćna da kontroliše i usmeri veliki deo naučnog istraživanja širom sveta ka sopstvenim tehnološko-naučnim interesima.

Uzmimo primer DuPonta, „jedne od najuspešnijih naučnih i inženjerskih kompanija na svetu“, kako sama sebe naziva. Sa preko 150 objekata za istraživanje i razvoj u Kini, Brazilu, Indiji, Nemačkoj i Švajcarskoj, DuPont ulaže u proseku dve milijarde dolara godišnje u širok spektar tehnologija za tržišta uključujući agrikulturu i prehranu (GMO seme i dr.), genetske karakteristike, biogoriva, automobilsku industriju, građevinu, elektroniku, hemikalije i industrijske materijale. Kompanija je počela 1802. kao proizvođač baruta, postavši najveći snabdevač vojske Sjedinjenih Država u Američkom građanskom ratu. Uskoro se prebacila na proizvodnju dinamita (zagovarajući pritom njegovu upotrebu u zemljoradnji), kupila deonice General Motorsa i, kao pronalazač i proizvođač najlona, dobila najveći deo ugovora za proizvodnju padobrana, vreća za barut i guma tokom Drugog svetskog rata, i odigrala glavnu ulogu u projektovanju i radu postrojenja za proizvodnju plutonijuma Hanford. Panciri za policiju i vojsku, koje je razvila tokom 1960-ih, koriste se i danas.

Zanimljive priče iz razdoblja od 19. do 21. veka koje pokazuju veze između ratnog profita i proizvodnje potrošačke robe tokom „mirnodopskih perioda“ mogu se ispričati za brojne kompanije, čak i prilikom brze analize bilo kog imena sa Forbsove liste moćnih igrača. Prošlost i trenutno poslovanje *offshore* i multinacionalnih kompanija, od IBM preko Unilevera, Bayera, Syngenta i Monsanta, do ICBC, Exxon Mobila, General Electrica, JPMorgan Chasea, Wells Farga, Royal Dutch Shella, HSBC, Samsunga, Allianza, Daimlera, AXA Groupa, Nestlea, Mitsubishija, Googlea… pletu dugačku mrežu masovne eksploatacije, neprestanih krugova prvobitnih akumulacija i ciljanog masovnog uništenja širom planete.

Od poslednje četvrtine 20. veka, ovi ekonomski aranžmani se vezuju za materijalnu proizvodnju čak i bez pribegavanja izgovorima poput ujednačenosti između „cene“ i „rada“, već kroz odnose eksploatacije i rata. Njih podržavaju veoma stvarni, ali naizgled virtualni i apstraktni sistemi banaka i finansijskih kompanija – koji zapravo trguju virtualnom, apstraktnom robom, magično bezvremenom (pošto svoju moć projektuje u daleku budućnost), zvanom monetarna vrednost.

Najtragikomičniji aspekt odnosa između rata i ekonomije ostaje misteriozna simbioza politike novca koja je oslobođena ideologije i smrti u ime nacije. Dobar primer je Grk-Rus Bazil Zaharov (Basil Zacharoff) (1849-1936), jedan od najbogatijih ljudi svog vremena. Na vrhuncu svoje karijere kriminalca svetske klase, Zaharov je trgovao oružjem, posedovao novine, banku i novinsku agenciju. Tokom Prvog svetskog rata je dao sve od sebe da ubrza ulazak Britanije u rat (prodajući u isto vreme napredno oružje Britancima, Nemcima i Francuzima)... Njegov posao je bio da učini da novac i smrt cirkulišu što je šire, što je stabilnije i što je brže moguće. Istovremeno je radio kao dvostruki agent za obe strane. Umro je odlikovan titulom viteza u Britaniji, visokim ordenom Legije časti u Francuskoj i Krstom spasa u Grčkoj, nakon što je poslovao sa svim pomenutim zemljama. Sada se zvanično pamti kao veliki dobročinitelj, koji je pomogao Pasterov institut, obezbedio fondove za pomoć žrtvama Korintskog zemljotresa u Grčkoj i sponzorisao katedre za studije književnosti na Oksfordu i Sorboni.

8. slagalica antiimperijalizma na Bliskom Istoku

Tokom Prvog svetskog rata, ozloglašeni Lorens od Arabije, agent Britanske imperije, izumeo je i primenio modernu gerilsku teoriju i pretvorio raštrkane elemente arapskog nacionalizma u politički pokret u punom zamahu, spreman da se suprotstavi osmanskim trupama čime god je potrebno. Kada su se kasnije kapitalistički interesi okrenuli ka nafti, Bliski Istok je dobio novu važnost.

SLIKA 8 . Zvanična svečanost u Teheranu, 1. februara 2012, sa stražarima koji nose kartonskog Homeinija, koja predstavlja let Air France iz 1979. kojim je Homeini poslat u Iran da „predvodi revoluciju“.

Kancelarija za strateške usluge, ratna agencija obrazovana radi koordiniranja špijunskih aktivnosti i preteča Centralne obaveštajne agencije (CIA), je organizovala prvi državni udar u nedavno uspostavljenim Državama u toj oblasti. Husni al-Za'im, bivši oficir osmanske vojske, a potom oficir u francuskoj vojsci (nakon što je Francuska uspostavila kolonijalni mandat u Siriji), ugrabio je moć u Siriji 1949. godine, u prvom vojnom puču u političkoj istoriji te zemlje, koji su sponzorisale SAD. To je bila „glatka tranzicija“ od anglo-francuske kolonijalne vladavine ka protektoratu evropskih sila, sa ustavom prekopiranim od Francuza, i jasan pokušaj da se potisnu svi unutrašnji liberalni glasovi koji traže političke i društvene promene, ali i da se kontrola zadrži izvan ruku Evropljana.

CIA je tokom 1950-ih podržavala panarapski nacionalizam i pomogla Gamalu Abdel Naseru da učvrsti predsednički položaj u Egiptu, šaljući mu savetnike koji su promovisali antisemitizam, dok su Sjedinjene Države, kao i sve Zapadne Države, gurale u smeru militarizacije Izraela. Kako su se nacionalističke arapske Države okretale ka SSSR-u, Zapad je ohrabrivao Izrael da postane Država neprestanog rata.

Zapad se uskoro odlučio za islamističke pokrete u arapskim zemljama, nadajući se da će religijska ideologija zameniti arapski nacionalizam koji je sve više naginjao u levo. U februaru 1979, Žiskar d'Esten (Giscard d'Estaing) je (nakon što je štitio prognanog muslimanskog sveštenika i političara Ajatolaha Homeinija (Ayatollah Khomeini) u vili u Nofl le Šatou (Neauphle-le-Chateau) u blizini Pariza) poslao potonjeg „Vrhovnog vođu Irana“ na specijalni let za Teheran, kako bi ovaj preuzeo kontrolu nad Iranskom revolucijom.

Tokom 1980-ih tajne službe SAD su podržavale islamističke mudžahedine protiv Sovjeta u Avganistanu, a takođe su pomogle Irak protiv Irana. Irak je postao neprijatelj 1991, a između 1992. i 1995. iranski „čuvari revolucije“ su se u Bosni borili rame uz rame sa NATO trupama protiv srpskih paravojnih formacija. Nakon pada režima Sadama Huseina, NATO je sarađivao sa Iranom u Avganistanu i u Iraku – a danas najveći deo Bagdada zapravo kontroliše Iran. U Jemenu, Iran sarađuje sa hutima koji se bore protiv sunitske vlade koju pomaže Saudijska Arabija, koju, opet, podržava Zapad, koji u Iraku sarađuje sa šiitskim Iranom protiv sunitskih fundamentalista i ostataka partije Baas, dok u Siriji Zapad sarađuje sa sunitskim fundamentalistima protiv Asada i sa PKK protiv sunita u Siriji i Iraku.

Zapadne Države sarađuju sa turskom Državom protiv PKK, dok turska vlada takođe podržava Hamas protiv Izraela, koji je prodavao oružje Iranu tokom rata sa Irakom, a takođe i obezbedio Pakistanu naoružanje koje je potom predato avganistanskim mudžahedinima u ratu protiv Sovjeta u Avganistanu...

Tako da su tokom 1980-ih vlada SAD-a i njeni Zapadni saveznici jasno podržavali islamski fundamentalizam na ovaj ili onaj način...

„Zavadi pa vladaj“, ovo je bio princip za održavanje ratovanja i haosa i upravljanje smrću na Bliskom Istoku, orkestriran putem niza sklapanja i raskidanja savezništava između zapadnih vlada i vlada Bliskog Istoka.

Stoga, ostaje nam samo da se pitamo na osnovu čega izvesni levi pokreti vide nekakav izgled za oslobođenje u islamističkim frakcijama iračkog otpora, u Hamasu, u Hezbolahu, u Mahmudu Ahmadinedžadu... Takođe se pitamo, na osnovu čega neki drugi vide Izrael kao „jedinu demokratsku silu“ u regionu?

9. svetski rat nakon hladnog rata: vojni liberalizam i novi nevidljivi mrtvi

Projektovan na globalni scenario, rat protiv Jugoslavije se javlja kao druga strana procesa finansijske rekolonizacije koja se odigrala u velikom delu sveta tokom prethodne decenije i rastućeg potčinjavanja svakog aspekta života vladavini novca. Ova vladavina je uvela tržišta tamo gde su prethodno bila zajednička dobra, socijalni izdaci su skresani širom planete, radnička prava su smanjena ili ukinuta, siromaštvo je nametnuto širom sveta […] *Ovom ratu koji vode Svetska banka, MMF i druge finansijske elite koje upravljaju globalnom ekonomijom, na kraju krajeva su potrebni projektili i drugo smrtonosno oružje, kako bi držali ljude na kursu, da proizvode za globalnu ekonomiju, u ritmu* […] *koji odgovara akumulaciji kapitala.*

Massimo De Angelis and Silvia Federici, 1999
The War in Yugoslavia: On Whom the Bombs Are Falling?

„Politička ekonomija“ oružja i vojnog aparata, odeljena od društva i održiva samo putem apstraktnog rada, osamostalila se od svoje originalne svrhe. Iz gladi za novcem vojnih despota rane moderne uzdigao se princip „valorizacije vrednosti“, koji od ranog 19. veka dejstvuje pod imenom kapitalizma. Kruta ljuštura vojnog etatizma je odbačena samo kako bi se sada nezavisnoj mašini za novac dozvolilo da napreduje kao cilj sama po sebi u okviru „ekonomije izolovane“ (Karl Polanji; Polanyi) od svih društvenih i kulturnih okova, i kako bi se anonimnoj konkurenciji dala nesputana vladavina. Ovaj oblik totalnog suparništva nosi žig Kaina koji ukazuje na njegovo poreklo u totalnom ratu, obuhvatajući čak i njegovu terminologiju. Nije slučajnost to što je Tomas Hobs, osnivač moderne teorije liberalne države, proglasio „rat svih protiv svih“ za prirodno ljudsko stanje. Zagovornici takozvanog Prosvetiteljstva su bili ti koji su u 18. veku preveli imperative „izolovane ekonomije“ u apstraktnu filozofsku ontologiju „autonomnog subjekta“, koji je, opet, bio unapred definisan totalitarnom formom vrednosti.

Robert Kurz, The "Big Bang" of Modernity

Deceniju koja je usledila za takozvanim „krajem Hladnog rata“ obeležila su dva „disciplinska rata“,

SLIKA 9. Lik Juri Orlov (Yuri Orlof) u *Gospodaru rata* (2005) kaže: „Bez operacija poput mojih za određene zemlje bi bilo nemoguće da vode pristojan rat. Ja sam uspeo da zaobiđem onaj nezgodni mali embargo na oružje. Postoje tri osnovna tipa poslovanja oružjem: beli, koji je legalan, crni, koji je ilegalan, i moja omiljena boja, sivi. Ponekad sklopim posao koji je toliko uvijen da je čak i *meni* teško da shvatim na kom je nivou.“

jedan na početku, drugi na kraju. Jedva da je prošlo mesec dana od pada Berlinskog zida kada su, u decembru 1989, Sjedinjene Države izvršile invaziju na Panamu kako bi uhapsile Manuela Norijegu (Noriega), vojnog diktatora Paname između 1983. i 1989, vrlo bliskog saradnika CIA još od 1950-ih i njenog tajnog rata protiv sandinista i džepova otpora širom Centralne i Južne Amerike, rata koji je sponzorisan trgovinom drogom.

NATO bombardovanje je 1999. „zaključilo" rat u bivšoj Jugoslaviji. Najpoznatiji rat decenije je prvi Zalivski rat do kojeg je, sa čime se danas mnogi slažu, barem delimično došlo zbog kontrole nad naftom u toj oblasti.

U istom periodu je u Africi otpočeo niz uglavnom „nepoznatih" ratova za pljačku prirodnih resursa. U ovoj novoj „jagmi za Afriku" više nije bilo sukoba između francuskih, britanskih, nemačkih, belgijskih i nizozemskih interesa kao u 19. veku, što je nazivano „imperijalizmom". Ovo su bili ratovi u kojima su sve kompanije pravile veliki i relativno siguran profit. Agrohemijske i farmaceutske kompanije, rudarske i kompanije mobilne industrije, kompanije iz energetskog sektora i kompanije za proizvodnju oružja iz zemalja G7/G8 su se ludo zabavljale.

Najkrvaviji su bili rat u Ruandi, koji je počeo 1990. i kulminirao u leto 1994, masakriranjem pola miliona Tutsa; rat u Sijera Leoneu (1991), koji je trajao čitavu deceniju i ostavio 50.000–300.000 mrtvih; rat u Burundiju (1993–2005) sa 300.000 mrtvih i ratovi u Kongu (1996–97), sa 250.000–800.000 mrtvih. Tačni brojevi žrtava se nikada neće saznati, pošto ovi ratovi nikada nisu bili u centru pažnje, sa izuzetkom rata između Tutsa i Huta, koji je dokazao „koliko su ti crnci i dalje inferiorni", baš kao i „oni Balkanci, koji iz nekog razloga još uvek insistiraju da se međusobno ubijaju".

Prvi rat u Iraku je zasenio te ratove „ludih Balkanaca" i u potpunosti blokirao pogled ka perifernim ratovima – izgledalo je da je Afrikancima suđeno da umiru u hiljadama. Ipak, pravi ishodi prvog i mnogo hvaljenog visokotehnološkog rata u istoriji čovečanstva su takođe bili sakriveni zaslepljujućim svetlima publiciteta: 1,5 milion Iračana je umro od gladi i epidemija izazvanih sankcijama koje je uveo Zapad.

Decenija nakon te nije donela računarski milenijumski virus, niti neku sočnu završnicu afere Klinton-Levinski. To je bila decenija Rata protiv terorizma, pokrenutog invazijom na Avganistan i Irak 2003. godine Ratovi u Africi su se nastavili daleko od očiju, daleko od srca: rat u Kongu se intenzivirao, u Liberiji je izbio drugi građanski rat (prema procenama je odneo do 300.000 žrtava), a u Darfuru je otpočeo oružani sukob koji i dalje traje – sa između 178.258 i 461.520 mrtvih (zavisno od izvora) i gotovo tri miliona raseljenih ljudi.

U istom periodu je izbio još jedan rat koji će takođe dugo proći neprimećen. Ono što je predsednik Felipe Kalderon (2006–2012) nazvao „rat protiv droge" zapravo je bio rat aparata meksičke Države i para-Države protiv stanovništva. Između 100.000 i 150.000 ljudi je ubijeno tokom prethodnih devet godina. Izgleda da su jedino masovna reakcija i protesti zbog nestanka studenata u Ajocinapi, uz stvaranje građanskih milicija, grupa za samoodbranu i uspostavljanje autonomnih zona u Gereru i Mičoakanu – do tada je samo Čijapas imao autonomnu oblast – uspeli da postave kakvutakvu branu Državnom upravljanju putem istrebljivanja.

Arapsko proleće 2011. je isprva potcenjeno u dominantnim medijima, predstavljeno samo kao inspiracija za pokret „Occupy" i „Pokrete trgova" u gradovima Sjedinjenih Država, Evrope i Izraela. Ipak, na mnogo načina, Arapsko proleće je bilo mnogo važnije. Tunižanski ustanak je bio posebno uznemirujuć za pristalice globalnog *status quo*, koje su posmatrale kako se zahtevi za socijalnom pravdom pomaljaju iz samoorganizovanih struktura odozdo, i nisu mogli da poveruju u revolucionarni duh stanovništva koje je decenijama bilo uslovljavano da sve sukobe kanališe u smeru autoritarnih militarističkih rešenja, u smeru arapskih nacionalizama, antisemitizma i Islama. Ubrzo je Arapsko proleće svuda bilo slomljeno zimom militarizma i fundamentalizma: napadi i građanski rat u Libiji, transformisanje narodnog ustanka u sukob sa islamskim fundamentalistima i vojni puč u Egiptu, kao i građanski rat u Siriji, gotovo da su potisnuli u zaborav sećanje na optimistične ustanke bez presedana koji su se odigrali 2011. godine.

Način na koji su tokom 2013. i 2014. prikazivani ratovi u Siriji i Iraku, kao i izraelsko bombardovanje pojasa Gaze, bili su nadgrobni spomenik za Arapsko proleće, dok je spektakularno uskrsnuće navodnog sukoba između Državnog fašizma i Državnog antifašizma, upotpunjeno čekićima i srpovima, vizantijskim orlovima, nacističkim antiimperijalistima i EU antiimperijalistima, služlio da pokaže kako je kapitalistička periferijalnost jedina alternativa kapitalističkoj globalizaciji.

Broj migranata koji su izgubili živote u Sredozemlju tokom 2014. i 2015. je trenutno veći nego ukupan broj smrti u bombardovanju Gaze i rata u Ukrajini. Pa ipak, izgleda da niko nije rad da ovo okarakteriše kao rat civilizovane Evrope protiv žrtava zapadnih kompanija. Takođe, ogromno žrtvovanje života u Siriji je dospelo pod reflektore tek nakon ISIL-ovog napredovanja u Iraku.

Rat u Južnom Sudanu, verovatno smrtonosan koliko i rat u Siriji, počeo je 2013. godine (nakon zaničnog uspostavljanja mira u Darfuru). Prema podacima ICG, on je koštao života 100.000 ljudskih bića. Taj rat koji nam ne kvari san je inspirisao neke manje bioskopske hitove, poput *The Tailor of Panama, Hotel Rwanda, Blood Diamonds, Lord of War, The Constant Gardener.* Mada ovi filmovi (pored toga što služe za sentimentalno pranje) često govore „neprijatnu istinu" o globalnom sistemu dominacije, na kraju njihova poruka dolazi uz upozorenje: „Naučite da živite sa svojim neurozama i nesigurnostima, inače... Ovo radimo ostatku sveta."

SLIKA 10. Poster za "Izložbu naroda" u Štutgartu 1928. tokom "socijaldemokratske" Vajmarske republike.

10. trofeji rata kao nauka i zabava

Današnji ratni trofeji izgledaju kao dobro građeni košarkaši ili iscrpljeni putnici u migrantskim „prihvatnim centrima". Zapravo, Indijanci, Azijati i Afrikanci predstavljaju izložbene eksponate od početka modernog kolonijalnog perioda.

Kolumbo je doveo nekoliko ljudi iz Novog sveta kako bi bili proučavani na španskom dvoru. Vatikanske aristokrate iz 16. veka, poput Hipolitusa od Medičija, posedovale su, pored egzotičnih životinja, čitave kolekcije različitih ljudskih rasa – Mavre, Tatare, Afrikance i Indijance.

Izložbe nakaza iz 19. veka – sa sijamskim blizancima i decom obolelom od mikrocefalije ili živa izložba „Hotentotske Venere", Sare Bartman (Saartjie Baartman), južnoafrikanke iz naroda Koji-San Namaka, u Londonu i Parizu – su pripremile teren za masovni spektakl ljudskih zooloških vrtova tokom 1870-ih. Oni su se mogli naći u Parizu, Hamburgu, Antverpenu, Barseloni, Londonu, Milanu, Marselju, Varšavi, Njujorku i nekolicini gradova u SAD. Grenlandski Eskimi su 1874. po prvi put izloženi u hamburškom Životinjskom parku... Dodavanje Nubijaca i Eskima pariskoj izložbi *Jardin d'Acclimatation* je 1877. godine donelo organizatorima profit od 57.963 franka od ulaznica koje je kupilo rekordnih 985.000 posetilaca… (Za Afrikancima i Inuitima su uskoro usledili Laponci, argentinski Gaučosi i drugi…) U Parizu je između 1877. i 1912. organizovano preko trideset etnoloških izložbi. Posetioci su nastavili da dolaze... Pariski Svetski sajam iz 1889, na kojem je bilo izloženo 400 urođenika, posetilo je 28 miliona drugih ljudi.

Kako bi povećao posetu, zoološki vrt u Sinsinatiju je 1896. pozvao 100 američkih urođenika iz plemena Su (Sioux) da žive u njemu šest meseci... U zoološkom vrtu u Bronksu u Njujorku je 1906. godine za skromnu cenu karata bilo moguće videti kongoanskog pigmeja Ota Benga kako doji mladunčad šimpanze. On je bio jedna od prvorazrednih zanimljivosti žive izložbe. Izložba Zoološkog vrta Belle Vue u Mančesteru, održana 1925, koja je prikazivala crne Afrikance kao divlje zveri, bila je naslovljena „Kanibali"...

ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ 20 Αυγούστου 1995

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Με τους Έλληνες εθελοντές στο μέτωπο της Βοσνίας

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΕΤΝΑΜ

SLIKA 11. „Novi Vijetnam“ je naslov članka u grčkim (liberalnim) novinama iz 1995, koji prikazuje grčke dobrovoljce u Bosni (većinom članove neonacističke partije) kao antiimperijaliste koji se u „novom Vijetnamu“ bore protiv SAD i “Novog svetskog poretka”. Grčki biznismeni su veoma brzo uvideli da se u susednim balkanskim zemljama može napraviti profit nakon pada „komunizma“. Promovisanje ideološke konfuzije je bilo deo njihove strategije ekonomskog prodora. Građevinska kompanija (ELLAKTOR) koja sada gradi puteve u južnoj Srbiji pripada Georgiosu Bobolasu, vlasniku gorepomenutih novina, *Ethnos*, Pegasus Publishing S.A.

Tradiciju ljudskih zooloških vrtova je zvanično okončao EXPO 58, Svetski sajam u Briselu, *de facto* prestonici Evropske unije.

11. antiimperijalizmi

Konačno stanovište Marksa i Engelsa o ratu nikako nije neuvijeno, ali možda zajedničkim sumiranjem društvene i ekonomske analize možemo dobiti sledeću sliku: rat je u periodu „prvobitne akumulacije“ apsolutno neophodan kako bi se stvorili uslovi akumulacije (naročito eksproprijacije radnika od zemlje), ali sa uspostavljanjem kapitalističkog načina proizvodnje, troškovi vezani za rat postaju sve više suprotstavljeni procesu akumulacije.

George Caffentzis
“Freezing the Movement and the Marxist Theory of War”,
In Letters of Blood and Fire, PM Press 2013, p. 214.

Sistem svetske dominacije uzima svoj posthladnoratovski oblik i novi pozivi sa levice i desnice traže stvaranje antiimperijalističkih frontova. Ovo oživljavanje „antiimperijalizma” doprinosi opštoj konfuziji.

Ono što se nazivalo antiimperijalizmom uvek je bio prilično nejasan koncept, koji je bio povezan ili sa dogmatičnim opisom „imperijalizam (kao) najviši stupanj kapitalizma“ (naslov čuvene Lenjinove knjižice) ili sa borbama na periferijama kapitalizma koje žrtvuju milione života nacionalnoj zastavi… Što je najvažnije, postao je oruđe trgovinskih i diplomatskih taktika država i kompanija Istočnog bloka. Služio je kao glavni argument za pljačku, eksploataciju i ugnjetavanje koje je vršila sovjetska država, a kasnije i kineska. Stotine hiljada crvenih vojnika umrlo je za slobodu u neprijateljstvima svojih država sa Zapadom.

U svim svojim verzijama, antiimperijalizam je bio blisko povezan sa militarizmom, državnim centralizmom i kultom rasta i razvoja. Pa ipak, ovaj „primenjeni marksizam“ totalitarnih režima 20. veka nije bio nerazumevanje, nije bio zloupotreba ideja Marksa i Engelsa.

Marks i Engels su sredinom 19. veka videli pozitivan aspekt planetarne ekspanzije kapitalizma. Prema njima, sa kapitalističkom ekspanzijom, vrednosti i kultura Prosvetiteljstva su se takođe širile preko sveta.

Industrijski rast će svuda stvoriti industrijski proletarijat koji će „prokrčiti put za Komuniste“. Na duge staze, kolonijalizam će se okrenuti protiv kapitalističkih interesa, pošto će, sa jedne strane, rast trgovine naterati Države na mirnu koegzistenciju, dok će, sa druge, pripremiti pozornicu za internacionalne klasne borbe.

Engels će pisati o francuskom osvajanju u Severnoj Africi u listu *Northern Star* (22. januar 1848): „U celosti uzev, prema našem mišljenju, vrlo je povoljno što je arapski poglavica zarobljen. Borba beduina je bila beznadežna, i mada je način na koji su okrutni vojnici, poput Bižoda (Bugeauda), vodili ovaj rat za veliku osudu, osvajanje Alžira je važna i povoljna činjenica za progres civilizacije.“

Karl Marks, u listu *New-York Daily Tribune*, 8. avgusta 1853, piše o britanskom kolonijalizmu u Indiji: „Engleska ima da ispuni dvostruku misiju u Indiji: jednu destruktivnu, drugu regenerativnu[:] satiranje starog azijatskog društva i postavljanje materijalnih temelja za zapadnjačko društvo u Aziji.“

Okretanje evropskih Država ka ekspanziji putem rata i vojnih neprijateljstava (a ne putem „mirnog osvajanja“ ili „konstruktivne intervencije“) krajem 19. veka, pokazalo je da su Marksova predviđanja pogrešna. Većina marksističkih analitičara, u potrebi za novim teorijskim okvirom, nije sledila saznanje Roze Luksemburg da zakoni ekonomije sami ne mogu objasniti kapitalizam, a kamoli pomoći u njegovom zbacivanju.

Za Lenjina su upravo zakoni ekonomije bili ti koji će neizbežno odvesti u krvavi međuimperijalistički sukob koji će, zauzvrat, odvesti u kolaps kapitalizma. Lenjin je žestoko kritikovao stanovište Luksemburg da je borba za nacionalnu nezavisnost kontradiktorna borbi za emancipaciju. Lenjinističkim taktičarima „naučnog socijalizma“ bilo je draže da instrumentalizuju sve borbe za nacionalno oslobođenje, zajedno sa svim međuimperijalističkim suprotstavljenostima, i da ih potčine državnokomunističkom master planu.

I Lenjinovu ideju da će kapitalizam neizbežno kolabirati pod težinom međuimperijalističkog sukoba, i verovanje Karla Kauckog (Kautsky) da će internacionalni karteli i kapitali različitih nacionalnih monopola na kraju sarađivati u mirnoj „zajedničkoj eksploataciji sveta“, Drugi svetski rat je razneo u param-parčad. Nakon onoga što je za vlade bio „veliki“, „antifašistički“, „otadžbinski“ svetski rat, Državni antiimperijalisti prilagodili su svoje poglede.

Tako su Sovjeti, a kasnije i maoisti, proglasili da središnji sukob 20. veka više nije onaj između kapitalista i radnika, već između razvijenih kapitalističkih zemalja i zavisnih perifernih zemalja. Za njih je zadatak antiimperijalističkih komunista širom planete bilo stremljenje ka „jednakosti u prvobitnoj akumulaciji“ i promovisanje nacionalnog jedinstva i industrijskog rasta u perifernim zemljama.

Ovaj novi „antiimperijalistički imperijalizam“ državnog kapitalizma je dovršio ekspanziju kapitalističkih odnosa na sve delove planete. Eksploatisani radnici perifernih zemalja su pre svega bili pripadnici nacije, a tek potom klase. Nacionalni identitet je bio najbolje oruđe za kontrolu lokalnog perifernog stanovništva, a militarizam najbolji način za „odbranu revolucije“.

Krajem 1970-ih je „revolucionarni plan“ da se „sukob donese na kapitalistički Zapad“, kako bi se borilo „u srcu zveri“ (Hose Marti/Če Gevara), zapravo preneo sukob na protivnički teren. Društveni pokreti (naročito u Italiji i Nemačkoj, najznačajniji pokreti u to vreme) su postali *de facto* potčinjeni aktivnostima naoružanih grupa, koje su usmeravale politički, društveni i kulturni otpor u smeru oružanog obračuna između mehanizama Države i malih militarizovanih formacija zasnovanih na ideologiji. Pobednika je bilo lako predvideti.

Maoistička „teorija tri sveta“, prema kojoj su Kina i Indija pripadale onim nacijama koje eksploatišu i supersile i saveznici, i u čije ime je desetine hiljada gerilaca širom sveta izgubilo živote, pretvorena je u diplomatsko oruđe za odnose sa javnošću... To je bio period u kojem se Komunistička partija Kine transformisala u ono što je danas. Uspela je da se prebaci na drugačiji model totalitarizma, a da nije morala čak ni da promeni ime.

U oštroj suprotnosti sa tim, antikolonijalna borba i antimilitarizam, kao neodvojivi aspekti antikapitalizma i antietatizma, uvek su bili neodvojivo povezani sa mišlju i praksom antiautoritarnih, autonomnih, slobodarskih i anarhističkih pokreta. Duga istorija anarhističkog organizovanja u Španiji (1896-1939) je možda najrečitiji primer. Za antiautoritarne pokrete (u Latinskoj Americi pre Prvog svetskog rata, u praksama IWW u Sjedinjenim Državama, u sovjetima Bavarske, Budimpešte, Torina, Ukrajine u periodu

SLIKA 12. Brzi snimak grčke „većinski leve“ vlade koalicije Siriza-ANEL: migranti štrajkuju glađu u „pritvornom centru“ Paranesti u blizini Drame, u Grčkoj, u aprilu 2015, renoviranom početkom 2015. sredstvima Države i EU.

1918-1928, kod nemačkih i italijanskih anarhista, i u autonomističkim i anarhosindikalističkim strujama) imperijalizam nikada nije predstavljao konačnu fazu u kojoj će se kapitalizam „istorijski ostvariti“. Oni su mogli da vide: evropski kolonijalizam je, još od osvajanja Novog sveta, prva faza globalne dominacije kapitalizma.

12. logor kao metod civilne uprave

Pravna razlika između vojnika i civila uvedena je Haškom konvencijom, 1899. godine. Zasnovana na Liberovoj instrukciji (koja je kodifikovala uredbe po pitanju npr. postupanja prema dezerterima ili oslobođenja bivših pobunjeničkih trupa koje su se predomislile i želele da služe naciji), ona je definisala odgovornosti i prava obe kategorije, a takođe je precizirala koje vrste oružja se mogu koristiti „u bilo kom ratu između potpisanih strana“. Podvlačila je važnost entiteta zvanog međunarodno pravo.

Međunarodno pravo je bila premisa koju su ustanovile „civilizovane zemlje“, kako su potpisnice Konvencije nazvale same sebe. Sejale su rat i klanicu širom planete, ali sada su bile zabrinute za sopstvenu reprodukciju. Došlo je vreme da se stvori okruženje koje više pogoduje „mirnodopskom“ biznisu, pa stoga i da se objave zvanična saopštenja o tome šta predstavlja „ratni zločin“, a šta „ratno pravo“ dozvoljava.

Sva pravila utvrđena prvom i drugom (1907) Haškom konvencijom biće prekršena u godinama koje su usledile. Ipak, mnogo pre nemačke invazije na Belgiju 1914. godine „bez izričitog upozorenja“ (što je predstavljalo kršenje Konvencije) i pre nego što je Nemačka iskoristila otrovni gas (još jedno takvo kršenje), nekoliko meseci nakon što je doneseno ovo znamenje želje velikih sila za mirom i razoružavanjem, Britanija, pobednica Drugog burskog rata, podigla je vojne koncentracione logore za civile u Južnoj Africi, u kojima će crni Afrikanci (njih preko 100.000) i Buri (prema izveštajima, njih 27.927) izgubiti živote.

Ovi južnoafrički koncentracioni logori nisu bili prvi u nedavnoj istoriji civilizovanog sveta: tokom Špansko-američkih ratova na Kubi i Filipinima, kampovi za ratne zarobljenike su bili u širokoj upotrebi. Naselja koja je vlada Sjedinjenih Država izgradila u svrhu masovnog pritvaranja i desetkovanja Čiroki, a kasnije i Dakota Indijanaca su bila prvobitna inspiracija za ovaj novi „pokret kampova“ koji će postati neprolazna moda kontrole stanovništva. Ipak, južnoafrički slučaj je možda bio prvi u kojem su ekstremne vojne prakse bile usmerene protiv čitave populacije, postale sastavni deo zvanične Državne politike i uskoro postale naturalizovane u javnom diskursu. Rafinirajući Napoleonovu ranu biopolitiku, pritvorni kampovi su sada postavili ideološki primer. Oni su ujedno bili vojna „direktna akcija“ i Državna „propaganda delom“. Do početka narednog veka, vojni metodi postupanja prema ratnim zarobljenicima su postali uobičajena državna praksa za upravljanje čitavim populacijama. Nemački logori u Zapadnoj Africi i kasniji italijanski logori u Libiji su osigurali standardni učinak ubijanja, nasilja i represije.

Sada se svi slažu. Rat je model za mir. Specijalizovana, profesionalna vojska je model uprave.

Izbeglički kampovi su danas isprepletani sa tradicijom vojne uprave nad civilima. Međunarodno pravo ih smatra za humanitarnu pomoć, a njima rukovode UN ili NVO poput Crvenog krsta. Mogu primiti i do nekoliko desetina hiljada ljudi, često tokom više godina i veoma su podložni bolestima i epidemijama.

Suprotno mitu da Zapad „nosi veliki deo tereta mobilnosti izbeglica“, 80% raseljenih ljudi, naročito iz Avganistana, Iraka, Irana, Liberije, Somalije, Sudana i Sirije, se nalazi u takvim „privremenim naseljima“ u Africi i Aziji. U svetu u kojem je prisilna mobilnost u porastu, oko 14 miliona ljudi se zvanično kvalifikuje kao izbeglice, a još mnogo njih kao obični migranti. Na granicama Evrope (i Australije i SAD...) njihovo preživljavanje zavisi od čiste sreće.

sažetak i *post scriptum*

Takva savršena demokratija konstruiše sopstvenog neshvatljivog protivnika, terorizam. Ona želi da se o njoj prosuđuje na osnovu neprijatelja, a ne na osnovu rezultata. Priču o terorizmu je napisala država i stoga je ona veoma poučna. Svakako, posmatrači nikada ne smeju znati sve o terorizmu, ali uvek moraju znati dovoljno kako bi ih se moglo ubediti da, u poređenju sa terorizmom, sve drugo mora biti prihvatljivo ili, u svakom slučaju, racionalnije i više demokratski.

G. Debord, *Komentari o društvu spektakla* , 1988

Pogledali smo nekoliko aspekata onoga što vidimo kao dva dominantna istorijska razvoja u modernom svetu: 1) *monetarizaciju rata* – transformisanje prvobitnih akumulacija u globalni neprolazni biznis, militarizaciju njegovih ekonomskih odnosa (od potpunog odvajanja rada vojske od drugih društvenih aktivnosti, do kojeg je došlo u 18. veku i koje opisuje Robert Kurc (Kurtz), do punog razvoja i rafiniranosti masovnog ubijanja iz daljine u „eri dronova“); i 2) *militarizaciju radnih odnosa i upravljanja čitavim društvima* – od armija koje čuvaju rudnike dijamanata, preko ustrojavanja jedinica za masovnu proizvodnju prema vojnom obrascu, do korišćenja koncentracionih logora i vojne odbrane granice kao modela za upravljanje čitavim populacijama – ljudima primoranim da se kreću i beže od ratova svih vrsta.

Pre deset godina, *Retort* je svojoj knjizi dao podnaslov *Kapital i spektakl u novom dobu rata*. Jedna od stvari koje ovde pokušavamo da kažemo jeste da bi odgovarajuć način za opisivanje mentalne mape na kojoj vidimo dinamike moći koje danas dejstvuju možda bilo parafraziranje, i delimično izvrtanje, tog podnaslova: Rat i Kapital rađaju Novo doba (ili, tačnije, sledeću fazu) Spektakla. Uzajamno ohrabrivanje i unakrsna oplodnja kapitalističkih odnosa (fetišizacija „izraza vrednosti“ i nametanje ove apstrakcije mačem, bez društvenog stvaranja vrednosti, kao što je Anselm Žap (Jappe) objasnio u svojoj knjizi *Adventures of the Commodity*) sa jedne strane i modernog ratovanja sa druge strane, neprekidno proizvode dalje razdvojenosti unutar buržoaskog subjekta.

Ove razdvojenosti (tj. apstraktne predstave društvenih odnosa koje, u odnosu na to kako osoba razume svet, postepeno odvajaju rad od stvaranja, razumevanje od proizvodnje značenja, iskustvo od odgovornosti), učvršćuju i naturalizuju ono što je Debor (Debord) nazivao Spektaklom. Sukcesivni izrazi Spektakla mogu se naći u razvoju sistema masovnih medija u modernom svetu, od dnevnih novina, preko bioskopa i televizije, do weba 2.0 – koji su svi povezani sa predstavljanjem rata i ukorenjeni u vojnoj tehnologiji

(u metaforičnom i sirovo materijalnom smislu te reči).

Simbolično predstavljeni konceptualno-ideološkim krajnostima unutar buržoaskog subjekta (mir kod kuće / rat u tuđini, vođenje rata / izveštavanje o ratu, informacije o ratu / zabava daleko od ratne zone, populacije koje zaslužuju da žive sa privilegijama / populacije koje zaslužuju da nestanu, ljudi koji su korisni / ljudi koji nisu, gledanje u ekran / vođenje borbe na ekranu, masovna komunikacija na daljinu / masovno ubijanje na daljinu), dali su krila masovnim psihopatologijama u dominantnom ljudskom tipu našeg vremena.

Džordž Kafencis (George Caffentzis) je pokazao kako se militarističko nasleđe antiimperijalizma zasniva na premisama Marksove „teorije rata" – ili nedostatku istih. Umesto proste ideologizacije kompleksa moći rat-novac koji preseca planetu uzduž i popreko, borba za život bi trebalo da za vodilju ima insistiranje na antimilitarizmu autonomnih i anarhističkih pokreta iz nedavne istorije. Još jednom, nema svrhe pribegavati (tradicionalno, ali ne isključivo, levičarskom) antiimperijalističkom obožavanju oružja i vojne borbe. Mnogi su do sada shvatili da kultura rata vodi društvo u obožavanje smrti. Samo kada uzmemo u obzir strukturni narcizam današnjeg istovremenog osećaja superpotentnosti i zbunjene bespomoćnosti borca koji upravlja dronom (narcizam već prisutan u obujmljujućoj isključenosti korisnika onlajn „društvenih medija"), samo ako shvatimo konkretnost i opasnost sopstva čije su akcije i mašta odeljeni od stvaranja stvarnosti (tj. odeljeni od proizvođenja za društvo i donošenja odluka za sebe i svoju zajednicu), možemo početi da razumevamo istorijski aspekt pojavljivanja samodestruktivnog pojedinca voljnog da sa sobom u grob povuče koliko god je moguće ljudi, u zamenu za tričavi bljesak zamišljenog posthumnog publiciteta.

Deluje da su se nakon smrtonosnih napada u Parizu, u petak 13. novembra 2015, antikapitalistički krugovi složili u opštoj oceni da je „imperijalizam taj kojeg treba kriviti", odnosno, da su građani na Zapadu sada suočeni sa posledicama imperijalističkih politika sopstvenih zemalja. Primetimo ovde da ovaj period tehnički nije najnasilniji u istoriji kapitalizma – ni sa stanovišta vojne ekspanzije, niti krugova primitivne akumulacije. Čak i u nedavna vremena, krvavije epizode su se dešavale u samoj Francuskoj. Francuska je 1960-ih bila u (kolonijalnom) ratu sa Alžirom i sopstvenim građanima: francuska policija je 17. oktobra 1961. napala „ilegalne demonstracije" približno 30.000 Alžiraca, pristalica Fronta za nacionalno oslobođenje (FLN), „ubivši između 70 i 200 Alžiraca i bacajući mrtva tela i ranjene ljude u Senu, sa mosta Sen-Mišel", prema zvanično prihvaćenim izveštajima. Pa ipak, tada niko nije razmišljao da na to odgovori time što će se dići u vazduh. A to nije bilo zbog strožih kontrola granice. Kao što naš prijatelj Erni Larsen (Ernie Larsen) ističe, „usred antikolonijalnih ratova ljudi se nikada nisu dizali u vazduh – ta, sada čudno poznata, mešavina fanatizma i religioznosti bi '60-ih ispravno bila viđena kao reakcionarna. Militanti su bili spremni da žrtvuju živote u borbi, ako je potrebno – možda bismo mogli reći da ovo predstavlja granicu između strasti i fanatizma".

Neke analize su govorile o „unutrašnjoj provokaciji" u okviru opšteg haosa kapitalističke destabilizacije, o svesnoj odluci para-Državnih krugova da prošire još straha u cilju nametanja strožih mera kontrole. Ali izgleda da ovde nema nikakvih analogija sa slučajem Piazza Fontana... Pitanje *qui bono*, tj. ko dobija tim napadima (na koje je prvi odgovor Rusija, ali i drugi bi mogli da ih iskoriste) ne pomaže da se odgovori na pitanje: „Ko je odgovoran?"

Trenutno nema izvesnosti po pitanju posledica bilo koje akcije u ovoj široj slici haosa i konfuzije u geopolitičkoj areni. Jedino što je izašlo na videlo kao činjenično stanje u poslednjih četvrt veka jeste da je nakon kraja Hladnog rata, globalni kapitalizam definitivno odabrao „islamsku pretnju" kao zamenu za „komunističku pretnju", dok je ranije sarađivao sa Islamom protiv Državnog kapitalizma koji su nazivali „komunizam".

Ponekad su strašila efikasna kao obična strašila, ali ponekad se pretvore u samoispunjujuća predskazanja, suprotno volji svojih stvaralaca. Kapitalizam kao sistem možda nije ugrožen, ali dominantni odnosi između njegovih sastojaka definitivno jesu – i mnogi umiru u tom procesu. Opsadno stanje u kojem su se mnogi svetski gradovi danas našli možda nije planirano od strane globalnog sistema dominacije, ali se u svakom slučaju haosom može upravljati u njegovu korist: na primer, izraelska Država se decenijama reprodukuje kroz ekonomiju neprestanog rata i društvo totalne kontrole. Deluje kao da bi smesta kolabirala bez unutrašnjih neprijatelja poput Hamasa ili Hezbolaha. Ipak: dok „globalni Izrael" možda zaista jeste potpuno održiv model, pošto može beskonačno da reprodukuje svoje polaritete putem neprestanog rata, mi ni na koji način ne impliciramo da su vladajuće klase donele svesnu odluku o primeni takvog modela širom sveta. To bi bila vulgarna teorija zavere – koju zapravo popriličan broj ljudi, sa levice i desnice, lagodno potpisuje.

Mnogi imaju osećaj da je ISIL ovog novembra odabrao Francusku kao „srce samog Prosvetiteljstva". Takva tumačenja više govore o mentalitetu ljudi koji ih iznose, nego o stvarnim motivima ISIL-a. Mnogi evropski građani se možda još uvek ponose evropskom kulturnom tradicijom, ali za zemlje kapitalističke periferije evropski kontinent predstavlja kolonijalizam, a ne vrednosti Prosvetiteljstva. Pobornici Prosvetiteljstva su zaista zagovarali ukidanje ropstva, ali je „superiornost evropske rase" i „naše civilizacije" tokom dva veka bila osnovni ideološki temelj i politički argument kolonijalne pljačke. Štaviše, izgleda da napadi u Parizu nisu bili namenjeni „periferiji", već da su primarno bili apel svima onima na Zapadu koji su „spremni da umru u novom svetom ratu".

Drugi su istakli potrebu da se „*konačno uradi nešto u vezi islamista, izuzev sve te političke korektnosti o verskoj toleranciji"*. Pa iako je religija nesumnjivo bila klasična forma lažne svesti, nikada verski ratovi nisu izbijali iz verskih razloga. U konkretnom slučaju ISIL-ovih napada, većina počinilaca nije čak ni bila podignuta u islamskom društvenom kontekstu: konstrukt „džihadizma" je predstavljen kao Apsolutno zlo od strane istog onog društva u kojem su rođeni i odgojeni (drugim rečima, u evropskoj zemlji), a oni su naprosto izabrali da se okrenu protiv tog društva. Ultranasilje ovih samodestruktivnih fanatika zaista jeste užasna pretnja, a ipak ona uopšte nije islamska... Društvo spektakla dostiže svoj ironični vrhunac: Facebook, youtube, *Dabiq* (ISIL-ov ispolirani propagandni „instrument", zapravo samo još jedan *lifestyle* časopis napravljen u najnovijem Adobe InDesignu)... svi postaju sastojci distopije pretrpane slikama, navodno promovišući najantireprezentativniju, nekonvencionalnu, ikonoklastičnu religiju!

Ponovimo neke osnovne banalnosti. Za Arapskim prolećem su usledile diktature i ratovi u Egiptu, Libiji i Siriji. U Siriji su vođeni krvavi *proxy* ratovi u potrazi za novom ravnotežom globalne moći. Opšte je poznato da je Zapad igrao odlučujuću ulogu u stvaranju ISIL-a i njegovom snabdevanju oružjem i opremom, da je tolerisao ISIL dok je rastao i da ga je sponzorisao putem učestvovanja u njegovoj nezakonitoj trgovini naftom. Opšte je poznato da je većina njegovih ključnih učesnika rođena i podignuta na evropskom tlu.

U poslednje vreme se na periferiji odigralo mnogo samoubilačkih bombaških dejstava, upoznajući stanovništvo Libana, Turskog Kurdistana, Palestine i drugih mesta sa svakodnevnim ubijanjem i uništavanjem. Bombaši-samoubice na Zapadu su se upoznali sa smrću kroz svakodnevne teškoće preživljavanja u kapitalizmu. Na Facebook stranici jednog bombaša-samoubice su se nalazile fotografije nereda u pariskim *banlieues* iz 2007. godine. On je obrisao sopstveni „profil", baš kao što je dominantni jezik obrisao značenje tih nereda. Poziv na džihad putem takozvanih društvenih medija je poziv na suštinski besmislen čin, to je virtualno slavljenje očajničkih, ekstatničnih trenutaka smrti i masovog ubijanja, brzog i slavnog, bez budućnosti i perspektive. Današnji samoubilački napadi imaju više zajedničkog sa pucnjavama u školama SAD nego sa oružanim aktivnostima npr. palestinskih organizacija tokom 1970-ih.

Životi nisu brojevi i život se ne može prebrojati. Ipak, brojevi govore o današnjoj „kulturi smrti" više nego čitave knjige. Broj ljudi koji su izgubili živote prilikom napada u Madridu (2004), Londonu (2005) i Parizu (2015), čiji su počinioci većinom bili Evropljani, uporediv je sa brojem žrtava pucnjava u školama i koledžima SAD tokom približno istog perioda. Samo tokom 2015. u školama je bilo 35 takvih napada, policijski meci su ubili preko 1.000 ljudi od januara 2015, dok su masovne pucnjave „poremećenih" ubica u SAD prema izveštajima odnele živote 1.431 osobe od 2006.

Čak i kada bi ISIL bio teritorijalno zbrisan, čak i kada bi njegova materijalna baza bila u potpunosti istrebljena, ništa ne garantuje kraj proizvodnje bombaša-samoubica. Kapitalizam masovno proizvodi prazninu. Periferija čak više ni ne očekuje „uključivanje" ili „rast". U svetu globalizovanog očaja, takozvano „umrežavanje putem društvenih

mreža“ dovodi koncept *integrisanog spektakla*, koji je Debor analizirao u svojim *Komentarima* 1988, do njegove logičke eksplozije.

Pre dvadeset godina, *capitalismus invictus* je silovito izazvan od strane prve stvarne „sajber gerile“: crne zastane i crvene zvezde, prekrivena lica i nova nada zapatističke revolucije su bile stvarna pretnja navodnoj nepobedivosti sistema. Pesma života prekinula je narkotičnu uspavanku Spektakla.

Danas dominantne sile širom sveta pokušavaju da nas ubede kako su ISIL-ove crne zastave i kapuljače zapravo Apsolutno Zlo, a ipak je previše očigledno da ISIL peva istu smrtonosnu melodiju kao i oni. Zastrašujuće je videti kako se pojmovi „globalnog umrežavanja“ i „horizontalnosti“ mogu toliko izvitoperiti, pojmovi koji su se jednom podigli iz džungle Lakandona i Pokreta za socijalnu pravdu... Horizontalne mreže ubijanja kultivisane putem Facebooka ubrzano izvrću ideju da „svako može da nosi masku“. Za EZLN to je svako ko ne može da prihvati potčinjavanje, obezvređivanje života i kompromis – za džihadističku mutaciju to je svako ko je voljan da menja besmisleni život za besmislenu – ali spektakularnu – smrt.

Geopolitički scenariji, teorije zavere, antiimperijalistička retorika... Ništa od toga neće uspeti. Protiv Partije Smrti može se boriti samo kolektivnim otporom, ličnom kreativnošću i solidarnošću, uz neprestano rafiniranje društvenih, srčanih gestova koji potvrđuju život.

Prevod: pročitaj.proskitaj

Korišćeni tekstovi

Nicolas Bancel, Pascal Blanchard, Gilles Boëtsch, Eric Deroo, Sandrine Lemaire, *Zoos humains. De la Vénus hottentote aux reality shows*, La Découverte 2002

Iain A. Boal, T. J. Clark, Joseph Matthews, and Michael Watts, *Afflicted Powers: Capital and Spectacle in a New Age of War*, Verso 2005

George Caffentzis *In Letters of Blood and Fire: Work, Machines, and Value*, PM Press 2013

Grégoire Chamayou, *Théorie du drone*, La fabrique, 2013

Massimo De Angelis and Silvia Federici, “The War in Yugoslavia: On Whom the Bombs Are Falling?”: http://www.midnightnotes.org/pamphlet_yugo.html

Guy Debord, *Commentaires sur la société du spectacle*, Éditions Gérard Lebovici 1988

Anne Dreesbach, *Colonial Exhibitions, ‘Völkerschauen’ and the Display of the ‘Other’*, Mainz Institute of European History, 2012

Silvia Federici, “War, Globalization, and Reproduction” 2001: https://www.nadir.org/nadir/initiativ/agp/free/9-11/federici.htm

Irene L. Gendzier, *Notes from the Minefield: United States Intervention in Lebanon and the Middle East, 1945–1958*. Columbia University Press 1997

André Gerolymatos, *Castles Made of Sand: A Century of Anglo-American Espionage and Intervention in the Middle East,* Thomas Dunne books, MacMillan 2010

Dave Grossman, *On Killing: The Psychological Cost of Learning to Kill in War and Society* Back Bay Books (1996) 2009

Derek Gregory, T*he Colonial Present: Afghanistan, Palestine, Iraq,* Wiley-Blackwell 2004

Christopher Ingraham, “There are now more guns than people in the United States”, *The Washington Post,* 5 October 2015

Anselm Jappe. *Les Aventures de la marchandise: Pour une nouvelle critique de la valeur*, Denoël 2003

Robert Kurz, “Mit Moneten und Kanonen: Innovation durch Feuerwaffen, Expansion durch Krieg: Ein Blick in die Urgeschichte der abstrakten Arbeit”, *Jungle World,* 3, 9 January 2002

Douglas Little, “Cold War and Covert Action: The United States and Syria, 1945-1958”. *Middle East Journal* 44 (1) 1990

S.L.A. Marshall, *Men Against Fire: The Problem of Battle Command,* University of Oklahoma Press (1947) 2000

Peter Mason, *The Lives of Images*, Reaktion Books 2001

Renae Merle, “Census Counts 100,000 Contractors in Iraq”, *The Washington Post*, 12 May 2006

Midnight Notes Collective (eds) *Midnight Oil: Work, Energy, War, 1973-1992*, Autonomedia 1992

Jan Mieszkowski,*Watching War*, Stanford University Press 2012

Sherry Millner and Ernest Larsen, *Scenes from the Microwar* [self-produced video] 1985

Martha Lizabeth Phelps, “Doppelgangers of the State: Private Security and Transferable Legitimacy”. *Politics & Policy* 42 (6): 824–849, December 2014

P.W. Singer, *Corporate Warriors: The Rise of Privatized Military Industry*, Cornell University Press | Cornell Studies in Security Affairs 2003

Stockholm International Peace Research Institute, “Trends in World Military Expenditure”, April 2015:

http://www.sipri.org/research/armaments/milex/recent-trends

Richard Wormser, “D.W. Griffith’s *The Birth of a Nation* 1915”: http://www.pbs.org/wnet/jimcrow/stories_events_birth.html

Clandestina je grupa iz Soluna, https://clandestinenglish.wordpress.com

Izlaganje sa Mediteranskog/Balkanskog anarhističkog okupljanja Atena-Solun-Hanija, 9.-18.10. 2015.

Grčki militarizam u eri SYRIZA

Ovaj rad je prvi put predstavljen na Petom Antimilitarističkom skupu, organizovanom od strane Bosonogog bataljona 4-5. septembra 2015. u Janjini, u Grčkoj. Naknadno je dopunjen i osvrtom na period neposredno nakon izbora od 20. septembra 2015.

Xupoluto Tagma/Bosonogi bataljon

Nastavak Države

Činjenica je da pitanje antimilitarizma nije uvek glavna stavka u programu antiautoritarnog pokreta i njegovih struktura. U Grčkoj je tako godinama, a pogotovo danas. Ukupan broj društvenih i klasnih borbi u očitom je padu. Bez obzira na dragoceno nasleđe koje su nam ostavile skorašnje borbe, one nisu uspele da prevaziđu unutrašnja i spoljašnja ograničenja i tako zaustave sve žustrije urušavanje naše klase. Kapitalističko restrukturiranje nastavlja da divlja našim životima, slabeći našu poziciju na polju društvene borbe i smanjujući prostor za zajedničku akciju i stav.

Možda bi upravo u takvim kritičnim trenucima, kada se usled globalnog kapitalističkog nadmetanja rat čini sve bližom stvarnošću koja se jednostavno ne može ‘strpati pod tepih’, antimilitarizmom trebalo da se pozabavimo na mnogo ozbiljniji i artikulisaniji način. Uopštene izjave kojima se levica tradicionalno služi na temu antimilitarizma (npr. protivljenje NATO-u ili američkoj spoljnoj politici) uspele su da daju izvestan ‘antiimperijalistički’, borbeni karakter njihovim zagovornicima i prikrile pravu prirodu militarizma i načina na koji se on utkao u našu svakodnevnicu, u našu stambenu četvrt, u strukture ‘naše vlastite’ države. Postoji opšta tendencija da se na fašizam, nacionalizam i rasizam gleda kao na preterana odstupanja (od inače ‘demokratske’ evropske norme) i društveno-istorijske elemente isključivo određenih istorijskih perioda ili država, kao što je slučaj sa Nemačkom iz doba Drugog svetskog rata. Takođe, militarizam kao da se uzima za fenomen koji se javlja samo pod dalekim diktatorskim režimima (gde se vođe odevaju u vojne uniforme, a ulicama gaze tenkovi) ili u ‘nesvakidašnjim’ poglavljima savremene grčke istorije (npr. vojna hunta 1967-1974). U svakom slučaju, analiza militarizma koja se ne bavi ni Severnom Korejom ni vojnom huntom iz 1967, već svoju pažnju usmerava na Grčku iz 2015. pod vlašću Sirize nije ‘najvrelija’ tema, iako nas je Roza Luksemburg pre gotovo sto godina učila kako ‘militarizam u oba svoja oblika – i kao rat i kao mir pod oružjem – predstavlja zakonito čeljade, logičan ishod kapitalizma’. Opet, nadamo se da ćemo putem pokušaja kao što je ovaj razotkriti genetsku vezu između militarizma i države.

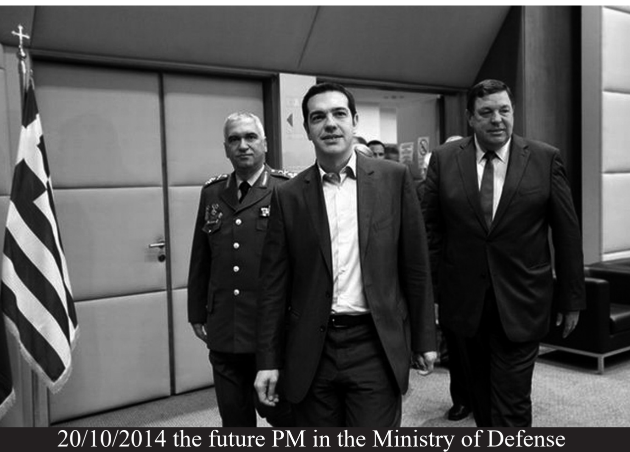

U današnjoj ‘stvarnosti’, grčka vojska, nacionalna odbrana i takozvana nacionalna pitanja kao da su obavijena nevidljivim zaštitinim balonom koji se niko ne usuđuje da probuši. I pored toga što je došao kraj dvopartijske ere[1] i dugoročnih smena jednih te istih političkih figura, uprkos najavama Sirize o novoj eri ‘prvog levičarskog’ i tobožnjoj

1 Posleratnom scenom parlamentarne politike u Grčkoj naizmenično su vladale dve glavne stranke: desničarska ‘Nova demokratija’ i stranka centra/socijaldemokratije PASOK.

marginalizaciji starog političkog režima, država je suštinski nastavila po starom. To, razume se, nije ništa čudno za svakoga ko razume upetljanu vezu između militarizma, status kvoa i uloge države u rukovođenju i očuvanju klasnog ugnjetavanja.

U slučaju Sirize, u isto vreme dok je razvijala svoje partnerstvo sa ANEL-om (desničarskom strankom koja je prišla Sirizi kako bi formirali aktuelnu koalicionu vladu), njoj je pošlo za rukom i da iskoristi i apsorbuje društvene borbe iz poslednjih godina, naročito iz grčke verzije pokreta Ogorčenih (*Indignados*), koji je na trgu Sintagma u Atini mesecima organizovao proteste protiv mera štednje. Koristeći retoriku političkih pokreta i pokreta za građanska prava, ali začinjenu jakom dozom antimemorandumskog patriotizma, Siriza je naumila da iz ovih pokreta ukloni radikalnije elemente i delove koji naginju klasnoj borbi, zamenivši ih za bezazlenije zahteve za 'demokratijom, napretkom i civilizacijskim vrednostima'. Dakle, ne samo da je uspela da uguši razne vrste otpora u kojima je sama manje ili više učestvovala, već je otela i iskoristila zahteve političkih pokreta koji nikada zapravo nisu imali nikakve veze s ovom strankom, profitirajući od njihovih unutrašnjih protivrečnosti. Zatim je počela da se izdaje za jedinog 'pragmatičnog' predstavnika ove nove, dinamične društvene snage koja se javila tokom pomenutog perioda društvenih previranja. U tom pogledu, ne čudi što joj je osim podrške delova kapitalističke klase, sitne buržoazije i sitnih gazdi, pošlo za rukom i da pridobije podršku slabo plaćenih radnika i nezaposlenih. Privukla je i mnogo onih koji su nedavno mrdnuli dupe sa kauča i izašli na ulice, ali su se obeshrabrili kada je izostao brzi rezultat njihovog zalaganja, pa su stoga bili spremni da svoje nade u bolju budućnost prenesu na predstavničku partijsko-političku strukturu koja je izašla sa brojnim obećanjima i protivrečnim tvrdnjama.

20/10/2014 the future PM in the Ministry of Defense

Ovde moramo izneti jednu važnu opasku. 'Narodne' nade u bolje životne uslove nisu bile jedini činilac koji je doveo do Sirizinog rasta i dolaska na vlast. Jedan od najvažnijih razloga za to bila je namera buržoazije da odobrovolji javnost. Često se kaže kako je za 'veštinu' upravljanja ljudima važno da uz bič imate i šargarepu. Iako je u prošlosti dvopartijski sistem sa uspehom podrivao našu radničku snagu, to je činio bez dovoljne podrške javnosti. Jedini način da se obezbedi čvršća podloga sa koje će se nastaviti i održavati izrabljivanje bio je da se iznađe novi 'recept' vladanja koji će omogućiti nesmetano kapitalističko restrukturiranje i primenu mera štednji. Umesto da se do ovog cilja dođe uz pomoć tradicionalne mešavine interventne policije, gumenih metaka, suzavca, destabilizacije i uličnih protesta, ovaj novi 'recept' bi da taj cilj postigne putem opšte podrške javnosti.

Predizborna kampanja je donela brojna važna obećanja, između ostalog i ona o okončanju raznih programa štednje, ponovnom zapošljavanju otpuštenih radnika, rastu plata, zagarantovanom minimalcu od 715 evra za generacije koje dolaze, kao i zavetovanje da će podržati zahteve samoniklih (*grassroots*) kampanja kao što je borba protiv otvaranja rudnika zlata kod Skurisa na Halkidikiju. Ova lažna obećanja jesu razlog zašto oni koji su isprva želeli da im veruju sada iznose bezbrojne optužbe za izdaju u posleizbornom periodu. Za većinu ljudi, međutim, Siriza je izgleda ostala verna i dosledna svojim pozivima za očuvanjem stabilnosti, restrukturiranjem parlamentarnog sistema, garantovanjem razvoja Grče u okviru Evrope, rasterećenjem sitnih preduzetnika i zaštitu tržišta od budućih potresa.

Što se nas tiče, mi, kao antimilitaristi, nimalo se ne osećamo prevarenim. Kada je nakon sastanka sa glavnokomandujućima u vojsci 20.10.2014. Cipras izjavio da 'država ide dalje', nismo imali osećaj da nam se pred očima upravo pojavljuje pravo lice buduće koalicije. Ranije učešće Sirize u pokretu Prigovarača savesti zbunilo je mnoge ljude i nagnalo ih da poveruju kako će se sa dolaskom partije na vlast situacija promeniti (makar to značilo i ublažavanje progona prigovarača savesti od strane države). Ipak, Siriza je uvek imala nedefinisan stav u pogledu vojske i nacionalne odbrane, sveden na pozive za dalju 'demokratizaciju i transparentnost' ove institucije. Kada je konkretno reč o pitanju služenja vojnog roka i postupanja prema totalnim prigovaračima savesti, pred izbore smo imali zaglušujuću tišinu.

Za poslednje tri godine, videli smo samo jednu razliku[2]:

Ako je 2012. godine – dok je Siriza još uvek bila u opoziciji – bilo potrebno pet poslanika da na dnevni red skupštine dođe predlog da se kazna od 6 000 evra prilagodi platežnim sposobnostima optuženog, Siriza je 2015[3], kao vladajuća stranka, donela propis po kojem ovaj predlog mora podržati (najmanje) 46 poslanika. Ni pomen od ukidanja regrutacije, alternativnih rešenja za služenje vojnog roka, ni reč o apsurdnoj kriminalizaciji onih koji izbegavaju regrutaciju, ni najmanja briga za progone i optužbe na račun vlastitih pristalica... S druge strane, postojala je jaka zabrinutost zbog zatvaranja vojnih logora u Arti, Konici i Filijatesu.[4] Jednako, videli smo zabrinutost zbog mogućeg zatvaranja jedinog centra za obuku novih regruta u Arti. Ove brige su iskazane u kontekstu parlamentarnog predloga koji su 28.9.2012. potpisala tri Sirizina poslanika sa Epira - Gerovasili (prefektura Arta), Mandas (prefektura Janjina) i Barkas (prefektura Preveza)[5].

Ovde bi trebalo istaći da i pored toga što je država nastavila po starom nakon što je koalicija Sirize i ANEL-a preuzela državni aparat, to ne znači da se ništa nije promenilo. Da je tako, ne bismo morali da preispitujemo trenutnu situaciju i vlastite ciljeve i namere. Sama činjenica da država može nastaviti svoju strategiju, sada uz veću toleranciju javnosti, predstavlja jedan izuzetno važan i zabrinjavajuć razvoj događaja. Militarizam je, dakle, jedno od polja na kojem nastavak Države postaje potpuno očigledan – bilo putem državnih strategija u pogledu spoljne politike, bilo putem progona i ugnjetavanja antimilitarista.

Cilj ovog izlaganja je da razotkrije odnos između ekspanzionizma i militarizma, te kakve to ima veze sa uspostavljenim konceptom nacionalnog jedinstva. Verujemo da je uspešna izvedba vojnih priprema, kako u zemlji, tako i u inostranstvu, nužan preduslov za ostvarenje ekspanzionističkih ciljeva grčkih gazdi (recimo, u jagmi oko Ekskluzivne ekonomske zone, čiji je cilj da proširi državnu kontrolu na moru). Ove pripreme iziskuju jak osećaj nacionalnog jedinstva koje će poslužiti kao kotao za pretapanje suprotstavljenih društvenih i klasnih interesa, kroz razoružavanje i stišavanje klasne borbe zarad 'nacionalnog interesa' i 'duga prema domovini'. Duga koji treba da platimo u vlastitoj krvi.

Bliži osvrt na primere

'Na kraju krajeva, diplomatsko pravilo po kojem ne postoje ni večiti prijatelji ni večiti neprijatelji, već isključivo večiti interesi, ne dovodi se u pitanje.'

Dovoljno je jasno da glavni grčki geostrateški interesi tokom ovog perioda leže u istočnom Sredozemlju[6]. Jačanje saveza između Grčke, Kipra, Izraela i Egipta jeste najvažniji prioritet svake grčke vlade. Grčka država trenutno učestvuje u zajedničkim vojnim vežbama sa Izraelom i Kiprom, obrazujući tako jak savez koji će najbolje služiti kapitalističkim interesima u istočnom Sredozemlju. Nedolazak grčkog predstavnika na izjašnjavanje u UN (10.9.2015.) o predlogu da zastava Palestine bude okačena ispred sedišta organizacije nikako ne smemo shvatiti kao slučajno. Štaviše, godišnja multinacionalna zajednička vežba grčkih, izraelskih i američkih pomorskih snaga nastavlja se pod šifrom 'NobleDina', nakon što je Grčka u ovoj vežbi nasledila Tursku 2012. Ove godine, vežba je krenula sa vojne baze u Sudu (Krit) 29.4.2015[7]. Čudne li slučajnosti, ali premijer Cipras se istog dana po prvi put sastao sa egipatskim diktatorom El Sisijem. Sastanak je održan na kiparskom tlu, pod pokroviteljstvom kiparskog predsednika Anastasijadesa. Ubrzo

2 https://left.gr/news/SY.RIZ.Aekm-na-anatheorithei-koinonika-adiko-prostimo-ton-6000-eyro-se-anypo- taktoys
3 https://left.gr/news/drastiki-meiosi-toy-exofrenikoy-prostimoy-6000-eyro-gia-toys-anypotaktoys- zitane-voyleytes-toy
4 Kao što je i jasno na osnovu izjave Olge Gerovasilis od 19.07.2013 (Vidi http://SY.RIZ.Aartas.blogspot.gr/2013/06/blog-post_9768.html)
5 http://SY.RIZ.A-artas.blogspot.gr/2012/10/blog-post_9890.html
6 Za dodatne informacije, potražite: "The Eastern Mediterranean Strategy", Autonome Antifa, 2015
7 http://navaltoday.com/2015/05/18/us-greece-and-israel-wrap-up-exercise-noble-dina/

8.11.2014 Antonio Samaras i diktator

21.4.2015 Panos Kamenos i diktator

29.4. 2015 Levičarski vođa i diktator

je usledio još jedan susret, prilikom svečanog otvaranja Novog Sueckog kanala 6.8.2015. Ne tako davno, još čudnije li slučajnosti, samo dan pre 21. aprila, grčki ministar odbrane P. Kamenos otputovao je u Kairo kako bi zaključio sporazum 'o odbrambenim pitanjima'[8]. Ovaj sporazum je podrazumevao i trgovinu naoružanjem, pri čemu je Grčka Egiptu prodala sto polovnih vojnih tenkova.[9] Dok je bio na čelu opozicije, A. Cipras je neprestano napadao vođu prethodne desničarske vlade A. Samarasa zbog susreta sa El Sisijem, koji je, kako je Cipras govorio, bio deo vojnog režima koji je tukao i hapsio egipatske pobunjenike.

Danas, vojska nastavlja svoje misije van granica zemlje ne bi li Grčkoj osigurala mesto u nekoliko ekspanzionističkih planova. Tako je Grčka uzela učešće u godišnjoj vojnopomorskoj vežbi NATO-a – Morski povetarac 2015 (*Sea Breeze 2015*), koju su SAD i Ukrajina održale na Crnom moru, direktno provocirajući Rusiju.[10] Pokušaji da se unapredi geostrateški status države nastavljaju se u svim pravcima – bilo kroz planove za gasovod ili rasprave oko Ekskluzivne ekonomske zone (EEZ). Devetneastog juna, grčki mediji su preneli vest da su Atina i Moskva potpisale preliminarni sporazum kojim se dopušta prolaz ruskog gasovoda preko grčke teritorije. Gasovod treba da bude završen 2019[11]. Grčka jača svoju poziciju u NATO-u kroz planove za podizanje novih baza u skoroj budućnosti. Na sastanku grčkog ministra odbrane P. Kamenosa i zamenice američkog ministra odbrane Kristin Vormaut, u američkom Pentagonu 21.5.2015, razgovaralo se o grčkom predlogu za izgradnju nove baze u Karpatosu. Treba istaći da u silnim nagađanjima o grčkom kapitalizmu i tome kako će možda morati da napusti evrozonu, nikada niko ni da pomene izlazak zemlje iz NATO-a. Štaviše, generalni sekretar NATO pakta Stoltenberg je primetio da nova koaliciona vlada levice i ekstremne desnice 'nikad ne propušta priliku da iskaže svoju privrženost NATO-u, za šta im ja skidam kapu'[12]. U istoj izjavi, on veli kako Grčka ne treba da smanjuje svoj izdatak za vojsku. Neka ostane zabeleženo i da ova takozvana levičarska vlada održava srazmerno veliki iznos sredstava za troškove vojske u odnosu na državni BDP. Godine 2014, izdatak za vojsku dostigao je vrednost od 2,2% BDP-a, što je procenat koji od zemalja NATO-a nadmašuje jedino SAD.

Pokušaji Grčke da obnovi svoju industriju naoružanja slede isti obrazac. Dana 22.2.2015, na sajtu 'defencenet.gr' osvanula je vest o prvom značajnom uspehu Ministarstva odbrane u pokušaju da se revitalizuje domaća namenska industrija. Tokom IDEX-a 2015, vojne izložbe u Abu Dabiju, P. Kamenos je ugovorio posao u vrednosti od sto miliona evra na godišnjem nivou za popravku i održavanje lovačko-presretačkih borbenih letilica 'Miraž', koje Ujedinjeni Emirati drže u hangarima u Tanagri.[13] Zamenik ministra odbrane Kostas Isihos se tokom obilaska pograničnog područja Pogonio 8.5.2015 sastao sa Georgeom Adamosom, direktorom Metalskog kombinata Epira, obećavši mu skok prihoda kroz obnovu saradnje kombinata sa grčkim odbrambenim sistemima (u državnom vlasništvu). Istom prilikom, najavio je i otvaranje Ratnog muzeja u Kalpakiju, koji 'će dovesti do turističkog procvata u tom kraju, ali prvenstveno podsećati posetioce na junaštvo i žrtvu Grka kada se bore za svoje ideale, a i na ratne nedaće'.[14]

Istovremeno, nabavka naoružanja i dalje traje, a najsramniji primer je odluka Upravnog odbora za spoljnu politiku i odbranu (KYSEA) o usavršavanju protivpodmorničkih letilica starih 35 godina.[15] Štaviše, samo mesec i po nakon izbora, Kamenos je dobio dozvolu premijera i članova saveta da sklopi skupi sporazum sa američkom kompanijom 'Lokhed' (*Lockhead*), koja se obavezala da će modernizovati vojnu avijaciju za 500 miliona dolara. Bivši ministar odbrane Dendias neprestano je pokušavao da sprovede isti ovaj program do zadnjeg dana pred izbore. Izazvao je reagovanja iz vlastite stranke (desničarske Nove demokratije), ministra finansija i T. Dricasa, poslanika Sirize, koji je tvrdio da 'Siriza neće prihvatiti posledice jednostranog dogovora.[16] Bilo je očigledno nemoguće da takav dogovor postigne vlada koja ne može da računa na javnu podršku, u jeku krize i u predvečerje izbora. Međutim, njihovim naslednicima je bilo lako da ovaj sporazum sprovedu u delo. Svega 48 dana nakon izbora, Kamenos je uspeo da se izbori za dozvolu i premijera i članova KYSEA, ne bi li ubedio ubedio nadležne za finansije da odreše kesu i odobre traženi depozit od 45 miliona dolara kako bi sklopio dogovor sa američkom kompanijom. Možda Dricasova nestrpljivost da sporazum sklopi pre nego što njegova vlada bude smenjena ima neke veze sa eventualnim bonusima koji ponekad prate dogovore slične ovom.

S druge strane, u pogledu militarizacije na domaćem terenu, situacija je opet prilično slična. Militarizovano upravljanje migracijama i neprestano maltretiranje migranata ne prestaju. Siriza je u potpunosti prihvatila Grčku u ulozi graničara Tvrđave Evrope, što ona zapravo koristi kao pregovaračko sredstvo, preteći da će pustiti talas 'džihadista' ka Evropi svaki put kad se pomene škakljivo pitanje evropskih fondova. Na neformalnom skupu ministara spoljnih poslova EU u Rigi, u Letoniji, N. Kocijas je u stilu pravog desničarskog političara upozorio da će 'milioni imigranata i hiljade džihadista biti pušteno u Evropu ukoliko dođe do finansijskog kolapsa Grčke'.[17] Sve više regruta se šalje da vojni rok odsluže na severnoj granici Evrosa, gde Fronteks i novoizgrađeni Zid

8 http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=696684

9 Kyriakatiki Democratia, 26/07/15, 'Na prodaju F-16, fregate i tenkovi!'

10 http://www.mc.nato.int/PressReleases/Pages/NATO-Naval-Forces-Began-Operations-in-the-Black- Sea.aspx

11 http://www.huffingtonpost.gr/2015/06/19/oikonomia-politiki-russia-ellada-agogos-fysikou- aeriou_n_7618954.html

12 http://www.tanea.gr/news/politics/article/5254140/stoltenmpergk-h-ellada-den-prepei-na-meiwsei- tis-amyntikes-ths-dapanes/

13 Prvi veliki posao za namensku industriju: P.Kamenos ulovio arapske 'Miraže' 2000-9, defencenet.gr, 22/02/15

14 http://www.agon.gr/news/117/ARTICLE/29651/2015-05-10.html

15 http://www.protothema.gr/politics/article/467377/krauges-kai-psithuroi-ston-suriza-gia-ta- 500-ekat/

16 http://www.onalert.gr/stories/parmvasi-syriza-gia-ta-exoplistika-gia-ta-opoia-leei-oti-den-desmey- etai/40112

17 http://www.skai.gr/news/politics/article/276838/kotzias-ekat-metanastes-kai-hiliades-tzihadistes- stin-europi-an-katarreusei-i-ellada/

25.3.2015 Sa krila jednog levičarskog vojnog marša

upravljaju tokom migranata i izbeglica koje su stvorili grčka država i njeni saveznici. Dok vojska i obalska straža nastavljaju da utapaju izbeglice u Egejsko more, one koji izvuku živu glavu onda licemerno 'dočekuju' i pomažu po ostrvima i konc-logorima postavljenim duž granice. Stotine izbeglica se seljakaju iz jednog privremenog logora u drugi, a dovedena je i vojska, da upravlja i nadgleda njihovo 'blagostanje'.[18]

Grčka vojska nikada nije prestala da obučava trupe za učešće u suzbijanju nereda. Ni zloglasni 71. vazdušnodesantni odred nije obustavio svoje aktivnosti. A kako i da obustavi, kada vojska mora da interveniše svaki put kad njenom mlađem bratu – grčkoj policiji, dođu crni dani. Kako je otkrio komandant ratne mornarice Kosmas Hristides, samo u skorijoj prošlosti najmanje tri puta je zatražena intervencija oružanih snaga u rešavanju problema sa građanstvom.[19] Ipak, policiji moramo odati počast što se ugleda na starijeg brata, vojsku. Čuveni dronovi, koji će nas tobože poštedeti šumskih požara, trenutno se nalaze u rukama grčke policije. Njihova nabavka je dogovorena nakon nekoliko susreta grčkih zvaničnika sa jednom izraelskom korporacijom, u jeku javnih protesta 2011. Glavni zadatak ovih dronova očigledno je da budu korišćeni za nadzor, kao deo represivne, antiimigrantske i antiterorističke politike grčke države.

I ideološka propaganda usmerena na jačanje nacionalne svesti dobija na intenzitetu. Vladajuća stranka, donedavno na čelu opozicije, imala je običaj da vojne marševe naziva prevaziđenom zaostavštinom fašističke ideje. Kako god, ona ne samo da ih nije ukinula, već je u upotrebu vratila borbene tenkove koje su njihovi prethodnici povukli usled visokih izdataka za gorivo tokom krize. Osim toga, vojna parada 25. marta 2015. u Atini 'začinjena' je huntolikim detaljima, uključujući vojne orkestre koji sviraju narodne pesme i vojnike koji dele slatkiše razigranim patriotama na trgu Sintagma. Vojska ima u planu izdavanje udžbenika koji će širiti ideju 'pravičnih' nacionalnih potraživanja od Nemačke u vezi ratne kompenzacije.[20] Osim toga, Sirizin poslanik Konstantinos Barkas, kao predstavnik premijera, odlučio je da nastavi takozvanu severnoepirsku borbu, vekovnu imperijalističku težnju koja je oko bacila na severozapadnu granicu Grčke. U svom obraćanju na prvoj izbornoj skupštini kandidata za gradonačelnika grada Himare (Fredi Beleri, 20.5.2015.), koja je vrvela od šovinističkih ratnih pokliča, on govori o 'nacionalnoj borbi' koja se mora povesti 'zbog jednog dela grčkog stanovništva koji nam mora biti vraćen...'[21]

U isto vreme, planovi za obnovu MOMA – vojnoinženjerskih jedinica iz posleratnog perioda koje su bile angažovane u procesu obnove zemlje, dobili su odobrenje i spremni su da iskorišćavaju besplatnu radnu snagu regruta koji se silom teraju u vojsku. Prva inženjerska jedinica vojske (DIDERGON) već je stavljena u funkciju, te sklapa i rukovodi ugovorima za javne projekte kao što su izgradnja puteva i održavanje autoputeva.[22] Ideje za dalje izrabljivanje besplatne radne snage koju nudi sistem obavezne vojne službe podrazumevaju i postavljanje nastavnika i doktora da svoju vojnu službu obavljaju u školama i bolnicama. Jedino što će dobiti zauzvrat jeste potvda o stečenom radnom iskustvu... Zanimljive su i Kamenosove namere da u program osnovne vojne obuke, na dobrovoljnoj osnovi, uključi i žene, kako bi 'mogle da se, u slučaju potrebe, izbore sa svakom opasnošću koja preti našoj zemlji, a i da popune broj u službama koje će napustiti ostalo osoblje koje je potrebno u borbi'.[23]

U zaključku, moramo pomenuti i da se nastavlja sa progonom prigovarača, suđenjima, globama, finansijskim pritiskom, pa čak i kućnim racijama bez naloga protiv prigovarača.

Pomenućemo par incidenata:

> 29.4.2015 – Policijska racija na porodičnu kuću T. Nedelkopulosa, koji je optužen za izbegavanje regrutacije i protiv koga je izdat nalog za hapšenje.[24]
>
> 14.5.2015 – Totalni prigovarač savesti M. Tolis optužen za izbegavanje regrutacije i osuđen na deset meseci zatvora, uz dvogodišnju suspenziju (što je dva meseca duže nego što je bio optužen pod prethodnom desničarskom vladom)[25]
>
> 16.6.2015 – Atinski Apelacioni sud potvrdio desetomesečnu zatvorsku kaznu za 48-godišnjeg prigovarača savesti D. Sotiropulosa
>
> 17.6.2015 – Prigovarač savesti T. Kaciagelu osuđen na desetomesečnu zatvorsku kaznu, uz trogodišnju suspenziju
>
> 25.6.2015 – Totalni prigovarač savesti D. Kacivasilijadis optužen za izbegavanje regrutacije i osuđen na ukupno 16 meseci. Propisana je i nova globa od 6 000 evra, treća takve vrste.

Brojne prijave prigovarača savesti za alternativno služenje vojnog roka redovno se odbacuju od strane vojnih vlasti i Ministarstva odbrane.

Kao što možemo da vidimo, u eri Sirize, grčka država, vojska, militarizam (koji ulazi u društveno tkivo putem tema od 'nacionalnog značaja') i domaća stabilnost (koja omogućuje razvoj ekspanzionističke spoljne politike) – sve je to nastavilo po starom.

Ekskluzivna ekonomska zona (EEZ)

'Međunarodno pravo predstavlja nacionalni interes opremljen boljim vojnim, mornaričkim i vazdušnim snagama'

Janis Mazis, *Geopolitics: Theory and practice, Papazisi, 2002*

Da bismo razumeli Sirizinu političku strategiju o militarizmu, moramo štošta razjasniti. Kao prvo, Siriza je već decenijama deo grčke države. Kao i u slučaju Komunističke partije Grčke (KKE), Siriza je godinama predstavljala državnu levicu i ima dugu istoriju održavanja stabilnosti u zemlji, mirenja klasnih razlika i stišavanja društvene borbe. Osim toga, ako državu definišemo kao zajednički organ vladajuće klase, onda bi bilo pogrešno uzimati državu i njenu vladu za sinonime. Savremene države, u koje spada i Grčka, imaju institucije, ciljeve, namere i strategije koje predstavljaju nastavak istorijskog kontinuuma.

Uprkos poteškoćama sa kojima se grčki kapitalizam suočava u poslednjih pet godina, rano je postalo jasno da grčka država namerava da maksimalno iskoristi svoj potencijalni geostrateški značaj ne bi li popravila svoj položaj. U jednom članku u 'Fajnenšel tajmsu' (*Financial Times*) od 20.2.2015, Mark Čandler ističe svoje argumente u prilog 'ogromnog geopolitičkog značaja Grčke', rekavši: 'država nije dovoljno nagrađena za svoj neprocenjiv doprinos zajedničkoj odbrani Evrope'[26]. Otud u zadnjih pet godina koncepti i pojmovi kao što su geopolitika, geostrategija, ekskluzivne ekonomske zone i gasovodi prepravljuju medije, s ciljem da nas, uz asistenciju gomile gurua-eksperata, ubede da je sve gorepomenuto od ključnog značaja za nas koji preživljavamo kolektivno obezvređivanje nametnuto od strane gazdi. U ovom kratkom uvodu, pokušaćemo da izdvojimo najvažnije ciljeve grčke spoljne politike. U tu svrhu, osvrnućemo se na primer Ekskluzivne ekonomske zone (EEZ) i pokušaje da se ona definiše iz poslednjih par godina. Naročito ako se u obzir uzme činjenica da se, uprkos tome što Zakon o moru pominje kontinentalni pojas i Ekskluzivne ekonomske zone još 1982, grčka javnost navikla na ovaj drugi pojam tek 2010.

18 http://www.rizospastis.gr/story.do?id=8541602
19 http://www.koutipandoras.gr/article/110844/treis-fores-zitithike-apo-strato-na-katevei-sto-dromo- apokalyptei-o-epi-timos-arhigos
20 http://www.tanea.gr/news/greece/article/5218615/enhmer-wsh-se-sxoleia-kai-strato-gia-germanikes- apozhmiwseis-me-leta-h-kybernhsh/
21 Naravno, misli na preostale tragove zajednica koje govore grčki sa druge strane granice sa Albanijom, Videti http://www.pelasgoskoritsas.gr/2015/05/blog-post_11.html
22 http://www.onalert.gr/stories/epemvasi-stin-ikaria-apo-to-mixaniko/43763
23 http://www.efsyn.gr/arthro/skepseis-gia-ethelontries-gyn-aikes-ston-strato
24 xupolutotagma.squat.gr/2015/04/30/sxetika_me_thn_eis-voli_sto_spiti_olikou_arnhth_nedelkopou- lou_29-04-15/
25 xupolutotagma.squat.gr/2015/05/27/enimerosi_2o_strato-dikeio_m-tolh_14-05-2015/
26 http://www.euro2day.gr/ftcom_gr/article-ft-gr/1305921/paramonh-ths-elladas-sto-evro-axia-anek- timhth.html

Na gornjoj karti je prikazano kako grčka država definiše grčku EEZ. Već na prvi pogled, odmah je jasno da je Grčka bacila oko na veći deo istočnog Sredozemlja. To je oživljavanje stare imperijalističke tendencije (Velike ideje[27]) koja se direktno kosi sa težnjama susednih država. Glavne tačke nesporazuma jesu Diapontijska ostrva na granici sa Albanijom, Gavdos na granici sa Libijom, te 'legendarni' Kastelorizo na granici sa Turskom.

Kastelorizo predstavlja ključno ostrvo za grčku spoljnu politiku, jer ono ne samo da Grčkoj daje pun suverenitet nad ogromnom teritorijom, uključujući i pravo na ribolov, već ono znači i da se grčka EEZ graniči sa kiparskom EEZ[28]. Poslednjih godina, grčke gazde su shvatile krupne promene koje se odigravaju širom sredozemnog područja. U tom cilju, Grčka je s jedne strane učestvovala u većini ratova koji su izbili u tom području (od Avganistana i Iraka do Libije i Sirije), dok je s druge strane očajnički pokušavala da uđe u bilo koji međunarodni blok koji bi podržao njene sulude zahteve u Egejskom moru. Kao najkarakterističniji primer za to imamo nedavnu saradnju Grčke i Izraela. Promenljivi odnosi između Turske, Izraela i SAD, pogotovo nakon invazije na Irak 2003, pružili su Grčkoj novu priliku za imperijalističke težnje. Tokom poslednje decenije, Izrael se suočava sa sve većom geopolitičkom nestabilnošću, što ga je primoralo da potraži nove saveznike. U tom kontekstu, Izrael i Grčka su učestvovali u brojnim političkim vežbama, a Izrael je jedina zemlja koja je Kastelorizo priznala kao deo grčke EEZ.[29] Istovremeno, Grčka je maksimalno iskoristila odnos Atine i Nikozije (Kipar), kao i sled aktuelnih dešavanja koje narušavaju status kvo istočnog Sredozemlja (npr. Mavi Marmara, arapsko proleće, istraživanja Barbadosa na Kipru) ne bi li ojačao vlastiti položaj. U članku čuvenog grčkog fašiste F. Kranidiotisa 'Grčka nije komšijska krava'[30], imamo priliku da vidimo kako razmišljaju grčka buržoazija i njeni fašistički intimusi:

'Danas je više nego ikad pre suštinski važno da iskoristimo ova dva oružja – naše energetske rezerve i novi odnos između Grčke, Kipra i Izraela, kako bi ubedili SAD da postane četvrti partner u novom geopolitičkom dogovoru u istočnom Sredozemlju, koji će poboljšati i ojačati našu poziciju. To iziskuje jedinstvo, stabilnost i jake argumente, kao i svest o našem značaju u ovom području. Mi smo evropska zemlja, članica EU i NATO-a, stabilna demokratija i krajnja tačka izraelske životne linije: Tel Aviv-Nikozija-Atina [...] Hajde da aktivno pomognemo našim saveznicima, kroz isticanje naših zajedničkih interesa, realistične težnje ka njima i izvlačenje najvećih mogućih koristi za helenizam – od reke Zgubin i Orestijade do Karpasije.'

Ovo predstavlja očiglednu reinkarnaciju Velike ideje (*Megáli Idéa*) od strane grčkih gazdi: proširiti grčku teritoriju od reke Zgubin u južnoj Albaniji do poluostrva Karpas na Kipru. Drugim rečima, Grčka možda nije komšijska krava, ali komšijska krava definitivno pripada Grčkoj. Što se tiče navodnog postojanja novih energetskih rezervi, postalo je jasno (mahom kroz priznanja brojnih režimskih zvaničnika) da su takve tvrdnje obična strateška varka. Tipičan primer je profesor geohemije sa Nacionalnog univerziteta Kapodistrija u Atini, Panagiotis Mitropulos, koji 2008, na predavanju 'Mineralne sirovine, organska jedinjenja i nafta' nedvosmisleno kaže:

'Na grčkoj teritoriji nema nafte. Budimo ozbiljni. Svako ko tvrdi drugačije je šarlatan, a ne naučnik.'[31]

Međutim, 2010. godine, nakon što je postavljen na čelo Instituta za geologiju i mineralna istraživanja, isti taj profesor naglo menja ploču, rešen da nas ubedi kako ćemo ubrzo svi plivati u nafti… Ni istraživanja energetskih rezervi na teritoriji Kipra nisu urodila plodom, pošto ispitivanja dve bušotine (Amatusa i Onasagoras) nisu dala nikakve rezultate.[32] Bivši grčki premijer, A. Samaras, govorio je kako će profit od naftnih rezervi u zapadnoj Grčkoj dostići 150 milijardi evra, dok je u isto vreme iznos minimalca pao daleko ispod granice siromaštva. S druge strane, kada je reč o međunarodnom gasovodu, još par milja u državnoj EEZ može da igra veliku ulogu.

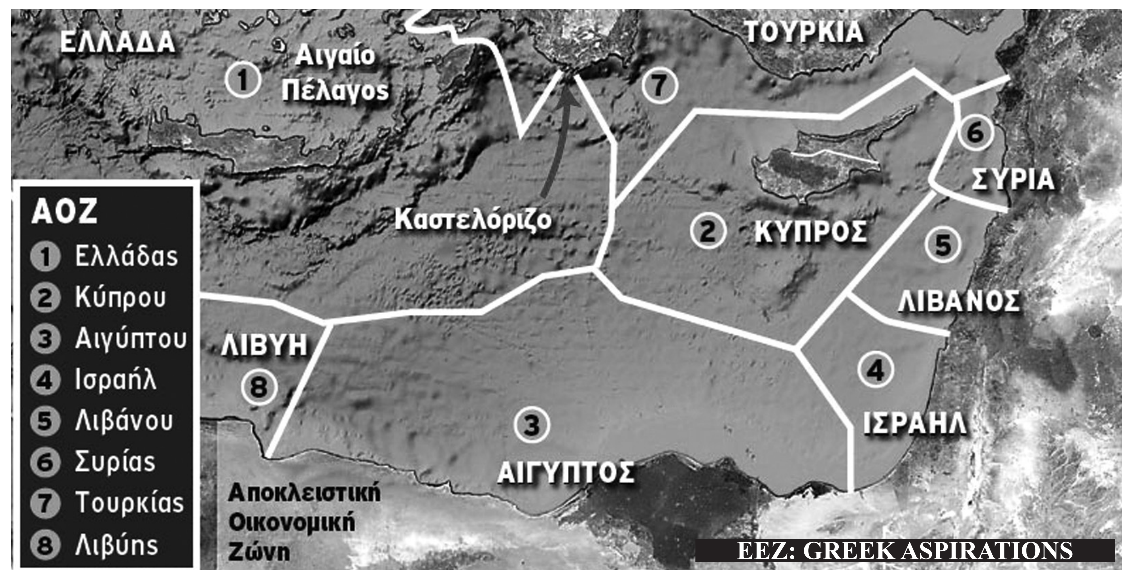
Problem je u tome što grčke gazde dobro znaju da Kastelorizo nema pravo na EEZ, koju mu je grčka vlada dodelila. Svesni su i da će u zamršenim slučajevima, kao što je grčko-turska obala, gde je razdaljina koja deli ove dve zemlje daleko manja od 200 nautičkih milja, a sama obala je načičkana stotinama ostrva i ostrvceta, gotovo izvesno biti neophodno međunarodno posredovanje. Istovremeno, zemlje koje imaju slične zahteve kao Grčka (kao što se vidi u sličnim nesporazumima, npr. Ukrajina-Rumunija, Nikaragva-Kolumbija i Francuska-Kanada), do dana-današnjeg nikada nisu pobedile pred međunarodnim sudovima. Dakle, Grčka mora da nekim zaobilaznijim putem ostvaruje svoje interese.

To nas dovodi do dve druge geografske tačke – ostrva Gavdos i Diapontijskih ostrva kraj Krfa (Erikuza, Matraki i Otonoi). Svesna da je svojatanje Kasteloriza sulud potez, Grčka je rešila da pre pregovora sa Turskom završi pregovore sa Libijom, sa kojom pokušava da postigne dogovor po kojem će Gavdos biti priznat kao najjužnija tačka njene EEZ. I nesporazum sa Albanijom se odigrava prema istom obrascu. Godine 2009, grčka ministarka spoljnih poslova (Bakojani) potpisala je sporazum sa albanskim premijerom Berišom kojim se određuje EEZ između te dve zemlje. Međutim, albanski Ustavni sud je nakon žalbe opozicije poništio ovaj sporazum. Njihov glavni argument svodio se na to da sporazum ide Grčkoj naruku. Za grčke gazde, to je bila zlatna prilika da otvoreno iskažu svoje interese i naprave prese-

27 Velika ideja (*Megáli Idéa*) predstavlja iredentistički koncept grčkog nacionalizma koji je istakao cilj uspostavljanja grčke države koja bi uključila sve teritorije koje naseljavaju etnički Grci, uključujući veliki deo grčkog stanovništva koji je još uvek bio pod vlašću Otomanskog carstva, nakon grčkog Rata za nezavisnost, sa Istanbulom kao novom prestonicom. Predložio ga je premijer Janis Koletis 1844.

28 Nakon vojnog fijaska oko ostrvceta Imija 1996, grčka država se trudila da iskoristi Kastelorizo za jačanje svoje spoljne politike. U to vreme, jedna poznata desničarska radio stanica (SKAI FM) pokušala je da pokrene novu stanicu na Kastelorizu sa koje bi emitovala svoj program. Čitava operacija je brzo otkazana.
Zatim je 2010. godine tadašnji grčki premijer J. Papandreu dao ozloglašenu izjavu kako se Grčka zvanično nalazi u nevolji i kako će ući u program restrukturiranja sa MMF-om. Ova najava je spremljena i javno emitovana sa ostrva Kastelorizo, jasno stavivši do znanja koji su suvereni interesi Grčke. Po vlastitim rečima bivšeg premijera: Kasterolizo je od posebnog značaja. Značajan je za Grčku, za sve teme oko kojih pregovaramo u širem području, energetske zalihe, kontinetalni pojas itd. Činjenicu da je pitanje Kasteloriza podignuto na međunarodni nivo treba pozdraviti [...]'

29 http://www.defencenet.gr/defence/o/16837
30 http://www.dimokratianews.gr/
31 Citat iz studentskog svedočenja u zajedničkom časopisu *Jurassic Research*, broj 4, 03/14
jurassiccollective.wordpress.com
32 https://left.gr/news/kypros-oyte-kai-stin-amathoysa-entopistikan-ekmetalleysima-koitasmata- fysikoy-aerioy

EEZ: GREEK ASPIRATIONS

EEZ: TURKISH ASPIRATIONS

dan za buduće pregovore sa Turskom. Štaviše, Grčka je zauzela prilično provokativnu strategiju, pa je uprkos izostanku dogovora[33], otpočela istraživanja u pomorskom delu. Time je stavila do znanja da je spremna na jednostrane poteze. To je naročito važno ako se u obzir uzme uloga par dodatnih milja EEZ prostora u donošenju odluke o uključivanju (ili isključivanju) neke zemlje iz međunarodnih operacija, kao što je gasovod kroz Jadransko more.

Grčke težnje u pogledu EEZ čine suštinu njene spoljne politike. Usredsredili smo se na primer Ekskluzivnih ekonomskih zona zato što verujemo da će one imati sve veću ulogu u budućem globalnom kapitalističkom nadmetanju. U slučaju Grčke, EEZ je sredstvo putem kojeg grčke gazde pokušavaju da prošire svoje granice. Ovakva agresivna politika grčke države ide ruku pod ruku sa njenim istorijskim težnjama ka širenju teritorije. Kao radnici, nemamo razloga da ratujemo jedni protiv drugih zarad interesa naših vladara. Stoga se moramo usprotiviti svim pokušajima onih koji pokušavaju da nas uhvate u 'nacionalni korpus' i ućutkaju nas u ime nacionalnog interesa.

Sirizina spoljnopolitička strategija nije očigledna samo na osnovu njenog kratkog boravka na vlasti, već i ako pogledamo celi tok političke karijere ove stranke. Dovoljno je da se samo osvrnemo na jedan događaj koji je organizovan 12.2.2014, na kojem je partija iskazala svoj zvanični stav po pitanju oružanih snaga. Osim uobičajenih partijsko-političkih figura, ovaj događaj je uveličao i nastup K. Grivasa, člana partijskog Komiteta za odbranu, ali i poznatog pristalice desničarskih ideja, koji predaje odbrambenu analizu i geopolitičke studije na Vojnoj akademiji. K. Grivasovi stavovi nipošto nisu 'internacionalistički', a intervjue je davao za nekoliko fašističkih glasila (kao što su 'Stoksos', 'Elefteros kosmos', 'Patria').[34]

Imajući ovo na umu, niže ćemo navesti nekoliko citata najviđenijih stranačkih zvaničnika Sirize.

Prvi je delo samog vođe partije, Aleksisa Ciprasa, u govoru pred Skupštinom 24.1.2011, kako prenosi stranačko glasilo 'Avgi'[35]:

... Kada je reč o EEZ, predsednik centralnog komiteta Sirize je izjavio kako Grčka nije ništa uradila po pitanju EEZ Kasteloriza, već je dopustila da je najpre prizna jedna druga zemlja!

[a/n: Direktan odgovor na izraelsko priznanje grčke EEZ Kastelorizo]

Aleksis Cipras je postavio pet ključnih pitanja:
- Zašto Turska širi svoje teritorijalne vode i određuje svoju EEZ u Crnom moru, a Grčka ne radi to u Jonskom moru?
- Zašto je Albanija poništila sporazum o EEZ sa Grčkom? A. Cipras je istakao da J. Papandreu nije reagovao, nije prosledio sporazum u skupštinu, da je nastavio učešće u predizbornoj kampanji vođe albanske socijalističke partije Edija Rame (iako je ovaj podržao žalbu na sporazum), te da stoga Albanija ostaje na putu prema članstvu u EU i pored toga što se povukla iz dogovora.
- Zašto nema napretka i određivanju EEZ sa Libijom koji će podrazumevati i prava Gavdosa? 'Šta radite kada se sastajete sa Gadafijem u Tripoliju?', pita se on.
- Zašto ne sledite primer Kipra? Zar niste izvukli nikakav zaključak iz napora kiparske vlade koji mogu poslužiti grčkoj spoljnoj politici? Ako jeste, zašto se ne sastanete sa kiparskom vladom na novim razgovorima?
- Zašto ne nastavljate sa uravnoteženim smanjenjem snaga?

Kostas Isihos, zamenik ministra odbrane, koji je 2013. bio glavni glasnogovornik Sirize o spoljnoj politici i odbrani. Isečak iz njegove izjave na jednom levičarskom blogu od 22.2.2013:[36]

> *Prema međunarodnom pravu, Turska nema EEZ u ovom morskom području zbog Kasteloriza. Kastelorizo ima i teritorijalne vode i morski pojac, dakle i Ekskluzivnu ekonomsku zonu po međunarodnom pravu, koja se graniči sa Egiptom i Kiprom (u zavisnosti od toga kada će Atina odlučiti da odredi vlastitu EEZ, nakon sporazuma sa susednim zemljama). Upitno je i da li će postupak pred Haškim sudom dati rezultat, s obzirom da se u obzir uzima i pitanje blizine (recimo, u slučaju Francuska-Kanada, bez obzira što je ostrvo Sen Pjer Mišelon francusko, Kanada je dobila EEZ prava, uključujući i prava na ribolov.)[37]*

Kada je reč o temi 'nacionalnog interesa', linija koja deli levicu od desnice postaje opasno zamrljana. Svako ko podigne glas smatra se otpadnikom i ućutkava se.

Dakle, moramo trpeti torokanje Sirizinog predsednika (našeg aktuelnog premijera) o EEZ u Jonskom moru, kojom se u suštini traži da Grčka blokira put jedne druge zemlje ka EU. Kakav internacionalista! Takođe, zamenik ministra odbrane nas obaveštava da Turska nema EEZ, ali da istovremeno ne bi trebalo da se uzdamo u međunarodne sudove jer ćemo izgubiti!

Očigledno je da Siriza ne samo da se potpuno vodi vekovnim imperijalističkim ambicijama grčke države, već je posvećena održavanju i izgradnji nacionalističkog sentimenta. Provocira Tursku time što šalje ministra odbrane da baca

33 http://www.kathimerini.gr/482307/article/epikairothta/politikh/sto-ionio-estiasthkan-oi-ereynes-ths- pgs-gia-ydrogonan8rakes

34 A "Marshall" in the Left, http://archive.efsyn.gr/?p=175135

35 Vidi: http://www.sarajevomag.gr/entipa/teuhos_48/i48_p18_eez.html

36 https://aristeriparemvasi.wordpress.com

37 Uprkos činjenici da grupa ostrva u posedu Francuske dostiže površinu od 210m[2], Francuska je pokušala da potraži EEZ od 50 000m[2] u pojasu oko ostrva, u kanadskim vodama! Očigledno je izgubila parnicu…

> 'Grčka trgovačka flota vredi najviše, 106 milijardi dolara po proceni sajta vesselsvalue.com, i čini 19% svetskih tankera [...] Grčki brodovlasnici kontrolišu 23% ukupne svetske flote nosača, iako je učešće njihove privrede u svetskoj ekonomiji manje od 0,4%.'
>
> bloomberg.com, 9. 3. 2015.

Pitamo se: kada grčka flota izađe iz Sueskog kanala, po čijem moru će ploviti? Grčkom ili turskom? Tko će se baviti rješenjem ovog pitanja?

pogrebne vence nad ostrvcetom Imija[38], izuzetno spornim područjem na granici Turske i Grčke, u Egejskom moru. Predlaže podizanje NATO vojne baze na graničnom ostrvu Karpatos. Nastavlja se saradnja sa Izraelom i egipatskom huntom. Šalje svoje poslanike da podrže nacionalističke događaje u severnom graničnom pojasu Grčke i najavljuje dalju militarizaciju grčko-albanske granice.

Eto šta levica podrazumeva pod mirom i međunarodnim prijateljstvom. Ili, prosto rečeno, rado će promovisati antiimperijalizam dokle god ne pominjemo njihovu vlastitu teritoriju. Došlo je vreme da se svi oni koji su se nadali da će se Siriza ponašati kao internacionalistička ili antifašistička snaga okanu svojih iluzija. Antimilitaristički pokret nije dobio ništa sa dolaskom Sirize na vlast. I dalje nema organizovane klasne borbe, internacionalizma, autonomnog antimilitarističkog organizovanja. A mnogo je političkih partija koje su spremne da nas iskoriste kao topovsko meso na bojnim poljima globalnog kapitalističkog nadmetanja.

Prevod: Mile od Umu

Xupoluto Tagma/Bosonogi bataljon je grupa iz Ioannine, Grčka, http://xupolutotagma.squat.gr

38 Ostrvce Imija ili Kardak je bio predmet vojne krize i potonjeg nesporazuma nad suverenitetom između Grčke i Turske 1996. godine. Tokom krize, trojica grčkih zvaničnika vazdušnih snaga poginulo je prilikom pada helikoptera koji je nadletao ostrvo.

Naš otpor, njihov krah.

Cilj gorenavedenih argumenata jeste da se obelodani neodvojiva i vanvremenska veza države sa nacionalnim jedinstvom, militarizmom i ekspanzionizmom. Čak i pod levičarskim vođstvom, naši klasni neprijatelji moraju preći ova tri koraka ukoliko misle da uspeju u globalnom kapitalističkom nadmetanju. Ukoliko misle da pobede na bojnom polju.

Dobro znamo da globalno kapitalističko nadmetanje nema nikakve veze sa našim interesima. Kao organizovani antimilitaristi, ne samo da moramo da razotkrivamo geopolitičke planove i akcije naših klasnih neprijatelja, već otići korak dalje i otvoreno se suprotstaviti ovim planovima i akcijama u pokušaju da sprečimo svaku vojnu operaciju.

Prvi korak koji treba preduzeti u tom smeru jeste postati totalni prigovarač savesti na vojnu službu. Neka niti jedno telo ni um, niti jedan dinar ni sat našeg vremena budu stavljeni u službu interesa naših klasnih neprijatelja. Naša je dužnost da ratnu mašineriju ostavimo bez goriva koje joj je potrebno da bi funkcionisala. Regrutacija mora da privlači daleko manji broj ljudi od onog o kojem sanjaju vojne starešine, kako bismo im stavili do znanja da svoje ratove moraju da vode sami. Mi preuzimamo odgovornost za svoj izbor, i kolektivno i individualno, s ciljem da i druge ohrabrimo na isti korak. Širimo svoju poruku među našom klasnom braćom i sestrama u svakom kutku zemlje, organizujemo se i sarađujemo.

Organizujemo Rat protiv Rata
Naš kolektivni otpor će dovesti do kraha naših klasnih neprijatelja.
Država ima kontinuitet!

NI JEDAN MINUT U VOJSCI

Solidarnost sa totalnim prigovaračima protiv vojne službe

DRŽAVA I KAPITALIZAM: OPASNI PO ŽIVOT U RATU I MIRU.

Antimilitarizam u Srbiji devedesetih godina

Igor Seke je mirovni aktivista iz Srbije koji trenutno živi u Meksiku. U periodu 2001-2004 bio je koordinator kampanje prigovora savesti u Srbiji, zajedno sa drugim učesnicima ove kampanje, koji su uglavnom dolazili iz pank i andergraund muzičke i art scene. Trenutno učestvuje u različitim inicijativama u korist prava urođeničkih zajednica u Meksiku. Član je saveta organizacije War Resisters' International (WRI) i aktivni član Antimiliarističke mreže Latinske Amerike i Kariba (RAMALC).

Antipolitika: Kaži nam nešto o generalnim karakteristikama anti-ratnog pokreta devedesetih godina u Srbiji.

Antiratni pokret je imao mnogo oblika. Na primer Građanski savez Srbije je bio politička stranka koja je učestvovala na izborima i koja je imala jasni anti-nacionalistički i anti-ratni karakter, i mnogo intelektualaca leve i social-demokratske orijentacije su bili članovi ili simpatizeri tog pokreta. Osim toga, s početkom rata su se okupila i grupa rok muzičara koji su napravili pesmu "Slušaj 'vamo", koja je pozivala ljude da bojkotuju rat i pozive za mobilizaciju. Osnovane su i Žene u crnom protiv rata (ŽuC) , koje su otvoreno pomagale dezertere i prigovarače savesti, i one su u bukvalnom smislu bila kolevka pokreta za prigovor savesti u Srbiji. ŽuC su postale članice globalne antimilitarističke mreže War Resister's International (WRI) , i kroz međunarodnu mrežu Žena u Crnom stupile su u kontakt sa pokretom za prigovor savesti (MOC) iz Španije od kojih smo mnogo naučili. Borbi za priznavanje prava na prigovor savesti se priključio i tadašnji YUCOM, komitet pravnika za ljudska prava i u saradnji sa njima se pokrenuta kampanja za prikupljanje 30.000 potpisa za građansku inicijativu za priznavanje prava na prigovor savesti. Inicijativa nije prošla u skupštini, ali je bila prvi indikator da će se stvari promeniti.

Posle je osnovana kancelarija balkanska kancelarija Evropskog biroa za prigovor savesti (EBCO Balkan) koji je koristio kontakte u Savetu Evrope i drugim institucijama da vrši pritisak na vladu kako bi došlo do priznavanja prava na prigovor savesti. Stovena je alijansa sa Studenskom unijom, koja se veoma aktivno uključila u kampanju, zatim sa omladinskim oragnizacijama nekih malih političkih partija, uglavom socijal-demokratkse orijentacije, za koje, da budem iskren, ne znam da li danas i dalje postoje… Dakle, veza antimilitarizma i feminizma je bila jaka u Srbiji, ali, što se tiče radničkog pokreta, na žalost, radnička klasa je bila verovatno najkonzervativniji deo društva, i glasala je za autoritarističe i nacionalističke partije. Pokret je krenuo da se omasovljava kada je postalo jasno da će se priznati pravo na prigovor savesti. Dolazili su ljudi iz najrazličitijih priča koji su imali samo jedan cilj: izbegavanje vojne obaveze. Prvi "kontigent" prigovarača iz 2002ge godine je brojao 220 ljudi, od oko 10.000 regruta koliko se pozivalo svake godine. Do 2006te broj prigovarača je bio skoro 50%. Ali, kao što sam već rekao, nakon ukidanja vojne obaveze, praktično je nestao i pokret za prigovor savesti, a antimilitarizam se vratio u okrilje organizacija koje su ga promovisale od samog početka rata, pre svega ŽuC.

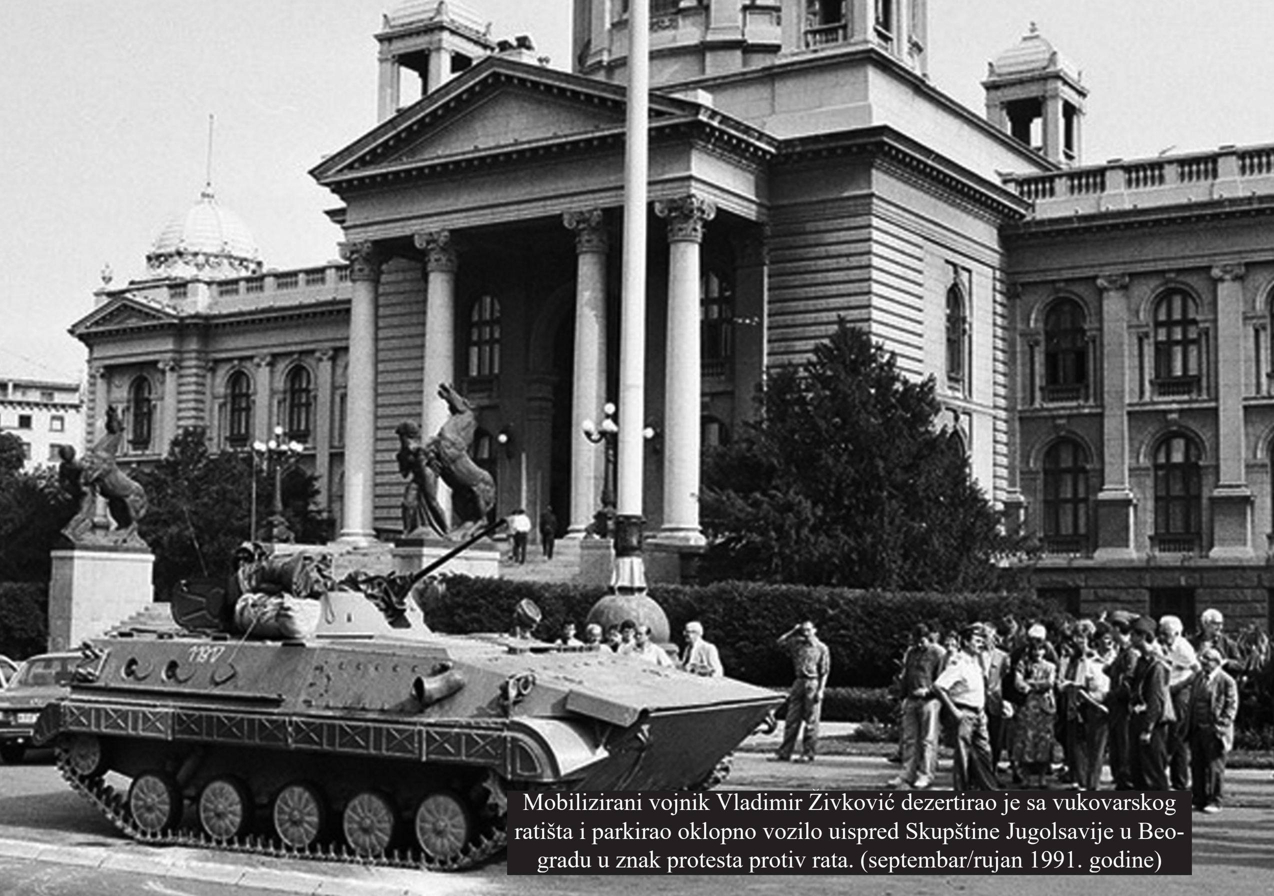

Studentski antiratni protest, Terazijska česma, Beograd, 1991

Pokret je, dakle, imao dve komponente, jednu više institucionalizovanu, koja je tražila od vlade priznavanje prava na prigovor savesti, i drugu koja je bila alternativna i poprilično underground. Na primer, uradili smo CD kompilaciju "Odbijam da ubijam" raznih pank bendova koji je umesto bookleta imao knjižicu o antimilitarizmu. Rađene su i turneje alternativnih bendova po raznim mestima u Srbiji gde su se delili antimilitaristički materijali. Pank bendovi, na prvom mestu "Hocu? Necu!", su bili u srži antimilitarističke i antinacionalističke borbe u Srbiji tokom 90ih.

Antipolitika: Na koji način si ti bio uključen u ovaj pokret?

Prvo sam bio aktivan u pokretu za prigovor savesti unutar ŽuC-a, gde smo pravili i časopis "Prigovor", zatim sam koordinisao kampanju koju je sprovodio EBCO Balkan, a istovremeno sam sa Sićkom iz Kraljeva i Mačkom iz Palanke organizovao te alternativne koncerte, pravio CD kompilacije, itd. Kasnije sam koordinisao sam akcije sa EBCO i sa WRI koji su takođe imali dobre veze sa Amnesty International, što je bilo od velike pomoći kada sam odbio da služim vojni rok. 2002. godine sam napisao pismo vojnom odseku u kojem sam naveo da imam prigovor savesti na vojnu obavezu koji potiče iz mojih filozofskih ubeđenja i da ni pod kojim uslovima neću služiti vojni rok. Oni su moje pismo odbili, i ja sam odlučio da odem u kasarnu i da tamo ponovo odbijem da služim, što sam i učinio. Zahvaljujući kampanji koju su pokrenule WRI, Amnesty i EBCO iz vana, i ŽuC u zemlji, u mom slučaju smo po prvi put tada uspeli da nekoga oslobodimo vojne obaveze na, da tako kažem, političko-filozofskoj osnovi. Vojska, naravno, nije htela da prizna "poraz", pa me je oslobodila sa dijagnozom "osoba koja ne može da se prilagodi na vojni režim života", ali su mi, na izlazu is kasarne bukvalno rekli "tebe smo pustili, ali prestani više da se baviš prigovorom savesti". Naravno da nisam prestao da se bavim tom temom, i, pošto je slučaj bio propraćen u medijima, odmah nakon mog izlaska iz kasarne nekoliko drugih prigovarača je takođe otvoreno odbilo vojnu obavezu, uglavnom iz religijskih razloga, mada vrlo brzo su se pojavili ljudi koji su

Mobilizirani vojnik Vladimir Zivković dezertirao je sa vukovarskog ratišta i parkirao oklopno vozilo uispred Skupštine Jugolsavije u Beogradu u znak protesta protiv rata. (septembar/rujan 1991. godine)

odbili vojni rok iz razloga slobodne savesti.

Antipoltika: Možeš li opisati što je u Srbiji, pogotovo u ratno vrijeme, značilo odbijati vojnu službu? Naravno, ne samo oko toga kako je na to reagirala država, već i društvo?
Srbija je u 90im godinama prošlog veka bila zemlja u kojoj se izuzetno potencirala jednobraznost: etničko srpstvo i pravoslavlje. Nosioci ove ideje su imali u svojim rukama dve ključne alatke: propagandu i silu. Čak i oni koji nisu pali pod uticaj propagande osećali su se prisiljenim da, barem što se tiče služenja vojnog roka, rade što i svi - odu na odsluženje. Ideja da je “jedini način da se rešiš vojnog roka taj da ga odlužiš” je bila sveprisutna, čak i među mnogim pripadnicima i simpatizerima pokreta za prigovor savesti! Naravno, postojala je politička disidencija koja se suprotstavljala Miloševićevom režimu, ali je i među njom postojao veoma snažan nacionalistički element (neki su čak imali i svoje paravojne formacije), pa tako pitanje obaveznog služenja vojnog roka nije dovođeno u pitanje od strane nijednog političkog ili društvenog faktora od uticaja. Otvoreno odbijanje vojne službe je bilo jednako izdaji i značilo je, na društvenom planu, samoizopštenje iz nacionalog korpusa, a država je, praktično, smatrala da radiš za neprijatelja. Oni koji su odslužili vojni rok, čak i ako su to otišli tamo protiv svoje volje, veoma često su po povratku bili protvnici izbegavanja ili odbijanja vojnog roka, jer “ako sam ja išao moraš i ti”, pa je očigledno da je služenje vojnog roka bilo veoma traumatično iskustvo za mnoge.

Osim toga, državni aparat je bio ubeđen da je propaganda funkcionisala besprekorno, pa je tako vojska stalno ponavljala da samo 0,04% regruta traži da služi bez oružja i da se uvek radi o “pripadnicima sekti”. U manjim sredinama, logično, društveni pritisak je bio veći nego recimo u Beogradu ili Novom Sadu. Mnogi pripadnici ili simpatizeri anti-ratnog pokreta su odlazili na služenje vojnog roka i tamo simulirali mentalne ili fizičke bolesti kako bi bili oslobođeni. Povratak iz vojske zbog nekog “mentalnog problema” je označavao osobu na mnogo drastičniji način u malim nego u većim sredinama. Iz malih sredina je odlazio veliki broj dobrovoljaca na ratište kako u Hrvatsku tako i u Bosnu, i oni su po povratku u Srbiju imali praktično odrešene ruke da maltretiraju koga hoće. Policija u najvećem broju slučajeva nije preduzimala ništa protiv njih iako se veliki broj njih bavio kriminalom (reketiranjem, otmicama, ucenama, pa čak i ubistvima), jer se radilo o “srpskim herojima”. Ukoliko je neko bio ubeđen da ne želi da služi vojni rok, morao je da nađe način da to ne radi na previše otvoren način, kako se ne bi zamerio tim “srpskim patriotama” koji su bili vlast iznad vlasti. Početak rata na Kosovu rezultirao je masovnim mobilizacijama i tek tada je došlo do prvih znaka osvešćenja da rat nije nešto što se dešava “tamo negde”, pa su tako čak organizovani protesti žena u centralnoj Srbiji koje su tražile da se njihovi muževi demobilišu i vrate kući. Nakon kraja tog rata i nakon pada Miloševićevog režima, srpsko društvo je polako počelo da prihvata ideju da Srbin ne ide uvek rado u vojnike, iako država, a pre svega vojska, i dalje nije prihvatala tu ideju, a na prihvata je ni danas, jer svaki čas pokušava da na izokola nametne ideju da je potrebno vratiti obavezno služenje vojnog roka.

Antipolitika: Kako bi opisao ulogu dezertera u društvu?
Vojska smatra da je svaki prigovarač savesti jedan vojnik manje u njenom stroju. Svako ko odluči da ne bude vojnik je u praktičnom smislu za njih dezerter. U Srbiji se za reč dezerter najviše vezuje pridev “kukavica”. Međutim, potrebno je dosta više hrabrosti suprotstaviti se državnoj i vojnoj mašineriji nego poviti glavu i raditi ono što ti se naredi. Lično, ne glorifikujem herojstvo niti potcenjujem kukavičluk. Zapravo, da su tokom ratova u bivšoj Jugoslaviji ljudi bili hrabriji da otvoreno kažu da su kukavice, i da su poslušali sami sebe i dezertirali, mnogi životi bi bili spašeni. Ali, pošto svi znaju da se prema dezerterima u ratu postupa često okrutnije nego prema samom neprijatelju, mnogi se ne usuđuju da dezertiraju.

Uloga dezertera unutar samog društva koje je u ratu je minimalna, jer se oni tada nalaze u situaciji da moraju da se kriju i ne mogu da utiču na društvo iznutra. Uloga prigovarača savesti, antimilitarista ili pacifista je veoma bitna u momentima kada se ratna propagadna zagreva i kada je izvesno da je krajnji cilj dobiti podršku društva da se započne rat. Iako ne možemo reći da su globalne antiratne kampanje do sada bile previše uspešne, to ne znači da one to jednog dana neće biti. Nacionalistički element, čak i među ljudima koji se generalno protive ratu, igra snažnu ulogu. 2003. godine kada je počinjao rat u Iraku bio sam u Londonu, i sećam se kako se antiratni diskurs nekih mainstream medija za jedan dan promenio iz “oppose the war” u “support our troops”, jer, sada kada smo već u ratu “logično” je da ćemo podržavati naše trupe. Ti mediji nisu pozivali vojnike da dezertiraju iz rata kojem su se oni sami protivili koliko dan ranije. Rat, dakle, sužava svu logiku na binarnu: mi ili oni, dok dezerteri, iz bilo kog razloga, odbijaju da prihvate tu logiku. Ukoliko su politički angažovani, oni će pokušati da, od negde gde se nalaze, bilo u nekoj trećoj zemlji ili u zatvoru, razbiju binarnu logiku, a ako ne, pokušaće da spasu barem svoj život ili živote onih koje bi bili naterani da ubiju ukoliko ne bi dezertirali. Videli smo ovih godina šta se dešava sa raznim “whistleblowers” koji se tretiraju kao dezerteri i najveći izdajnici samo zato što su pokušali da razbiju crno-belu sliku o ratu koju serviraju vlade.

Antipolitika: Što ti se čini da su neki od važnijih aspekata antimilitarizma iz toga razdoblja i čini li ti se da to danas ima odjeka?
Za mene je veoma bitan aspekt to što je antimilitaristički i antiratni pokret bio jedan

inkluzivni a ne ekskluzivni pokret i što su mu se priključili ljudi i organizacije najraznovrsnijih priroda. Drugo, to je bio jedan nehijerarhisjki pokret, što, naravno, ne znači da nije imao strukturu i organizaciju. Antimilitaristički pokret je u praksi pokazao da je država češće problem i prepreka građenju normalnih međuljudsih odnosa, nego što je okvir za to. Nije potrebno da postoji ni Jugoslavija niti Srbija ili Hrvatska ili bilo koja druga država da bi ljudi mogli raditi zajedno na nečemu što smatraju važnim.

Osim toga, konkretan uspeh je to što je nekoliko puta proglašavana amnestija za dezertere, što je hiljadama ljudi omogućilo da se vrate kućama, a ostvaren je i najvažniji cilj oko kojeg smo se okupljali - priznavanje prava na prigovor savesti. Ne smemo zaboraviti da obavezno služenje vojnog roka nije ukinuto već samo suspendovano, kao što je slučaj i u većini drugih država. Ipak, ono što je bitno je da smo se uspeli izboriti da se pravo na prigovor savesti priznaje kako regrutima tako i rezervistima, što bi u praksi trebalo da znači da bi se u slučaju nekog novog rata moglo, da tako kažem, "legalno dezertirati". Ali, pre svega nadam se da novog rata neće doći, a i ko zna kako bi to u praksi zapravo izgledalo. Pošto smo imali kontakte sa antimilitarističkim grupama iz drugih zemalja koji su nam prenosili svoja iskustva, znali smo da će pravo na prigovor savesti bili poluga koja će dovesti do slamanja obaveznog služenja vojnog roka, što se i desilo 2010. godine. Kao što je militarizam snažno povezan sa nacionalizmom, tako je i antimilitarizam snažno povezan sa anti-nacionalizmom. Svi argumenti koji je antiratni pokret koristio tokom 90ih godina su se pokazali ispravnim, a mnoge od tih argumenata su nekadašnji nacionalisti i ratnohuškači, a danas veliki "europejci", uzeli kao svoje. Možda grešim, ali verujem da bi danas bilo mnogo teže započeti novi rat nego što je to bilo početkom 90ih, što je verovatno najvažnije dostignuće antimilitarističkog pokreta.

Antipolitika: Može li se uopće govoriti o demilitarizaciji društva nakon završetka posljednih ratova na Balkanu? Države i političari imaju puna usta politike pomirenja i stvaranja novih veza, no koliko je društvo zapravo demilitarizirano i ne priprema se za nove sukobe?

Nacionalizam vidim kao najjefiniji oblik sirotinjske zabave, a poslovica koja kaže da se samo budala saplića dva puta na isti kamen, kod nas očigledno ne važi, jer koliko god puta se nacionalizam izvlačio kao metod odrvaćanja pažnje naroda od bitnih stvari, svaki put je taj trik upalio, što dovoljno govori o mentalnom stanju južnoslovenskih naroda. Srbija se otvoreno hvali kako je njena vojna industrija "stala na noge" i kako će izvoz oružja svake godine biti sve veći. S druge strane, brzo se zataškala vest da je masakr u Parizu izveden kalašnjikovima proizvedenim u Kragujevcu. Iz vlade stalno govore kako Srbija ne sme sebi da dopusti novi rat, ali ne zato što su postali pacifisti ili antimilitaristi, već zato što znaju da bi ga veoma brzo izgubila. Demilitarizacija je sprovedena samo delimično, u smislu ograničavanja veličine i snage vojske, kako u Srbiji, tako i u Hrvatskoj, Bosni, itd., ali nije sprovedena demilitarizacija obrazovanja, društvenih odnosa niti politike. Lično ne verujem da bi Srbija mogla da uđe u neki novi sukob u dogledno vreme, jer je svesna svoje slabosti, ali se nacionalistički militarizam drži na tihoj vatri koja se može rasplamsati veoma lako u zavisnosti od potrebe onih koji su na vlasti ili njihovih nalogodavaca, bilo iznutra (lokalni tajkuni) bilo iz vana. Koliko daleko bi taj plamen mogao zahvatiti, zavisi od toga koliko smo svi naučili na sopstvenim greškama iz 90ih.

Antipolitika: Kad kažeš da je antimilitarizam neodvojiv od antinacionalizma, znači li to da borba protiv nacionalizma i militarizma počinje borbom protiv države i njenog "vlasnika" kapitala?

Naravno. Uticaj običnog naroda na bitne političke odluke u bilo kojoj državi je minimalan, a to se odnosi i na zemlje koje sebe vole da nazivaju "razvijenim demokratijama". Ono što se proglašava za državni interes je uvek zapravo interes tzv. ekonomske elite. Tu tzv. elitu interesuje samo novac i moć, i za novac će uraditi bilo šta: iseći šume, zagaditi zemljište i reke, zagaditi vazduh, lagati i prodavati običnom narodu bezvredne bankarske i državne papire, ali isto tako i ubijati aktiviste, novinare, kritičare… Osim toga, svaka država će vrlo rado poslati vojsku da štiti interese korporacija, ne samo u kapitalističkim, već i u kvazi-socijalističkim zemljama poput Ekvadora ili Venecuele, pa čak i Bolivije. To nam govori da je kapital vlasnik svih država, pa samim tim i represivnih aparata svih država, tj. vojske i policije, ali, isto tako, govori da su nacionalizam i raznorazne državne ideologije samo dimne zavese koje pokušaju da sakriju činjenicu da sadašnji ekonomski model vodi ka sve većoj nejednakosti i neravnopravnosti, i u svom konačnom ishodu - ka uništenju planete.

Antipolitika: Novi val militarizacije u Evropi jasno govori o dugoročnim planovima i stvaranju svojevrsne "vojne krajine" prema istoku, ali i unutar same Evrope, kroz dizanje ograda, slanje vojske na granice, itd. Kako gledaš na sve to?

Ljudska vrsta živi na svim kontinentima, a ljudi su se adaptirali i na pustinju Sahare, i na led Grenlanda, i na džungle Brazila. To je rezltat ljudskih migracija i sposobnosti adaptiranja. Dakle, tokom cele istorije postojale su migracije, i potpuno je suludo misliti da će one prestati. S druge strane, NATO je ništa drugo do čelična pesnica kapitalizma. Taj militaristički monstrum postoji samo sa jednim ciljem: osiguranje status kvoa u odnosima istok-zapad i sever-jug. Evropa nikada nije odustala od svoje kolonijalističke politike, i zbog toga ni ne pomišlja da ukine NATO. Ali, čak i kada bi se reorganizovali odnosi, i kada bi se na geografiskim osama uspostavio neki pravedniji odnos, ljudi bi nastavili da migriraju. Evo na primer sada, 2016. godine, daleko je veći broj Španaca koji migrira ka Latinskoj Americi od broja Latinoamerikanaca koji idu ka Španiji. Da li to znači da bi latinoameričke države tre-

bale da presreću avione u kojima dolaze evropski migranti? Evropljani i "Zapad" uopšte, na žalost svih nas, nije svestan da se njihov način života finansira izrabljivanjem milijardi ljudi na drugim kontinentima.

Antipolitika: Što vidiš kao ključna područja borbe za antimilitarističke i antinacionalističke pokrete?

Činjenica je da dok je postojala vojna obaveza antimilitaristički pokret je bio dosta masivniji, jer se centralno pitanje – obavezno služenje vojnog roka – ticalo celokpune muške populacije. Sa suspenzijom vojne obaveze, antimilitaristički pokret je ostao praktično desetkovan, i to se desilo kako na našim prostorima tako i u drugim delovima Evrope, a i šire. Međutim, militarizam je nastavio da se širi, i vezano sa onim što sam ranije rekao, sada okupira velike teritorije, a očigledan primer za to je Latinska Amerika gde vojske rade prljav posao za korporacije ili, što je još gore, vode kriminalne poslove držeći sopstveni narod u stalnom strahu od represije. Dakle, borba protiv militarizacije teritorija i prisustva vojsnih jednica gde im nije mesto je veoma bitan element antimilitarističke borbe. S druge strane, ne treba zaboraviti da vojske dobijaju novac iz budžeta, i da, paradoksalno, sami finansiramo tu represiju. Prigovor savesti na vojne troškove, tj. obijanje plaćanja dela poreza koji bi bio dodeljen za vojne svrhe je vid antimilitarističkog delovanja koji postaje sve snažniji. Evropske organizacije pokrenule su kampanju koja se zove "Rat počinje ovde", sa ciljem da se Evropljanim objasni da rat u Sriji, rat u Iraku, rat u Avaganistanu, itd. Počinje sa ratnim planovima koji se kuju u Evropi. Isto tako, mene lično oduševljavaju nenasilni pokreti za autonomiju mnogih autohtonih, tzv. indijanskih zajednica, koje istovremeno odbijaju nametanje od strane države kao političkog sistema tako i prisustva represivnih snaga, dakle vojske i policije. Sve veći broj zajednica radi na autonomiji i političkom samoupravljanju, bez ideje o stvaranju nekakve posebne države, niti bilo čega sličnog. Na primer, zajednica Cheran u Meksiku je sjajan primer za to, i verujem da antimilitristički i antinacionalistički porekti mogu puno da nauče od autohtonih zajednica.

Antipolitika: Ipak, unatoč tome da su se dezerteri za vrijeme rata morali skrivati, sama činjenica da je bila riječ o veoma velikom postotku, činila je to snažnom politička porukom. S druge strane, u Hrvatskoj se o tome uopće nije govorilo - niti o tome koliko je dezeretera u Srbiji i da svi ne podržavaju rat, ali ni o tome koliko je bilo dezertera s hrvatske strane. I jedno i drugo bi bilo pogubno za ratna nastojanja.

Oni koji su se skrivali nisu mogli biti previše glasni. A sa druge strane, Miloševićev režim je bio srećan što toliko puno ljudi odlazi van, jer se time smanjivao broj protivnika režima u zemlji. Ljudi su se rasuli po celom svetu i nije stvorena neka jaka dijaspora koja bi se povezala sa političkim ciljem rušenja režima. Sad ću možda malo generalizovati, ali mi se čini da ko god je pobegao iz te ludnice zvane „Srbija tokom 1990-ih", nije imao previše želje da se iz vana bakće oko promene režima, pa tako odlazak pola miliona ili milion ljudi, ne zna se tačan broj, nije sa sobom nosio nikakvu jaku političku poruku, naprotiv, išao je režimu na ruku. Naravno da u Hrvatskoj nisu govorili o broju ljudi iz Srbije koji odbija rat, jer su morali stvarati sliku o srbo-četnikim agresorima. U Japanu reklame na Tvu uvek idu dvaputa, jdan iza drugog, tako se poruka reklame bolje ureže u svest i podsvest. Zamisli kakvo je stanje svesti i podsveti bilo sa srpskom i hravtskom televizijom koje su ne dva puta, već 100 puta na dan, bez prestanka ponavljale „srbo-četnički agresori" i „podivljale ustaške horde". U ratu i ratnoj propagandi moraš drugog svesti na inferiorni nivo, kao da se ne radi o ljudima. Jer ako neko vidi ljudskost u drugome, on ga neće ubiti samo zato što mu je to neko naredio.

Izjava sudionika/ica 8. Balkanskog anarhističkog sajma knjiga (Mostar, septembar 2014.)

Preko zidova nacionalizama i rata

Jasno je da je nacionalizam sredstvo koje je upotrebljeno protiv eksploatisanih klasa. Na Balkanu, (posebno u regionu bivše Jugoslavije) uspon nacionalističke ideologije 1990-ih pomogao je omogućavanje brutalnog kapitalističkog napada na društvo. To je dodatno atomizovalo stanovništvo i uništilo ustanovljene mreže saradnje i solidarnosti.

Potreba da se suprotstavimo nacionalističkoj ideologiji iz radikalne i antiautoritarne perspektive okupila nas je u Mostaru 5. i 6. septembra 2014, na 8. balkanskom anarhističkom sajmu knjiga. Došli smo iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije, Albanije, Rumunije, Grčke i drugih zemalja izvan područja Balkana.

Prava priroda nacionalizma najočiglednija je u Mostaru, podeljenom gradu, gde su znaci brutalnosti iz doba rata još uvek vidljivi na ulicama grada.

Suštinski je važno shvatiti da ova podela nije bila uzrok rata, već da je posledica ratova i nacionalističkih ideologija kreiranih od strane vladajuće klase.

To je bilo jasno demonstrantima u Tuzli koji su napisali grafit: „Smrt nacionalizmu", kao i demonstrantima u Mostaru koji su u februaru spalili sedišta obe nacionalističke partije.

Ipak, u drugim delovima sveta na sličan način i sa predvidljivim posledicama stvaraju se novi nacionalizmi i sukobi.

Mnogi danas u Ukrajini misle da moraju da odgovore na lažne izbore rata koje pred njih postavljaju države i korporacije (među njima su čak i neki anarhisti i „anarhisti"). Mi, ipak, smatramo da je nacionalizam uvek ideologija koja reprodukuje Državu, sistem represije i eksploatacije, i huška eksploatisane i potlačene jedne protiv drugih. Danas u Ukrajini vidimo isti mehanizam koji je upotrebljen u ratovima bivše Jugoslavije: nacionalizam je sredstvo onih koji su na vlasti pomoću kog oni, zarad interesa kapitala, guraju ljude u rat. Kao anarhistkinje i anarhisti, mi smo se protivili svim oblicima ratnih nastojanja u bivšoj Jugoslaviji solidarnošću koja traje i danas. Daleko od liberalnog pacifizma ili opsednutosti levičarskim nacionalističkim gerilskm armijama, naša borba nikada neće stati na stranu militarističke politike i uništenja na kojem počivaju sve države.

